

ZRINKA BABIĆ, SNALAŽLJIVA
PROSVJETARKA

UČITELJICA
STAROGA KOVA
NA YOUTUBEU

SVEUČILIŠTE U ZADRU: ODJEL
ZA EKOLOGIJU, AGRONOMIJU I
AKVAKULTURU

MODERNA PROIZVODNJA
HRANE UZ OČUVANJE
OKOLIŠA

školske novine

Broj 22-23 (3191-3192) • Godište LXXI. TJEDNIK ZA ODGOJ, OBRAZOVANJE, ZNANOST I KULTURU
Zagreb, 16. lipnja 2020.

ISSN 0037 - 6531 • UDK 37 (05)''530.1''
Cijena 12 kn

NEOBIČNA ŠKOLSKA GODINA PRIVODI SE KRAJU

OCJENE SE ZAKLJUČUJU, ISPITI DRŽAVNE MATURE POLAŽU

MEĐUNARODNI USPJEH OŠ
JURJA BARAKOVIĆA, RAŽANAC

UČENICA NIKOLINA
RUDIĆ DOBILA
„SVOJ” SATELIT

OSNOVNA ŠKOLA GLINA
BRIGOM O
EKOLOGIJI
BRINEMO SE ZA
BUDUĆNOST DJECE

DNEVNIK JEDNOG TATE

GODINA TRAUMATIČNA ZA SVE

//////
NAPISAO
Tomislav Čadež

Školska godina koja upravo završava možda je i najtraumatičnija za đake i profesore u cijeloj povijesti našega organiziranog školstva. Štrajk prosvjetnih radnika i epidemija koronavirusa prekinuli su vezu između svih profesora i svih đaka na nekoliko mjeseci. Taj se prekid sad čini gotovo trajan te kao da prerasta, makar u našim glavama, u novu realnost. Naime, vratio se u klupe jedino dio djece nižih razreda osnovne škole, ostali će đaci okončanje nastave dočekati virtualno. Dakako, pred nama je dugo i, najavljuju, vruće ljeto, a na jesen, tko zna, epidemiolozi prognoziraju da je vrlo vjerojatan drugi val pandemije, koji bi zacijelo ponovno zatvorio vrata školskih zgrada za veliku većinu ili za sve đake, opet za dulje razdoblje.

ŠTRAJK PROSVJETNIH RADNIKA I EPIDEMIJA KORONAVIRUSA PREKINILI SU VEZU IZMEĐU SVIH PROFESORA I SVIH ĐAKA NA NEKOLIKO MJESeci. TAJ SE PREKID SAD ČINI GOTOVO TRAJAN TE KAO DA PRERASTA, MAKAR U NAŠIM GLAVAMA, U NOVU REALNOST

Nijedan ne će đak pasti ove školske godine, polaznici završnih razreda strukovnih škola te iste škole – kreće, kao svoj završni rad. Matura se polaže za ograničene sadržaje na ograničen način te je u školstvu zapravo zavladao kaos veći nego igdje u društvu posljednjih desetljeća.

Ministrica Blaženka Divjak vjerojatno je najgora u povijesti naše prosvjete, nikad toliko lažnih reformi i dvojbenih odluka nije proveo nitko.

Njezina takozvana reforma školstva, koju hitno treba obustaviti, dijeli đake na buduće šljakere i buduće „filozofe“, tako da prvima uskraćuje, primjerice, nastavu povijesti, a drugima bilo kakvu ozbiljnu praktičnu ili terensku nastavu. Njezinom reformom đak može maturirati iz hrvatskoga jezika ako umjesto eseja preda prazan papir. Pismenost se nastoji poniziti kao takva.

Zauzvrat je ministrica forsirala kupnju i raspodjelu jeftinih laptopa po školama, koje istodobno ni za sapun nemaju, a predviđena digitalizacija nastavnog procesa u praksi se pokazala kao štetna smijurija za razvodnjavanje osjetljivih dječjih umova.

Nastava na daljinu okončat će se kako-tako uspješno prije svega zahvaljujući junačkim improvizacijama i učitelja, i nastavnika, i profesora, i đaka. Sinko moj ni danas se eto ne uspijeva uključiti u sustav Loomen po cijeli dan. Zbog toga s mnogim profesorima komunicira računalnom poštom, jednim zapravo spasonosnim alatom na raspolaganju objema stranama.

Prosvjetni su radnici iscrpljeni, dakako, vjerojatno još više, čitanjem raznih poruka na raznim platformama, otvaranjem elektroničke pošte stotinu ili dvije stotine puta dnevno, a oči su im u najmanju ruku umorne od neprestanog zurenja u ekran.

Ljetni odmor objema će stranama omogućiti da se oporave od napornog, često uzaludnog rada, a jedini koji za odmor nemaju prilike jesu – roditelji.

Vjerujem da je njihova uloga proteklih mjeseci zapravo bila jednako vrijedna. Školovali smo vlastitu djecu, po potrebi i sami sebe, radili dakle besplatno i za prosperitet naše djece, i za prosperitet društva.

Pozornost će najesen prije svega trebati đaci koji nisu imali uvjete da ostanu uključeni u nastavu, niti roditelje da im pomažu. Oni će biti najranjiviji i njima treba pažnja, da ih se, prije svega, razumije i ohrabri.

NASTAVA NA DALJINU

RODITELJSKA JE UVIJEK ZADNJA

NAPISAO
Igor Matijašić, OŠ Milana
Langa, Bregana

A dok se pišu upute i preporuke koje svatko od njih može tumačiti na svoj način, nekako u sjeni ostaju oni roditelji koji i dalje uporno vjeruju da je obrazovanje važno, roditelji koji pomažu svojoj djeci na način da im usađuju radne navike, roditelji koji su neprestana potpora učenicima, ali i samoj školi. Roditelji koji su u većini, no nisu toliko glasni kao manjina koja se udružuje i „buja“

Vraćamo se u normalu, što god to značilo kad je o ovoj školskoj godini riječ...

Učenici razredne nastave već polako zaboravljaju da su (pre) dugo bili kod kuće, nastava u učionicama ide svojim tijekom, a do kraja još ima dovoljno vremena da se „poslože“ neke propuštene stvari. Naravno da je vidljivo da su neki roditelji bili pretjerano revni pa su zadaće i sve obveze svoje djece tijekom nastave na daljinu preuzeli upravo oni – rješavali su se kvizovi, izrađivale prezentacije i plakati, učile nove riječi stranih jezika, množilo se i dijelilo...

Doduše, kad se sve zbroji i oduzme, vidjet će se u kojoj je mjeri ta odluka roditelja bila štetna.

Učenici predmetne nastave nastavljaju i dalje svojom utabanom „daljinskom“ stazom, a nekako se i čini da su i oni i njihovi učitelji zaista na daljini – daleko od očiju javnosti. A još je podosta dana ispred računala pred njima...

EKSKURZIJE

Krenula su i testiranja budućih prvašića – liječnici odrađuju preglede, stručni suradnici razgovaraju s novim učenicima i procjenjuju emocionalnu zrelost te daju preporuke koja su djeca spremna za školu. Naravno, o svemu odlučuju roditelji – neki odluke o upisu ili odgodi donose suprotno od mišljenja struke.

Stigao je i dopis o mogućnosti organizacije propuštene višednevne izvanučionične nastave. Ne preporučuje se do kraja lipnja, ali se ipak može organizirati uz svjesnost o riziku koji još uvijek postoji. Ako roditelji i škole inzistiraju na izvođenju ekskurzije, može se realizirati u skladu s preporukama.

Jednostavnijim rječnikom – prilika je tu, ali...

Dobivena je i mogućnost da od sljedeće školske godine svi učenici razredne nastave pohađaju izbornu nastavu informatike, što je sjajna vijest s obzirom na brzinu kojom se mijenja svijet oko nas. Za početak, svi vjeruju (ili se barem nadaju) da će se naći dovoljno informatičara koji žele raditi u matičnim i područnim školama kako bi se „pokrila“ satnica i kako informatiku ne bi morale poučavati nestručne osobe. Premda, već u početku imamo pomalo bizarnu situaciju s tim predmetom – malo je informatika izborna (od 1. do 4. razreda), pa malo obvezatna (u 5. i 6. razredu), pa onda opet izborna do kraja (u 7. i 8. razredu).

O svemu, opet, odlučuju roditelji koji se čak mogu predomisli i kad nastava već počne. Naime, u zakonu stoji – *roditelj djeteta osnovne škole u slučaju dugotrajnih zdravstvenih teškoća djeteta ili zbog drugih opravdanih razloga može podnijeti pisani zahtjev za prestanak pohađanja izbornog predmeta i tijekom nastavne godine.*

Ključan je ovaj drugi dio jer ono sve što spada u opravdane razloge zbog kojih se učenik može ispisati, nitko još nije pobrojao i zapisao. Ispada da sve što roditelj navede kao razlog tijekom godine mora biti uvaženo. Ipak se radi o izboru...

IZNIMKE

Iznimka koja (ne) potvrđuje spomenuto pravilo jest vjeronauk koji u osnovnoj školi jedini ima drukčiji status – s obzirom na to da obvezatno mora biti u redovitoj satnici (a ne u suprotnoj smjeni), ostaje upitno je li riječ o izbornom ili obvezatnom predmetu.

Podosta je toga vezano za obvezatno školovanje djeteta prebačeno upravo u ruke roditelja te nije čudo što pojedinci itekako koriste situaciju. Koliko sve daleko ide govori i činjenica da neki roditelji mnogobrojne druge aktivnosti sve više stavljaju ispred temeljnog obrazovanja. Godišnji se odmori više ne usklađuju s ljetnim praznicima, već se na putovanja nerijetko odlazi i tijekom nastave, škole stranih jezika ili glazbene škole mahom imaju prioritete, a o raznim sportskim natjecanjima (kadšto i prijateljskim utakmicama) moglo bi se napisati pregršt stranica.

Za neke je roditelje (a i učenike) osnovna škola definitivno pala u drugi plan...

A dok se pišu upute i preporuke koje svatko od njih može tumačiti na svoj način, nekako u sjeni ostaju oni roditelji koji i dalje uporno vjeruje da je obrazovanje važno, roditelji koji pomažu svojoj djeci na način da im usađuju radne navike, roditelji koji su neprestana potpora učenicima, ali i samoj školi. Roditelji koji su u većini, no nisu toliko glasni kao manjina koja se udružuje i „buja“.

Roditelji na koje je svaka škola itekako ponosna i oni to znaju...

U skoroj budućnosti (kako je počelo) ne vidi se mogućnost promjene u društvu i prilika da se upravo takvi roditelji istaknu i stave na prvo mjesto – zasad je izvjesna samo neizvjesnost.

Blži se ljeto, ne zna se čak ni što nosi jesen niti kako će izgledati početak nove školske godine. A dok mnogi oslušuju i strahuju od svojevrsnoga drugog vala, nekako svi jedva čekaju šum jednoga posve drugog vala – onoga morskoga...

školske novine

NAKLADNIK Školske novine d.o.o., Hebrangova 40, 10000 Zagreb
DIREKTOR Ivan Vavra (ivan.vavra@skolskenovine.hr)
GLAVNA UREDNICA Irena Kustura (irena.kustura@skolskenovine.hr)
UREDNIŠTVO (redakcija@skolskenovine.hr), Marijan Šimeg (marijan.simeg@skolskenovine.hr), Ivan Rodić (ivan.rodic@skolskenovine.hr), Branko Nađ (branko.nadj@skolskenovine.hr), Ivica Buljan (ivica.buljan@skolskenovine.hr)

LEKTORICA Ivana Čavlović
GRAFIČKI UREDNIK Nenad Pejušković
TAJNIŠTVO (info@skolskenovine.hr)
Tel. 01/4855-709, 01/4855-720; Telefaks 01/4855-712
RAČUNOVODSTVO, PRETPLATA (pretplata@skolskenovine.hr)
OGLAŠAVANJE (oglasila@skolskenovine.hr)
Tel. 01/4855-720; Telefaks 01/4855-712

ŽIRO RAČUN 2360000-1101381687 / Zagrebačka banka
2340009-1110168174 / Privredna banka
IBAN: HR6723600001101381687 / Zagrebačka banka
HR2523400091110168174 / Privredna banka
DEVIZNI RAČUN IBAN HR6723600001101381687 (2100055635)
TISAK Tiskara Zagreb d.o.o., Radnička cesta 210, Zagreb

CIJENA Pojedinačni broj: 12 KN / Polugodišnja pretplata za Hrvatsku: Ustanove - 375 KN / Pojedinci - 195 KN
Cijena godišnje pretplate za inozemstvo Slovenija, BiH, Srbija, Crna Gora, Mađarska, Italija, Austrija i Makedonija - 90 € / Ostale europske zemlje - 100 € / Izvan europske zemlje - 110 €
CIJENA OGLAŠAVANJA (bez PDV-a): 1/1 str. 7000 KN (zadnja i treća 8000 KN), 1/2 str. 4000 KN (zadnja i treća 4500 KN), 1/3 str. 3000 KN, 1/4 str. 2000 KN, 1/8 str. 1500 KN

Školske novine izlaze uz financijsku potporu Zaklade Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

/Redakcija Školskih novina ne dijeli sva objavljena mišljenja svojih suradnika./

KAKO ZAKLJUČITI OCJENE NAKON SPECIFIČNE ŠKOLSKE GODINE

UČITELJI, A NE MINISTARSTVO, NAJBOLJE ZNAJU ŠTO S NEGATIVNIM OCJENAMA

Nakon neobične godine koja je počela lani u listopadu dugotrajnim štrajkom, a nastavila se nastavom na daljinu zbog pandemije koronavirusa, mnogi se pitaju koliko objektivne mogu biti ocjene koje će zaključiti učitelji i nastavnici. I koliko u toj situaciji mogu biti pokazatelj dosegnutih i usvojenih znanja, vještina, ishoda učenja. A uza sve objektivne i subjektivne brige o privođenju nastave godine kraju, naše je prosvjetare šokirala još jedna ideja resornog ministarstva – ona o srozavanju kriterija, jer se jedino tako može okarakterizirati odluka da učenik „po novome” pada razred tek ako ima pet zaključenih jedinica umjesto dosadašnje tri. Ideja MZO-a brzo je postala i službena nakon Uredbe Vlade.

NEPOTREBNE SUGESTIJE IZVANA

Dijana Gašparac, učiteljica engleskog jezika u IV. osnovnoj školi Varaždin, ističe da ju je ta odluka Vlade u potpunosti zaprepastila: – Tim se postupkom obezvrijedio rad učitelja, ali i svih vrijednih učenika koje se cijelo vrijeme zalažu i ispunjavaju svoje obveze. Time se pokazuje da naše društvo ne teži izvrsnosti te takva odluka šteti učenicima koji nisu usvojili određena znanja i vještine, a dugoročno pretvara našu zemlju u zemlju neznanja!

NAPISALI
Branko Nad i Marijan Šimeg

Ova varaždinska učiteljica smatra kako su ocjene koje su djeca zavrijedila tijekom nastave na daljinu jednako vrijedne onima od ranije, iako je vrlo jasno da su neki učenici radili uz pomoć roditelja. No isto tako smatra da svaki učitelj jako dobro poznaje svoje učenike i njihove sposobnosti te prepoznae kad učenik nije samostalno nešto odradio.

Ova je godina zaista bila neobična, turbulentna, izazovna, kaže Gašparac, ali naglašava da su prosvjetari iz svega izišli jači:

– Napustili smo svoje udobne zone i naučili nešto novo. Ojačali smo. Učenici su shvatili kako im je zapravo lijepo u školi i da su im učitelji potrebni za kvalitetnije razumijevanje sadržaja. A roditelji su shvatili da učitelji nisu samo takozvane tete čuvalice i da imaju veliku ulogu i odgovornost u poučavanju i odgajanju njihove djece.

Stoga se naša sugovornica ne boji samog procesa zaključivanja ocjena, iako je svjesna da će to biti teže napraviti za osmaše ili pak srednjoškolce. Unatoč dobrim iskustvima, naravno, ne priželjkuje vraćanje na ovakav način rada ujesen, jer nikakve digitalne naprave i virtualno poučavanje ne mogu zamijeniti živu riječ ni interakciju učitelja i učenika.

Ova je školska godina bila posebna i po tome što su u dijelu škola uvedeni novi kurikulumi koji se temelje na ishodima učenja, što onda zahtijeva i nove metode i strategije

rada, praćenja i ocjenjivanja. Kako kaže Marina Diković, voditeljica Programa stjecanja pedagoških kompetencija na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, učenička postignuća učitelji vrjednuju putem znanja, vještina i stavova. No budući da je dobar dio drugog polugodišta bila nastava na daljinu, učitelji ipak najviše vrjednuju znanje.

– U uvjetima *online* nastave teže je vrjednovati vještine i stavove koje učenik treba pokazati i primijeniti. Primjerice, u razrednoj je nastavi učenicima teško bez izravne pomoći učitelja pokazati što su naučili, a i nisu dovoljno samostalni da sve to pokažu. Mislim da nikome od učitelja pri ocjenjivanju i zaključivanju ocjena ne će biti lako. Predmetnim će nastavnicima biti još i teže utoliko što imaju više učenika, malo ih manje poznaju i teže im je pratiti ih u njihovu napredovanju – smatra Diković koja također Uredbu Vlade o „jedinicama” smatra nepotrebnom.

I ona se slaže s prosvjetarima te misli da je time obezvrijeđen posao nastavnika. Uvjerenja je da učiteljima ne treba netko izvana sugerirati što i kako da rade i koliko popravnih rokova više da daju učenicima koji tijekom godine nisu radili marljivo i izvršavali svoje obveze kao većina njihovih vršnjaka tijekom nastave na daljinu.

– Takva mjera nije bila potrebna, a poruka učenicima i njihovim roditeljima je loša; da se

OD
ŠTEBANJA
JE VAŽNIJE
RJEŠAVANJE
PROBLEMA,
DONOŠENJE
ODLUKA,
KREATIVNOST

i bez truda i rada može proći razred – zaključuje profesorica Diković.

Pri kraju ove neobične školske godine učitelji su svjesni da je od činjeničnog znanja važnije kritičko razmišljanje. Od štrebanja je važnije rješavanje problema, donošenje odluka, razvoj kreativnosti i inovativnosti pa svatko od njih mora pratiti rad učenika, poticati ih na aktivnost, a svoja opažanja staviti „na papir“. U tome procesu učitelji samostalno procjenjuju koji će radovi upućivati na učenikovo znanje, koji na vještine, a koji upućuju na ostvarenje ishoda učenja.

MZO NAGRAĐUJE NERAD

Prema riječima Gorana Lapata, pročelnika Odsjeka Učiteljskog fakulteta u Čakovcu, u ovakvim izvanrednim uvjetima odluke se donose sukladno preporukama stručnjaka, a većeg stručnjaka od učitelja u njegovu razredu – nema!

Stoga je pogrješno nastavnicima sugerirati koji će scenarij odabrati, određivati im kriterije po kojima će neki učenik biti ocijenjen:

– Najnepotrebnije je da se učenicima koji ne rade ništa ili rade malo daje bonus spašavanja od pada razreda ne više s tri nego s pet negativnih ocjena. Srećom, pandemija je nastala u drugom polugodištu pa od pomoći može biti činjenica da učitelji od razredne nastave do fakulteta uglavnom dobro poznaju svoje učenike i studente. Prateći njihov proces učenja, vježbanja i napredovanja mogu doista objektivno i procijeniti i ocijeniti njihovu razinu naučenoga – jasan je Lapat.

A da će ocjene koje će zaključiti učitelji biti objektivne uvjeren je i Lidija Vlahović, pročelnica Učiteljskog studija na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Splitu. Sigurna je da učitelji dobro poznaju svoje učenike, bili u razredu ili na daljinu, i nije im problem zaključiti objektivne ocjene koje su dobar pokazatelj usvojenosti ishoda, vještina, znanja i kompetencija kod učenika. Ne boji se da bi učitelji mogli griješiti u tome, jer imaju sasvim dovoljno elemenata za kva-

litetno vrjednovanje i ocjenjivanje svakog učenika.

– Vrlo je slična i situacija na fakultetima, jer radimo na daljinu, ali ocjene ovogodišnjih studenata na kolegijima koje predajem gotovo su identične ocjenama prijašnjih godina pa mogu reći da su i postignuća i kvaliteta znanja, vještina i kompetencija podjednake. Ocjenjivati učenike jednako je teško i zahtjevno za sve učitelje bez obzira na to radili

u predmetnoj ili razrednoj nastavi, jer svaka dionica obrazovne vertikale ima svoju težinu i zahtjevnost.

Svi su dionici odgojno-obrazovnog sustava svjesni kako ova školska godina nipošto nije idealna, ali se mogu zaključiti ocjene i učenici mogu prijeći u sljedeći razred. Sve ono što su propustili uvijek se može i stigne nadoknaditi, vjeruje profesorica Vlahović te napominje kako je Uredbi Vlade o općem uspjehu učenika nepotrebna i štetna:

– Nije ratno stanje, a odredbe u toj Uredbi velika su pljuska ne samo učiteljima koji su sve vrijeme pandemije radili marljivo, nego i učenicima koji su bili marljivi i izvršavali sve zadatke. A na kraju su gotovo izjednačeni s onima koji nisu sudjelovali u nastavi. Time se nagrađuje nerad i to je loša odgojna poruka mladima!

Zanimljivi su dakle i izazovni dani pred našim prosvjetarima, koji se svi do jednoga slažu u tome da su djeca dosta ocjenjivana prije korona-epidemije pa su i unatoč štrajku imali dobar tempo nastave. Ocjena je bilo dovoljno i to je dobar temelj za donošenje zaključne ocjene. Zagrebačka učiteljica razredne nastave Sandra Huzjak iz OŠ Pavleka Miškine objašnjava da je za vrijeme epidemije naglasak stavila na kontinuitet rada, a nikako na ocjene. Dakle, bilo ih je tek nekoliko i bile su poticajne.

VARANJE I PREPISIVANJE

Završne će ocjene biti nešto manje realne nego da cijele situacije nije bilo, ali ne potpuno, kaže nam Huzjak. Često se s djecom čula putem Zooma, a i roditelji su je vrlo iskreno obavještavali o tome što su im i u koliko mjeri pomagali. Pa uopće nema dojam da su učenici muljali, odnosno ako jesu, kaže, bilo je toliko suptilno da je zanemarivo.

Pitamo je ipak je li ova generacija đaka ostala zakinuta za neka znanja, vještine i kompetencije, a koje bi dobili da je nastava bila redovita i normalna. Učiteljica Huzjak smatra da je tome nažalost tako:

MILAN MATIJEVIĆ, UČITELJSKI FAKULTET U ZAGREBU

POGRJEŠNO RAČUNAMO PROSJEK OCJENA

Treba imati na umu da školske ocjene nikad nisu bile objektivni ni previše koristan pokazatelj školskih postignuća. Mnogi su učenici, raniji ponavljači razreda, kasnije bili ugledni i uspješni građani, a neki su odlični ili vrlo dobri učenici bili neuspješni u životu. Bez obzira na pandemiju korone, školske su ocjene uvijek bile i bit će subjektivno intonirane, smatra Milan Matijević, profesor emeritus na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

I nije problem, kaže, u tako dodijeljenoj ocjeni za nečije aktivnosti i rezultate, nego u tome za što se tako dodijeljene ocjene upotrebljavaju. Ako se njima koristi za selekciju učenika za upis na viši stupanj školovanja, onda nastaju ozbiljni problemi: na temelju tako subjektivno obojenih i dodijeljenih školskih ocjena određuju se đačke cjeloživotne sudbine. Matijević upozorava kako će učenik u Hrvatskoj prijeći na viši stupanj ovisno o ocjenama koje se dobiju izračunavanjem prosjeka ocjena iz različitih predmeta:

– Ocjene koje se u Hrvatskoj dodjeljuju učenicima u obliku brojeva neprijmerene su za računanje prosječnih ocjena. Pitam se koja je logika računati prosjek iz ocjena dodijeljenih za predmete kao što su vjeronauk, matematika, fizika, tjelesna i zdravstvena kultura ili još bilo kojega drugog predmeta. Onog trenutka kad se u Hrvatskoj prestanu računati prosječne ocjene za opći uspjeh radikalno će biti smanjen broj odličnih ocjena, koji je uz ovakav sustav iznad bilo kakve logike, kao takav, neupotrebljiv za selekciju učenika za upis na više stupnjeve. To je logički, matematički i pedagoški besmisleno i štetno za učenje te za odgoj i školovanje. Svakom je učitelju teško odrediti visinu školske ocjene ako se zna da tako dodijeljena ocjena određuje sudbinu pojedinca – zaključuje profesor Matijević.

UČENICI SREDNJIH STRUKOVNIH ŠKOLA OBRANOM

KAO I NASTAVA U DRUGOM POLUGODIŠTU

Završni ispiti u strukovnim školama, bez obzira na sve nedaće koje su ih pratile tijekom ove nastavne godine, protekli su bez problema i zastoja, a to su nam potvrdili i u Agenciji za strukovno obrazovanje

Više od 20 tisuća učenika završnih razreda u trogodišnjim i četverogodišnjim strukovnim programima u prvom tjednu lipnja branilo je svoje završne radove te su tako i formalno okončali svoje srednjoškolsko obrazovanje. Osim nastave na daljinu, i praktična nastava u školskim radionicama i stručna praksa kod obrtnika i drugih gospodarskih subjekata od polovine ožujka provodile su se na istome principu – na daljinu. Sve što su mogli učenici su, prema uputama svojih stručnih nastavnika, odradili kod kuće, snimili fotografije i videouratke, evidentirali urađeno putem elaborata pa su praktični dio završnog rada, kao i pismeni elaborat, svojim nastavnicima predali još tijekom travnja, a mnogi i ranije. Tako je većini učenika za prvi tjedan lipnja ostala samo usmena obrana završnog rada.

A i u tome su škole imale svaka svoj način i organizaciju, pa čak i vremenik provedbe. Najveći dio škola sve je odradio u prvom tjednu lipnja, ali bilo je i

škola poput Gospodarske škole Križevci u kojoj su se odlučili obranu završnih radova smjestiti u tjedan koji počinje 15. lipnja, a kako kaže ravnatelj Toni Svoboda, i tad se valja pridržavati epidemiološko-higijenskih mjera i zaštititi i

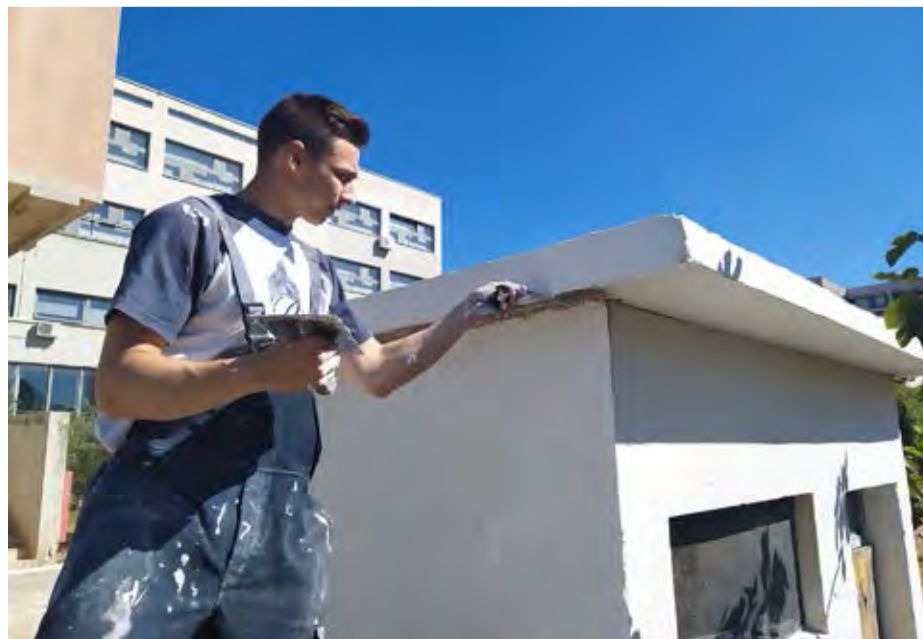
učenike i djelatnike škole od bilo kakve ugroze.

Obrana završnih radova pred povjerenstvima u školi provedena je i u zagrebačkoj Obrtničkoj školi za osobne usluge, a kako nam je rekla ravnateljica

Darinka Štampar Šmaguc sve vezano za završni ispit učenici su napravili *online* osim obrane elaborata. Radili su praktični rad doma na modelima, recimo frizeri, koji su sve snimali pa fotografije i videouratke poslali svojim stručnim voditeljicama te uz to priložili i pisani rad.

NAJVIŠI STANDARDI STRUKE

– Završni je ispit počeo u prvom tjednu lipnja *online* razgovorom profesora i učenika o tome kako bi nešto napravio, koji postupak primijenio u nekom frizerskom postupku. Praktični dio ide tako uz razgovor i analizu svih učenikovih uradaka koje je poslao nastavniku, a usmena je obrana krenula 15. lipnja uživo, u prostorima škole pred povjerenstvom, pri čemu su se poštovale sve higijensko-epidemiološke upute i protokoli. Prema takvom predlošku i redoslijedu radi većina nama srodnih škola koje imaju gotovo identične obrazovne programe u Karlovcu, Splitu, Samoboru, Dugom Selu i drugim gradovima – kaže ravnateljica Štampar Šmaguc.

– Kada su nam se napokon vratili u klupe vidim da nikako nisu svladali sve što sam im poslala da odrade, nauče, pročitaju, pogledaju. Moji su đaci treći razred pa se konkretno za njih ne brinem jer ćemo sve nadoknaditi u četvrtom. Ali maturanti i osmaši svakako jesu ostali zakinuti.

I baš će zato učiteljima razredne nastave biti najlakše zaključiti ocjene, govori Huzjak, jer su roditelji najviše mogli uskočiti „malima” u svladavanju gradiva. No svim ostalim profesorima, dodaje, ne bi bila u koži.

Naročito će zahtjevno učiteljima biti vrjednovati učenike koji su tijekom *online* nastave imali pomoć „sa strane”. Zaista, kako uopće prepoznati tko je od đaka *online* nastavu koristio za varanje, prepisivanje, a tko je od njih radio vrijedno, pošteno i redovito kao da su svaki dan sjedili u učionicama? Iskustvo naših prosvjetara pokazalo je da se u razrednoj nastavi manje mulja, da se manje koriste šalabahteri nego u kasnijoj đачkoj dobi. Počinje to u petom razredu, s povećanim brojem predmeta i različitim učiteljima koji im predaju.

Učiteljica hrvatskog jezika Melita Horvatek Forjan iz OŠ Marije Jurić Zagorke u Zagrebu ističe kako je prepisivanje nastojala smanjiti putem personaliziranih ispita i ograničenog vremena pisanja. Tijekom travnja izradila je nove kriterije vrjednovanja u skladu s novonastalom situacijom i učenike upoznala s njima te misli da će kod većine učenika ocjene, unatoč koroni, biti odraz njihova rada i postignuća.

MEDVJEĀ USLUGA

Dvojbe očito nema, učiteljima u razrednoj nastavi bit će kod zaključivanja ocjena lakše. Ne samo zbog dobi djece i materije koju vrjednuju nego i zato što su se vratili posljednjih mjesec dana u školske klupe te mogu lakše u komunikaciji s učenicima prepoznati sadržaje koje trebaju ponovno obraditi ili utvrditi.

Horvatek Forjan svima će koji žele dati priliku da poprave ocjene u ove preostale radne dane. A s onima koji su od 15. ožujka „na praznicima” (a ima i takvih nekoliko u razredu,) kaže da će se ravnati prema onoj dobro znanoj izreci: „Tko zna, zna – tko ne zna, dva!”

Šalu na stranu, našu je sugovornicu *sufliiranje* Vlade odnosno upute Ministarstva o prijelazu u viši razred također pogodilo kao pljuska. To vidi kao medvjedu uslugu onima koji npr. nisu naučili čitati i pisati i prelaze u novi razred u kojem nikad ne će nadoknaditi propušteno.

Profesorica hrvatskog jezika Debora Lukac iz OŠ dr. Jure Turića u Gospiću kaže kako djelomično razumije namjeru MZO-a da se ublaži završetak godine u ovakvim neobičnim uvjetima. No svakako misli da se ne bi trebalo izlaziti u susret učenicima koji su bez opravdanih razloga izostajali s nastave, koji su vrlo neozbiljno shvatili ovakvu nastavu. Koji su se, naposljetku, oglasili i na brojne pozive svojih učitelja i nastavnika, a koji su poticali tu djecu na rad i nudili brojne mogućnosti rješavanja negativne ocjene.

– Smatram da je vrlo negativno i loše i za samog nastavnika da se nakon redovite nastave održava dopunski rad s takvim učenikom. U tom slučaju nastavnik još dva tjedna radi s tim učenikom kako bi ostvario pozitivnu ocjenu. Nije li dovoljno što je cijelu godinu motivirao i poticao to dijete na rad, a onda još dobije dodatni rad s tim djetetom. Moje je mišljenje da je bolja opcija bio popravni ispit koji smo s učenicima imali nakon negativne ocjene.

Lukac je svjesna da u ovom „novom normalnom” vrjednovanje đaka također ima novu dimenziju. Naglašava da svi učitelji od prvog dana rade na tome da se djeca počnu samovrjednovati, da se razvija kritičko mišljenje o sebi i drugima. U tome nastojanju trude se da učenici uviđaju svoje nedostatke i da rade na poboljšanju.

– Vrjednovanje je teško jer je katkad doista potreban kontakt uživo da biste bili uspješ-

ZAVRŠNIH RADOVA OKONČALI ŠKOLOVANJE

- I UŽIVO I ONLINE

U zagrebačkoj Tehničkoj školi Ruđera Boškovića obrane završnih radova za čak deset razreda maturanata održane su u prva četiri dana lipnja. Kako kaže ravnateljica Đurđica Fuštar, sve je organizirano po najvišim standardima struke, završne radove učenici su napravili mnogo ranije, predali ih svojim profesorima na ocjenjivanje te im je početkom lipnja ostalo samo usmeno obraniti elaborate koji prate praktičan rad. Tehničari za računalstvo i tehničari za elektroniku učinili su to *online*, a tehničari za mehatroniku i tehničari za očnu optiku uživo, u prostorima škole pred svojim nastavnicima.

U Srednjoj školi Mate Blažine u Labinu obranu završnih radova odradili su uživo kao i svih prethodnih godina, jer, kako kaže ravnatelj Čedomir Ružić, misle da je mnogo bolje sve odraditi u izravnoj komunikaciji učenika i članova povjerenstva:

– Učenici su dolazili svakih 20 minuta na red za odgovaranje. Završne su radove predali u predviđenom roku, mentori su ih pregledali i ocijenili, a obrana je provedena uživo u školi uz poštivanje svih epidemioloških uvjeta. I doista nikakvih problema nije bilo.

I u Strukovnoj školi Vice Vlatkovića u Zadru s početkom lipnja održane su

i obrane završnih radova u školi. Istine, u nekim zanimanjima učenici su ih napravili unaprijed i *online*, a u nekima, poput soboslikara, učenici su u školi pred povjerenstvom pokrećili dio škole i oličili stolariju te nakon toga i usmeno odgovarali.

SOBOSLIKARI KREĆILI ŠKOLU

– Imamo kombinaciju, jer učenici u nekim programima završni rad izvode u školskoj radionici poput automehatroničara, a neki su poput, tehničara za računalstvo, tehničara cestovnog prometa i tehničara za vozila i vozna sredstva, i izradili i branili programe *online*. Sve se radilo kao da nismo ni imali nastavu na daljinu – u školskim radionicama i pred povjerenstvima, uza sve mjere zaštite i uz poštivanje higijensko-epidemioloških uvjeta.

I tako, završni ispiti u strukovnim školama bez obzira na sve nedaće koje su ih pratile tijekom ove nastavne godine, a to su nam potvrdili i u Agenciji za strukovno obrazovanje, protekli su bez problema i zastoja pa su tako već sljedećeg tjedna s jednom brigom manje brojni učenici mogli pristupiti pisanju ispita iz Hrvatskog jezika na državnoj maturi.

U zadarskoj Strukovnoj školi Vice Vlatkovića soboslikari su praktični rad izvodili pred povjerenstvom, a potom imali i usmenu obranu

ni u komunikaciji. Nekad je teško uspješno ostvariti provjeru i ako su nestabilni tehnički uvjeti; internet, digitalni alati, uređaji na kojima djeca rade... Naravno, učitelj uvijek ima opciju B za sve situacije, a katkad, svi to znamo, čak i opciju C.

Našu sugovornicu iz Gospića ne brinu stoga ocjene ni samo znanje koliko to što su djeca tijekom izolacije i *online* nastave najviše ostala zaključena za odgojnu komponentu koju su svakodnevno imala u školi. Nije škola samo usmjerena na obrazovanje; to je odgojna ustanova koja nudi djeci socijalne i komunikacijske vještine, kulturološki aspekt učenja i mnoštvo odgojnih zadaća. Sigurno da su ovakvim radom djeca izgubila osjećaj pripadnosti grupi vršnjaka, jer su radili samostalno i u okruženju svoga doma, zaključuje Lukac:

– Nedostajali su im prijatelji. Čak i učitelji, što nam je bilo teško vjerovati. Ali je to zaista točno, jer su se i među učiteljima i učenicima razvili odnosi povjerenja i uzajamne pomoći.

RAZLIČITI UVJETI I KRITERIJI

U sredinama definitivno ne će za sve učenike biti isti kriteriji kod završnog vrjednovanja, jer nisu niti svi imali iste mogućnosti rada tijekom nastave na daljinu. Tako Martina Treščec Godek, profesorica hrvatskoga jezika u OŠ „Đuro Ester“ iz Koprivnice, predaje šestima i osmašima, i nije mogla biti sigurna kakva je njihova tehnička opremljenost kod kuće. Neki od učenika imali su stara računala i imali su dosta poteškoća kod praćenja gradiva i zadataka pa bi nerealno bilo zbog toga im zaključiti manju ocjenu.

A tu je i mogućnost varanja na zadaća i ispitima, koja je kod *školovanja u pidžami* od kuće vrlo realna. Zato je Treščec Godek učenicima pojasnila da prepisivanjem ne varaju nju već same sebe:

– Tu su ključnu ulogu odigrali roditelji. Vjerujem da su neki mislili da pomažu svojem djetetu, no dugoročno time se prenosi kriva poruka. Možda će trenutačno ocjene biti bolje, ali znanja i temeljnih sposobnosti će manjkati. Ima učenika koji su nakon dovoljnih i dobrih ocjena u nastavi na daljinu počeli dobivati odlične ocjene, jer su im pomagala braća, roditelji, susjedi... Ima onih kojima nastava na daljinu uistinu odgovara jer im je lakše raditi kad su sami i mogu se koncentrirati bolje nego u razredu pred prijateljima. Ima onih koji su zadržali potpuno iste ocjene kao i u tradicionalnoj nastavi, ali nažalost ima i učenika koji su bili odlični, a u nastavi na daljinu ocjene su im mnogo slabije. Teško je dati odgovor na pitanje jesu li ocjene realne. Za neke jesu, za neke nisu. Nisu svi učenici imali jednake tehničke uvjete niti su se nosili svi jednako s ovom izrazito stresnom situacijom. Treba uzeti u obzir i da su nečiji roditelji bili u karanteni i mogli su biti podrška djeci, dok su roditelji nekoga drugog učenika radili.

Ono dobro što se izrodilo iz cijele situacije jesu nove vještine, naročito u primjeni suvremenih medija, kaže Treščec Godek. Naime, iako današnje generacije sebe smatraju informatički pismenima, vjerojatno zbog igranja videoigara, oni realno jako malo znaju. Primjerice, učenici šestih razreda, zbog obvezatne informatike, imaju više vještina, no osme je razrede ova koprivnička učiteljica trebala educirati kako uopće poslati e-poštu, staviti privitak i slično. Sad su to svi svladali vrlo brzo. Uz čisto tradicionalnu nastavu, ove generacije ne bi imale potrebu za svladavanjem tih znanja koje su u današnjem svijetu apsolutno potrebne.

Prilikom zaključivanja ocjena učitelji će svakako uzeti u obzir specifičnost situacije i izići u susret svim učenicima koji će tražiti dodatna odgovaranja i priliku za popravljane ocjene. Možda ne će svi biti zadovoljni ukupnim rezultatom i znanjem na kraju godine, ali morali bi svi biti zadovoljni činjenicom da

ODLUKA MZO-a DA SE DJECI OMOGUĆI PROLAZ GODINE S VIŠE OD DVIJE NEGATIVNE OCJENE U POTPUNOSTI ME ZAPREPASTIO. TIM SE POSTUPKOM OBEZVRIJEDIO RAD UČITELJA. TAKVA ODLUKA ŠTETI UČENICIMA KOJI NISU USVOJILI ODREĐENA ZNANJA I VJEŠTINE, A DUGOROČNO PRETVARA NAŠU ZEMLJU U ZEMLJU NEZNANJA

DIJANA GAŠPARAC, IV. OSNOVNA ŠKOLA VARAŽDIN

UČITELJIMA RAZREDNE NASTAVE BIT ĆE NAJLAKŠE ZAKLJUČITI OCJENE JER SU RODITELJI NAJVIŠE MOGLI USKOČITI „MALIMA“ U SVLADAVANJU GRADIVA. NO SVIM OSTALIM PROFESORIMA NE BIH BILA U KOŽI

SANDRA HUZJAK, OŠ PAVLEKA MIŠKINE, ZAGREB

JESU LI OCJENE REALNE? ZA NEKE JESU, ZA NEKE NISU. NISU SVI UČENICI IMALI JEDNAKE TEHNIČKE UVJETE NITI SU SE NOSILI SVI JEDNAKO S OVOM IZRAZITO STRESNOM SITUACIJOM. TREBA UZETI U OBZIR I DA SU NEČIJI RODITELJI BILI U KARANTENI I MOGLI BITI PODRŠKA DJECI, DOK SU RODITELJI NEKIH DRUGIH UČENIKA RADILI

MARTINA TREŠČEC GODEK, OŠ „ĐURO ESTER“, KOPRIVNICA

VLADA JE UREDBOM NARUŠILA DIGNITET I DOSTOJANSTVO NASTAVNIKA. ONA ŠALJE PORUKU DA ŠTITI UČENIKE OD „ZLOČESTIH“ NASTAVNIKA, ISTIH ONIH KOJI SU POSLJEDNIH MJESeci DAVALI MAKSIMUM OD SEBE I „SPAŠAVALI“ ŠKOLSKU GODINU, ODUZIMA IM AUTONOMIJU I NE VJERUJE U NJIHOVU DOBRONAMJERNOST

RENATA JUKIĆ, FILOZOFSKI FAKULTET U OSIJEKU

još jednu godinu uspješno privodimo kraju, smatra pak uvijek pozitivna učiteljica fizike Mirela Lebić Popov iz OŠ Ante Kovačića u Zlataru.

– Lekcije koje smo svi dobili ove godine sigurno su nam osvijestile u čemu smo dobri, a na čemu još treba poraditi. Vjerujem da će svi učitelji ove godine imati još više razumjevanja za neodrađene obveze, nagomilane zaostatke i malo lošije odrađene zadaće. Nije novost da pojedinci iskorištavaju dobru volju učitelja, no kad danas-sutra kao zreli ljudi budu gledali unazad, možda će shvatiti da su baš u tom trenutku dobili važnu životnu lekciju.

STRUKOVNJACIMA NAJTEŽE

Važna je pouka iz proteklih mjeseci za učiteljicu Lebić Popov ta da pojedini učenici izvrsno funkcioniraju u učionici gdje mogu vidjeti i napraviti pokuse uživo, pitati učitelja odmah što im nije jasno te zapamtiti gotovo sve bitno na satu. Takvima su ocjene u nastavi do ožujka bile bolje od onih nakon uvođenja nastave na daljinu.

– Nažalost, ima i onih koji se nisu snašli u virtualnom svijetu, a roditelji im nisu znali pomoći. Tad je učitelju teško odrediti radi li se o lijenosti, nemotiviranosti ili nesigurnosti u korištenju tehnologijom.

Čini joj se ipak da će kolegama u strukovnim školama biti najteže vrjednovati rad učenika i donijeti zaključnu ocjenu, poglavito ako se praktična nastava nije mogla odraditi prema planu. S time se apsolutno slaže Vesna Kovačević, profesorica struke u Srednjoj školi Bol na otoku Braču. Naime, rad u strukovnim školama bio je jako otežan ovom situacijom:

– Mi nastavnici možemo i jesmo pokazivali videopozivom načine korištenja inventarom, no sav potrebni inventar koji je nama potreban u strukovnim školama djeca nemaju kod kuće. Također, nije isto kad učenik primi svojom rukom i nauči se koristiti inventarom kao što se to radi u školi. Škola je opremljena svim potrebnim inventarom u školovanju učenika i mislim da se strukovna škola ne može nikako zamijeniti *online* nastavom.

Isto tako, ocjene će strukovnjacima, dodaje Kovačević, biti teško zaključiti „realno“ zato što nastavnici ne mogu sa sigurnošću reći je li to učenikov rad ili je možda bio rad nekoga njihova starijega kolege, roditelja, prijatelja...

SANJA PAVLOVIĆ ŠIJANOVIĆ, PROFESORICA
INFORMATIKE, GIMNAZIJA VUKOVAR

NE MOŽEMO SE PRAVITI DA SE NIŠTA NIJE DOGODILO

Mislim da ne će biti većih poteškoća prilikom zaključivanja ocjena. Nastavnici su pokazali kako se vrlo brzo mogu i znaju prilagoditi radu u nastavi na daljinu, iako je povjerenje u nastavničku profesiju već godinama duboko uzdrmano. Ova je situacija dokaz da nastavnici znaju, mogu i hoće učiti, raditi i nesebično žrtvovati svoje vrijeme za dobrobit svojih učenika. Moram spomenuti i roditelje koji su u ovom obliku nastave imali jako veliku i važnu ulogu. Učenici su pokazali visoku razinu odgovornosti, strpljivosti i marljivosti.

Što se tiče zaključenih negativnih ocjena, kompromisno rješenje bio bi isti broj negativnih ocjena koje omogućuju dopunski rad, ali u tri roka. Zašto? Zbog silne neizvjesnosti koja je pratila posljednja tri mjeseca nastave, potres koji je pogodio Zagreb i okolicu... Ne možemo se praviti da se ništa nije dogodilo i da su naši učenici kroz sva ova događanja prošli, a da ih sve to nije niti okrnulo. Stoga jesam za još jedan dodatni rok, ali ne i za više negativnih ocjena koje omogućuju nastavak obrazovanja u višem razredu.

Svaka je promjena teška i svaka nosi neprocjenjiva iskustva. Ova je školska godina povijesna i o njoj ćemo još dugo pričati. Kao razrednica, mogu reći da nikad nismo više komunicirali koristeći se svim raspoloživim kanalima i odgovorno tvrdim da je ovo bio trenutak u kojem su učenici spoznali važnost i vrijednost svojih nastavnika i razrednika. Tijekom ove nastave na daljinu učenici su nas nastavnike doživjeli na novi način, kao ljude, kao prijatelje koji se bore za njih, za njihovu dobrobit i daju im smjernice i podršku u bilo koje doba dana i noći. A kao roditelj vidim koliko djeci nedostaje živa riječ nastavnika, šala i prijekor, dodatna sugestija, komentar, druženje s vršnjacima, ali i razgovori s nastavnicima. Što nam je činiti? Sigurno olakšati im prelazak u novo i nepoznato, biti im podrška koliko je god moguće, pružiti im sve potrebne informacije, pratiti njihov napredak i usmjeravati ih, bodriti ih, poticati ih, na kraju, razumjeti ih!

Velikim izazovom zaključivanje ocjena smatra i Suzana Đanić, nastavnica strukovnih predmeta u Školi za medicinske sestre Mlinarska, unatoč 19 godina radnog staža. Naime, neke od učenika poznaje od prošle školske godine, pa joj je poznato kako rade, no neke je razrede dobila tek ove školske godine i poznaje ih tek nešto više od jednog polugodišta.

– Definitivno će moji kriteriji za zaključivanje ocjena biti i redovitost slanja zadaća, ozbiljan pristup radu, samostalna izrada zadataka bez takozvanih metoda *copy-paste*. Tražila sam povezivanje dosad stečenog znanja iz drugih strukovnih predmeta s nastavnim sadržajem koji se obrađuje. Provela sam i jedan *online* test, kao i potrebna usmena ispitivanja videopozivom.

Đanić poznaje i kolege koji su kod ispitivanja vještina tražili od učenika da snime neku stečenu vještinu (npr. bočni položaj ili previjanje u hitnim medicinskim postupcima...) ili su se koristili videokonferencijskim oblikom nastave kako bi provjerili stečena

znanja i vještine. No hoće li na kraju zaključne ocjene biti realne? Uza sav uloženi trud, vjerojatno ne, navodi Đanić:

– Mislim da će sljedeća školska godina, za koju se iskreno nadam da će biti takoreći normalna, pokazati kako se ovogodišnja *online* stečena znanja mogu primijeniti u nadogradnju novih. Smatram da ćemo neka znanja i vještine moći ponoviti i nadoknaditi u drugim strukovnim predmetima, jedino se pitam što je s našim maturantima.

NAJKOMPLEKSNIJI POSAO

Iako smatra da učenicima treba izići u susret i sad kad smo se našli u sasvim novom okružju poučavanja, nije za to da im se omogući da nerad bude nagrađen, a rad i trud obezvrijeđen. Profesorica Đanić smatra da Uredba Vlade šalje upravo tu poruku.

– Definitivno je to medvjeda usluga đacima. Otvara nove mogućnosti zaobilazanja vlastitih obveza, a učenicima koji redovito rade uče i izvršavaju svoje obveze poručuje da i nerad prolazi. Ova je školska godina defini-

tivno godina prilagodbe načina rada, ali ne bi smjela biti i godina popuštanja i smanjivanja zadanih kriterija. Za budućnost i struku to nikako nije dobro.

A da je vrjednovanje učenika najkompleksniji dio nastavnčkog posla ne samo u *online* nastavi nego i u učioničkoj tvrdi i Renata Jukić, izvanredna profesorica na Odsjeku za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Osijeku.

– Kao didaktičarka podržavam promjenu paradigme učenja i poučavanja koja se očituje u pomaku s činjeničnog znanja na razvoj kompetencija nužnih za život – kritičko razmišljanje, rješavanje problema, informirano donošenje odluka, razvoj kreativnosti. No to je dugotrajan proces. Čini mi se da je problem eskalirao upravo sad kad su učenicima dani zadatci u kojima oni moraju pokazati vještine koje nisu u potpunosti svladali u nastavi prije korone. Oni nisu dovoljno pripremljeni za istraživački rad, projektni rad, problemske zadatke pa se bojim da ni njihove ocjene ne će u potpunosti biti pokazatelj postignutih ishoda.

Učitelji i nastavnici u specifičnim su okolnostima radili najbolje što su mogli. Trudili su se da ocjene koje zaključuju budu maksimalno objektivne i pravedne. Zato se profesorica Jukić također čudi Vladinoj Uredbi kojom se povećava broj izlazaka na popravne ispite i gotovo onemogućava pad razreda.

– Vlada je Uredbom narušila dignitet i dostojanstvo nastavnika. Ona šalje poruku da štiti učenike od takoreći zločestih nastavnika, istih onih koji su posljednjih mjeseci davali maksimum od sebe i spašavali školsku godinu, oduzima im autonomiju i ne vjeruje u njihovu bronamjernost i vladanje novonastalom situacijom. Na temelju dugogodišnjeg iskustva rada u školi i na fakultetu znam da je većini nastavnika stalo do učenika, da promišljaju ne samo obrazovni aspekt svoga rada, nego i odgojni te da bi jako dobro promislili i odvagali treba li uopće komu i zašto zaključivati negativne ocjene. Stoga je upitna odgojna poruka koju dobivaju djeca i mladi, koji odrastaju u društvu iz kojega ionako često dobivaju poruku da se učenje, rad i trud ne isplate – zaključuje profesorica Jukić.

U PRVOM TJEDNU DRŽAVNE MATURE SAMO TEST I ESEJ IZ HRVATSKOG JEZIKA

NEKIMA PRELAGANO, NEKIMA TEŠKO

Za više od 32 tisuće pristupnika od 8. lipnja počeli su ispit državne mature pisanjem testa i eseja iz Hrvatskog jezika na obje razine. Prvi je na redu bio test A razine, a pristupnici su ga rješavali 100 minuta, uz poštivanje svih higijensko-epidemioloških uvjeta u školama. Razlika u odnosu na prošlogodišnju maturu jest da nisu morali odgovoriti na osam pitanja kojima je obuhvaćeno drugo polugodište četvrtog razreda.

Maturanti uglavnom kažu kako su zadatci bili jasni, a o težini pitanja svatko ima svoj stav. Tihana Doko, maturantica u zagrebačkoj Gimnaziji Tituša Brezovačkog, kaže nam da je ispit bio teži nego lani i prijašnjih godina.

– Čitanje s razumijevanjem donijelo je neke meni nepoznate tekstove, a bilo je i trik-pitanja na koja se često odgovara i na sreću. Rekla bih da su pitanja bila teža. Možda je takav osjećaj i zbog stresa, ali i da sam se dulje pripremala rezultat bi vjerojatno bio isti. Prijatelji iz razreda misle da je matura bila lagana za proći, ali za postići najviše ocjene trebalo se ipak svojski potruditi – kaže Tihana Doko.

Maturant u Srednjoj školi Mate Blažine u Labinu Rafael Santaleza kaže da ispit nije bio pretežak.

– Nisam briljirao, ali prolaz mi je neupitan. Na geodeziji mi Hrvatski nije uvjet pa se ne zabrinjavam zbog ocjene. Bilo je pitanje kako se piše ekosavjetnik i to nisam znao, dosta nedoumica kod mojih vršnjaka izazvao je pojam jezični ludizam. Svima nam je test bio stresan, ali nitko ne misli da će pasti maturu – kaže Rafael.

Zoa Horvat, maturantica u zagrebačkoj X. gimnaziji „Ivan Supek“, kaže da je ispit iz Hrvatskoga u odnosu na nekoliko posljednjih godina bio mnogo lakši.

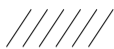
– To je subjektivno mišljenje svakog maturanta ovisno o tome koliko se spremio i učio. Pripremala sam se i rješavala ispite iz prethodnih državnih matura i uvidjela da se barem pet pitanja ponovilo iz prethodnih godina, ali je bilo nekoliko malo težih pitanja poput onoga o jezičnom ludizmu. Meni uopće nije bilo stresno, pripremala sam se, došla sam bez straha odlučna da što bolje napišem test i nadam se da sam uspjela – kaže Zoa Horvat.

Mnoge je iznenadio pojam jezični ludizam i pitali su se hoće li se to pitanje poništi, ali iz Nacionalnog centra su objasnili da je to književnoteorijski pojam koji se provlači tijekom sve četiri godine te da ne će biti poništavanja tog pitanja. U drugom tjednu, od 15. lipnja, državna matura nastavlja se ispitima iz materinskih jezika nacionalnih manjina i stranih jezika na obje razine.

OŠ JURJA BARAKOVIĆA IZ RAŽANCA: MEĐUNARODNI USPJEH

UČENICA NIKOLINA RUDIĆ DOBILA „SVOJ” SATELIT

NAPISAO Branko Nad

Orbitom iznad Zemlje uskoro će letjeti navigacijski satelit Nikolina, nazvan po djevojčici Nikolini Rudić, učenici drugog razreda OŠ Jurja Barakovića iz Ražanca. A kako je učenica malene škole iz maloga priobalnoga mjesta nedaleko od Zadra došla do vlastitog satelita? Kreativnošću, crtanjem, likovnim izričajem, tim toliko važnim segmentom dječjeg sazrijevanja i odrastanja.

Njezina učiteljica Ana Zekanović prisjeća se kako je na internetu tražila informacije o jednom drugom likovnom natječaju i tijekom *surfanja* naletjela na Galilea. Naime, Europska komisija organizirala je ovaj uzbudljivi natječaj za djecu rođenu između 2008. i 2013. godine koja žive u Hrvatskoj, Norveškoj i Švicarskoj. Natjecanje se održavalo od 14. studenoga 2019. do 31. siječnja 2020. Djeca koja žive u tim zemljama bila su potaknuta sudjelovati u natjecanju. Iz svake od tih triju zemalja odabran je po jedan pobjednik.

PUSTITI MAŠTI NA VOLJU

Učiteljica Zekanović nije dvojila. Odmah je, kaže, pomislila kako bi svoje učenike mogla uključiti. Budući da su njezini učenici od prvog razreda naviknuti na likovne natječaje, dovoljno joj je bilo pročitati im pravila da bi se „našli” u tome. Svi su se, kao i uvijek, odazvali. Napravila je selekciju i nekoliko najuspješnijih radova prijavila na natječaj:

– Trebalo je zapravo nacrtati sliku onoga što ti prvo padne na pamet kad razmišljaš o svemiru – zvijezde, rakete, planete, satelite, pa čak i izvanzemaljce. Djeca su trebala pustiti mašti na volju i nacrtati sliku onoga što vide kad sanjaju o svemiru. Prije svega, trebali su izraziti svoju individualnost i kreativnost i upotrijebiti bilo koji alat za crtanje, slikanje ili bojanje – kistove, olovke, flomastere, šljokice i ljepilo – saznajemo od naše sugovornice.

Hrvatska ocjenjivačka komisija, u kojoj je bio i znanstvenik Dragan Roša, član Hrvatskog astronomskeg društva, izabrala je

Europska komisija organizirala je uzbudljiv natječaj za djecu rođenu između 2008. i 2013. koja žive u Hrvatskoj, Norveškoj i Švicarskoj. Jedna je od nagrađenih Nikolina Rudić, učenica drugog razreda OŠ Jurja Barakovića, po kojoj će biti nazvan satelit iz navigacijskog sustava Galileo

OBOŽAVAM GLEDATI U ZVIJEZDE!

S amozatjna učenica drugog razreda objašnjava nam kako njezin nagrađeni rad predstavlja Sunce, planete, zvijezde i jednu raketu u kojoj, u mašti, putuje svemirom. Kad joj je učiteljica rekla za natječaj, odmah joj je, kaže, sinula ideja kako bi to mogla napraviti:

– U noćno nebo gledam kad god mi se pruži prilika. To je češće ljeti, jer sam dulje budna. Svake godine sa svojom obitelji gledam suze sv. Lovre i tad posebno uživam. Zvijezde promatram i dok se noću vozim i kad putujem avionom. Vidim da neke svijetle jače od drugih. Putovanja svemirom zamišljam čudnovato, neobično i uzbudljivo. Letjela bih u raketi i zaustavila se na svakom planetu na koji bih naišla. Tamo bih upoznala njihove stanovnike. Možda izvanzemaljce, a možda bih otkrila neke nove stanovnike svemira za koje još nitko ne zna. Možda bih otkrila i neki novi planet. Život u svemiru zamišljam potpuno drukčije od našega. Mislim da tamo nema biljaka ni životinja. Razmišljam o tome čime se svemirci hrane, idu li u školu i koliko dugo spavaju, kako izgledaju i nose li odjeću, napadaju li i njih virusi...

Ipak, Nikolina ne sanja o tome da postane astronaut već bi voljela biti slikarica i violinistica. A skromna i dobra kakva jest, poželjela je da i njezini prijatelji budu pobjednici na nekom natječaju pa da se skupa vesele.

Nikolinin rad kao pobjednički iz Hrvatske. U natjecanju su sudjelovala 1544 učenika iz Hrvatske, a u finalni užu krug ušlo je trideset radova. Nikolini će biti dodijeljena diploma i model satelita u mjerilu 1:25 koji će nositi njezino ime.

To je zapravo najvažnija nagrada – po pobjednicima iz Hrvatske, Norveške i Švicarske nazvat će se sateliti iz europskoga sustava satelitske navigacije Galileo. Tako će i satelit pod nazivom Nikolina postati dio toga neo-

NAUČILA SAM DA JE U UČITELJSKOM POZIVU „NAJJAČA KARTA” LJUBAV. UČITELJ MORA BITI POVEZAN SA SVOJIM UČENICIMA I ONDA JE USPJEH ZAJAMČEN. SVAKI ĆE UČENIK DATI MAKSIMUM OD SEBE U SVAKOM ZADATKU AKO JE TA VEZA JAKA. NARAVNO, I ONI, KAO I MI ODRASLI, IMAJU LOŠIH DANA I IMAJU PRAVO NA LOŠ DAN

ANA ZEKANOVIĆ, UČITELJICA

visnoga globalnoga navigacijskoga satelitskog sustava.

POVEĆATI SATNICU LIKOVNOGA

Naravno, i kod dizajniranja svemirskih satelita i kod dječjeg crteža sve se svodi na kreativne kanale koje nam u manjoj ili većoj mjeri *otključavaju* upravo učitelji u nižim razredima osnovne škole. A za svaki uspješan likovni rad bitan je dobar uvod, dobra priča, dobro poznavanje i vještina rada likovnim tehnikama, dječja mašta i originalnost, smatra učiteljica Zekanović:

– Razgovarali smo o tome što znaju o svemiru, planetima, zvijezdama, izvanzemaljcima. Uvijek me iznenade time koliko znanja imaju o tome. Tema svemira utkana je u sve nastavne predmete pa to uvelike pomaže kod ovakvih rezultata. U svojoj nastavnoj praksi mnogo energije usmjeravam upravo na to da se moji učenici likovno izražavaju. Žao bi mi bilo da njihova nadarenost za likovno izražavanje ostane nezapažena i to je pokretač koji me tjera da se toliko trudim radi toga.

Dodaje da bi kao učiteljica bila sretnija kad bi u razrednoj nastavi imali dva nastavna sata likovne kulture tjedno, pa bi i učitelji i učenici mogli još više dati u tom području. Ali i ovako učitelji pronadu ključ da učenici približe umjetnost, jer gotovo uvijek pri odlasku na terenske nastave uklope i posjete raznim muzejima, kulturno-povijesnim spomenicima, kazališnim predstavama pa i na taj način doživljavaju umjetnost.

– Učenici svemir doživljavaju kao nešto poznato, kao da su tamo bili. Danas, u doba interneta, sve su im informacije o tome dostupne i upijaju ih prije polaska u školu, tako da se odrasli mogu s njima upustiti u razgovor o toj temi i ne će im biti dosadno. Maštaju, naravno, o izvanzemaljcima kao i većina djece i tome kakvu bi svemirsku avanturu doživjeli da ih upoznaju. Ni rakete nisu rijetke u njihovoj mašti.

Entuzijazam ove učiteljice iz Ražanca pomogao joj je i da se izvrsno snađe u nastavi na daljinu, sustavu po kojem su škole tjednima radile zbog koronavirusa. Već je svima jasno, kaže, da su učitelji *čudo* i to su dokazali po tko zna koji put. Ipak, bez obzira na njezino snalaženje i suvremene tehnologije koje su nastavu na daljinu omogućile, priznaje Zekanović da su joj učenici jako nedostajali.

LJUBAV KAO ADUT

Nedostajao joj je njihov zagrljaj, osmijeh, komentari, šale, sve ono što daje *začin* svakodnevnom radu prosvjetara. Kad su se konačno ponovno sreli, njezinoj sreći nije bilo kraja. Zato s lakoćom odbacuje razne zlude kritike kako su djeca danas iznimno zahtjevna, *nemoguća*, da im nedostaje kulture, motivacije, bontona.

– Teče dvadeseta godina moga rada u prosvjeti. Mogu reći da mi je danas lakše raditi s djecom nego na početku. Naučila sam da je u učiteljskom pozivu takozvana najjača karta ljubav. Učitelj mora biti povezan sa svojim učenicima i onda je uspjeh zajamčen. Svaki će učenik dati maksimum od sebe u svakom zadatku ako je ta veza jaka. Naravno, i oni, kao i mi odrasli, imaju loših dana i imaju pravo na loš dan. Odrasli mogu mnogo toga naučiti od djece pa bi im i život bio lakši. Sve ono što su odrastajući izgubili mogli bi naći u njima – zaključuje učiteljica Ana Zekanović.

SVEUČILIŠTE U ZADRU ODJEL ZA EKOLOGIJU, AGRONOMIJU I AKVAKULTURU
IMA DVA PREDDIPLOMSKA STUDIJA I JEDAN DIPLOMSKI

Cilj – moderna proizvodnja hrane uz očuvanje okoliša

Odjel za ekologiju, agronomiju i akvakulturu zadarskog sveučilišta počeo je s radom 2006. godine. Od 2010. godine počinje se izvoditi preddiplomski studij *Primijenjena ekologija u poljoprivredi*. Poljoprivrednoj proizvodnji pristupa se na nešto drukčiji način od dosadašnjih konvencionalnih, što uključuje integrirani i ekološki prihvatljiv pristup u uvjetima Mediterana. Naglasak je stavljen na ekološku komponentu i na gospodarenje, a ne iskorištavanje. S obzirom na važnost razvoja plavog sektora uz održivost te zaštitu vodenih ekosustava, na Odjelu se izvodi i preddiplomski studij *Podvodne znanosti i tehnologije* koji je uspostavljen kroz EU projekt (TEMPUS JEP_41082_2006 Under water Science and Technologies). Potaknuti potrebom za rastom i razvojem ribarstva i akvakulture na znanstvenim temeljima, uz održivost s obzirom na ekonomske i ekološke pokazatelje od 2017. godine na Odjelu se počinje izvoditi prvi diplomski studij *Održivo upravljanje vodenim ekosustavima iz biotehničkog područja znanosti na Sveučilištu u Zadru*. Razvoj i pokretanje diplomskog studija bio je jedan od glavnih ciljeva projekta EU-a *Blue Education for Sustainable Management of Aquatic Resources BLUE SMART* dobivenog od Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo.

Na Odjelu za ekologiju, agronomiju i akvakulturu Sveučilišta u Zadru danas se izvode tri studijska programa, od čega dva preddiplomska studija i jedan diplomski – preddiplomski studij *Primijenjene ekologije u poljoprivredi*, preddiplomski studij *Podvodne znanosti i tehnologije* i diplomski studij *Održivo upravljanje vodenim ekosustavima*. Odjel za ekologiju, agronomiju i akvakulturu Sveučilišta u Zadru redovito provodi istraživanja i projekte koji svojom atraktivnošću i aktualnošću odgovaraju na izazove pred kojima je suvremena proizvodnja hrane u smislu održivosti i zaštite kako ljudskog, tako i zdravlja okoliša.

PRIMIENJENA EKOLOGIJA U POLJOPRIVREDI

Studenti koji upisuju trogodišnji preddiplomski studij *Primijenjene ekologije u poljoprivredi* imaju mogućnost proširiti svoja znanja i razvijati karijere u smjeru održivog gospodarenja i ekološkog pristupa u rješavanju problema koji se odnose na više segmenata proizvodnje hrane, npr. tehnologije uzgoja tradicionalnih biljnih vrsta (vinova loza, maslina, mediteransko voće i povrće, cvijeće i aromatično, ukrašno i ljekovito bilje), ali i novih, a zatim i na stočarstvo, hranidbu ili zaštitu zdravlja domaćih životinja te pčelarstvo. Važni su i sadržaji koji daju odgovore na klimatske promjene i promjene u okolišu, zaštitu i biljnom zdravstvu vrsta koje su u uzgoju ili imaju neku drugu svrhu u čovjekovoj okolini, kao i odgovore na izazove onečišćenja ili degradacije tla, vode i zraka u smislu održivosti sustava u kojima se proizvodi hrana. Osim toga, interes nastavnika i studenata koji upisuju studijski program usmjeren je putem projekata na područja precizne poljoprivrede, suvremenih pristupa u gospodarenju vodom kao i istraživanja sigurnosti hrane od prirodnih onečišćenja (mikotoksini) ili umjetnih (pesticidi).

Studenti koji upisuju ovaj studij u integriranom okruženju mogu dobiti osnovna i napredna znanja iz raznih, a danas najaktualnijih područja ekologije, agronomije i bio-

tehnologije u suvremenoj proizvodnji hrane. U okruženju EU-a i nama susjednih zemalja pred stručnjake se postavlja i izazov prijenosa novih znanja i tehnologije na njihove krajnje korisnike, a to su uz proizvođače i potrošači te korisnici biljaka, vode i okolinskih resursa. Studenti su u stalnom okruženju, kretanjima i razmjeni ljudi i sredstava, pa tako imaju mogućnosti i koristiti se programima Erasmus+, Cepas i slično te ostvariti svoj razvoj na institucijama koje imaju potpisan ugovor o suradnji sa Sveučilištem u Zadru.

Osim sveučilišnog dobra Bašnice, gdje studenti u stručnoj praksi provode znatan dio druge i treće godine studija, uz terensku nastavu i stručnu praksu u drugim dijelovima RH i inozemstvu, studenti vide provedbu različitih oblika proizvodnje te zaštite prirode na različitim područjima. Kompetencije koje studenti stječu ovim putem usko su povezane s ishodima učenja studijskog programa, poput:

- koristiti se metodologijama primijenjenih (praktičnih) istraživanja te usmjeravati stečena znanja prema rješavanju različitih stručnih problema iz područja biljne proizvodnje, ekologije bilja i stočarstva, naročito u mediteranskom klimatskom području
- posjedovati operativna i laboratorijska znanja i vještine iz opsega voćarske i povrtlarske proizvodnje te uzgoja krmnih kultura
- provoditi uzgoj, držanje i selekciju domaćih životinja
- racionalno gospodariti i iskorištavati obnovljive pašnjačke resurse mediteranskih ekosustava
- upravljati gospodarstvima prema ekonomskim, upravljačkim i organizacijskim pravilima i principima poduzetništva

– stalno osuvremenjivati vlastita znanja i pratiti nove tehnologije i dostignuća.

ZAJEDNO NA PROJEKTIMA

Nastavnici s Odjela sudjeluju u mnogobrojnim znanstvenim i stručnim „zelenim“ projektima u koje često uključuju studente, kao što su:

– *Tajni život suhozida* (koji financira Zaklada *Adris*), projekt čija je glavna svrha istražiti utjecaj suhozida kao staništa korisnih organizama u poljoprivredi (pauka, kukaca i gmazova). Osim toga ovim je projektom predviđena izgradnja suhozida tradicionalnim načinom na sveučilišnom poljoprivrednom dobru

– *Razvoj novih tehnika primjene kemijskih hlapivih spojeva u biološkoj zaštiti bilja* (koji financira Ministarstvo znanosti i obrazovanja), kako bi se istražio utjecaj kemijskih spojeva u međusobnoj komunikaciji između biljaka te privlačenju štetnih i korisnih kukaca. Svrha je projekta razvijanje kapsula s odabranim spojevima koje bi trebale pomoći u privlačenju korisnih vrsta kukaca te jačanja populacije prirodnih neprijatelja u višegodišnjim nasadima

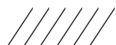
– *Legumes in biodiversity-based farming systems in Mediterranean basin – LEGU-MED – PRIMA*, projekt čija je glavna svrha izraditi međunarodni i dobro integrirani plan valorizacije mahunarki (slanutak i leća) u biološkoj raznolikosti ekosustava na Mediteranu. Svrha je obnoviti bioraznolikost mahunarki, uključujući zanemarene genotipove i srodničke divljih usjeva

– *Neonikotinoidi i bakar u mediteranskoj poljoprivredi – učinci na neciljanu faunu beskraljčnjaka kroz trofičke interakcije – MEDITERATRI* (financiran sredstvima Hrvatske zaklade za znanost), projekt čija je svrha utvrditi trofičke odnose na poljoprivrednim površinama analizom probavila predatora beskraljčnjaka, utvrditi potencijalne vektore za prijenos pesticida putem ishrane te izravan utjecaj primjene određenih pesticida na preživljavanje i raznolikost predatora i plijena. Također je važno utvrditi i kako način gospodarenja vezan za primjenu pojedinih pesticida utječe na bioraznolikost beskraljčnjaka u mediteranskim kulturama

– *Kontrola i smanjenje upotrebe pesticida (Pesticide control and reduction) PESCAR* (projekt u sklopu programa međunarodne regionalne suradnje Interreg IPA CBC), projekt čija je svrha bila zaštititi okoliš te potaknuti održivu upotrebu prirodnih resursa. Osim što su se projektom stvorili preduvjeti za kontroliranu upotrebu pesticida, znanja i iskustva stečena provedbom projekta koristit će se za jačanje postojećih institucionalnih kapaciteta

– *Smart agriculture network – SAN – IRI* Ministarstvo gospodarstva SAN (pametna mreža) označava stvaranje sustava koji će omogućiti pametnu proizvodnju hrane temeljenu na pristupu IoT (Internet of Things) te uporaba koncepta umjetne inteligencije radi donošenja pravodobnih, preciznih i ispravnih odluka u procesu proizvodnje hrane. Svrha je njezina razvijanja stvaranje sveobuhvatne tehnološke platforme koja će omogućiti postizanje optimalne količine uroda najbolje moguće kvalitete

NAPISALI
doc. dr. sc. Tomislav Kos,
doc. dr. sc. Ivan Župan,
izv. prof. dr. sc. Bosiljka Mustać

– *Proizvodnja hrane, biokompozita i biogoriva iz žitarica u kružnom biogospodarstvu* – CLIMA (koji financira Ministarstvo zaštite okoliša i vodnog gospodarstva), a zadatci su projekta: razvijanje mjera prilagodbe klimatskim promjenama za ranjive sektore poljoprivrede, bioraznolikosti, zdravlja/zdravstva, energetike i turizma te transverzalnog sektora upravljanje rizicima; osiguranje dostupnosti razvijenih mjera i ostalih rezultata projekta dionicima i široj javnosti te edukacija dionika i šire javnosti o negativnom utjecaju klimatskih promjena te primjeni mjera za njihovo ublažavanje.

VLASTITO DOBRO

Važan iskorak u odnosu na slične studijske programe Odjel ima i u činjenici da se koristi sveučilišnim dobrom Baštica na 16 hektara. To dobro postoji od 2006. godine na lokalitetu Baštica, predjelu između Suhovara i Islama Grčkog, kad je posađeno ukupno 24 tisuće

Važan iskorak u odnosu na slične studijske programe Odjel ima i u činjenici da se koristi sveučilišnim dobrom Baštica na 16 hektara. To dobro postoji od 2006. godine na lokalitetu Baštica, predjelu između Suhovara i Islama Grčkog, kad je posađeno ukupno 24 tisuće loznih cijepova. Uz autohtone sorte grožđa poput plavine i maraštine, posađene su i introducirane sorte chardonnay, sauvignon bijeli, merlot, syrah i cabernet sauvignon. Sveučilište proizvodi i vina sa znanjima i tehnologijama svojih nastavnika i drugih djelatnika

loznih cijepova. Uz autohtone sorte poput plavine i maraštine, posađene su i introducirane sorte chardonnay, sauvignon bijeli, merlot, syrah i cabernet sauvignon. Sveučilište proizvodi i vina sa znanjima i tehnologijama svojih nastavnika i djelatnika. Danas su vina na tržištu pod zajedničkim imenom Sveučilišna vina; Universitas Jadertina i to, Cuvee Stošijica – kvalitetno bijelo vino s kontroliranim zemljopisnim podrijetlom i Cuvee Piket – kvalitetno crno vino s kontroliranim zemljopisnim podrijetlom.

Osim vinograda, posađeno je i više od 12 000 sadnica različitih sorti jabuka (crispy pink, zlatni delišes, granny smith, summerred, gala) na ukupno šest hektara površine.

U travnju 2019. na sveučilišnom dobru podignut je kolekcijski nasad autohtonih sorta vinove loze, „banka gena” vinogradarskih podregija Sjeverna Dalmacija i Dalmatinska zagora. Ukupno je posađeno 38 sorti vinove loze, od već prisutnih Maraštine, Pošipa, Plavca malog, do onih skoro zaboravljenih i rijetko prisutnih poput Galca, Gustopupice i sl. Važnost je podignutog nasada velika, jer je nasad podignut u svrhu trajnog zbrinjavanja

autohtonih sorti kako bi se osigurali uvjeti za njihovu daljnju reprodukciju i gospodarsku evaluaciju. Osim doprinosa znanstveno-nastavnom procesu, ovaj projekt čini doprinos ukupnoj suradnji između Sveučilišta u Zadru i Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu posebno pri uspostavi zajedničkoga diplomskog studija Mediteranske poljoprivrede koji je u pripremi.

PODvodNE Znanosti I Tehnologije

Brojne su aktivnosti danas vezane za more, uključujući projekte izgradnje na obalnim i morskim objektima, brodstrojarsku industriju, ribarstvo i akvakulturu, zaštitu okoliša te turizam i podvodnu arheologiju. S obzirom na važnost razvoja spomenutoga plavog sektora u RH i šire te zaštitu vodenih ekosustava, na Odjelu je pokrenut i preddiplomski studij Podvodne znanosti i tehnologije koji je uspostavljen putem projekta EU-a (TEMPUS JEP_41082_2006 *Under water Science and Technologies*). Tijekom studija studenti u tri godine na mnogobrojnim kolegijima (npr. Biologija i ekologija mora, Metode u podvodnim znanostima i tehnologijama, Podvodna i hiperbarična medicina, Održivost obalnih sustava: zaštita i korištenje, Podvodna arheologija, Prijetnje vodenim ekosustavima, Biomimikrija – rješenja inspirirana prirodom, Primjena podvodnih tehnologija, Akvakultura itd.) stječu teorijska i praktična

znanja iz ovog izrazito interdiscipliniranog područja. Ujedno, ovaj je studij specifičan i po tome što se kroz izborne kolegije Ronilačka obuka I i II nudi znanje o ronjenju na akademskoj razini, uz mogućnost stjecanja certifikata iz ronjenja u gospodarstvu. Od prve se godine studija ističe važnost praktične nastave i pritom studenti imaju obvezu odlaziti s nastavnicima na teren te aktivno sudjelovati u provođenju znanstvenih i stručnih istraživanja, primjerice samostalno uzimati biološke uzorke, provoditi mjerenja raznih biotskih i abiotskih parametara u prirodi i sl. Ustaljena je praksa da se prikupljeni uzorci, podatci ili gotova saznanja analiziraju u laboratoriju ili u učionicama te da studenti samostalno na njihovu temu predstavljaju seminarske radove. Osim spomenutoga, studenti na terenskoj nastavi u nacionalnim parkovima, u tvrtkama iz područja akvakulture, na institutima i slično stječu kompetencije usko povezane s ishodišta učenja studijskog programa, kao što su:

- klasificirati različite morske organizme, opisati njihov način života te njihove prilagodbe na uvjete okoliša uzrokovane ljudskim djelatnostima (akvakultura, ribolov i sl.)
- predložiti načine sprječavanja onečišćenja slatkovodnog i morskog okoliša i postupke saniranja štete
- pridonijeti planiranju projektnog pristupa problemima i situacijama u domaćim i međunarodnim razvojnim i gospodarskim projektima koji podrazumijevaju primjenu

Održivo upravljanje vodenim ekosustavima prvi je diplomski studij iz biotehničkog područja znanosti na Sveučilištu u Zadru. Razvoj i pokretanje diplomskog studija bio je jedan od glavnih ciljeva projekta EU-a *Blue Education for Sustainable Management of Aquatic Resources BLUE SMART* dobivenog od Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo putem kojeg je pokrenut ovaj dvogodišnji diplomski studij. I u ovom se programu, uz teorijsko znanje, veliki naglasak stavlja i na praktično

metoda i alata karakterističnih za podvodne znanosti i tehnologije

– uspostaviti i održavati odnos međusobne suradnje, komunikacije i kompromisa tijekom projekta.

ODRŽIVO UPRAVLJANJE VODENIM EKOSUSTAVIMA

U Zadarskoj se županiji, uz ribarstvo, brzo i snažno razvija marikultura, posebice uzgoj tuna te uzgoj bijele ribe koja čini 50 posto uzgoja bijele ribe u Hrvatskoj. Također, oko 95 posto uzgoja mlađi bijele ribe u Hrvatskoj dolazi iz Zadarske županije, čineći je općenito vodećom županijom u ribarstvu i marikulturi u zemlji. S obzirom na spomenuto, a nastavno na preddiplomske studije s Odjela, potaknuti potrebom za rastom i razvojem ribarstva i akvakulture na znanstvenim temeljima, uz održivost s obzirom na ekonomske i ekološke pokazatelje od 2017. godine na Odjelu se izvodi diplomski studij Održivo upravljanje vodenim ekosustavima, ujedno prvi diplomski studij iz biotehničkog područja znanosti na Sveučilištu u Zadru. Razvoj i pokretanje diplomskog studija bio je jedan od glavnih zadataka projekta EU-a *Blue Education for Sustainable Management of Aquatic Resources* BLUE SMART dobivenog od Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo kojim je pokrenut ovaj dvogodišnji diplomski studij. I u ovom se programu, uz teorijsko znanje, veliki naglasak stavlja na praktično, npr. u kolegijima: Oceanologija i limnologija, Zaštita vodenih sustava, Ribolov i okoliš, Lokalni akvatički proizvodi, Integralno upravljanje obalnim pojasom, Primijenjena ekologija vodenih ekosustava, Tehnologije uzgoja akvatičkih organizama, Ekologija morskih riba, Biomimikrija, Upravljanje zaštićenim morskim područjima, Hranidba u akvakulturi, Ekologija kopnenih voda, Akvakultura

Od prve godine studija Podvodne znanosti i tehnologije značenje se stavlja na praktičnu nastavu i pritom studenti imaju obvezu odlaziti s nastavnicima na teren te aktivno sudjelovati u provođenju znanstvenih i stručnih istraživanja; primjerice uzimati samostalno biološke uzorke, provoditi mjerenja raznih biotskih i abiotskih parametara u prirodi i sl. Ustaljena je praksa da se prikupljeni uzorci analiziraju u laboratoriju ili u učionicama te da studenti samostalno na njihovu temelju predstavljaju seminarske radove

i okoliš itd., kako bi studenti kasnije bili što konkurentniji na tržištu rada. Kompetencije koje studenti stječu na stručnoj praksi i terenskoj nastavi usko su povezane s ishodima učenja studijskog programa, kao što su:

- pridonijeti planiranju znanstvenih i gospodarskih projekata vezanih za vodeni okoliš, akvakulturu, ribarstvo, zaštićena morska područja i sl.
- prepoznati i odgovoriti na zahtjeve tržišta u odnosu na specifičnosti proizvodnje i prerade vodenih organizama
- poznavati zakonodavstvo vezano za mogućnost uzgoja i zaštitu akvatičkih organizama i okoliša
- kritički i uz interdisciplinarni pristup osvrnuti se na povijesnu i tradicijsku važnost gospodarenja akvatičnim resursima i obalnim pojasom u Mediteranu i svijetu
- upravljati procesima za uspješno provođenje održivoga gospodarenja vodenim organizmima u skladu s najnovijim znanstvenim spoznajama i u nepoznatim situacijama
- prepoznati stvarne granice koje imaju svi živi organizmi i ekosustavi te u kakvom

su odnosu te granice na ljudske aktivnosti, gospodarstvo i ukupan rast.

„PLAVI” PROJEKTI

Nastavnici s Odjela sudjeluju u mnogobrojnim znanstvenim i stručnim „plavim” projektima u koje često uključuju studente, kao što su:

– DORY – Capitalization actions for Adriatic marine environment protection and ecosystem based management (u sklopu programa INTERREG V-A Italija-Hrvatska), opća je svrha projekta stvaranje okvira s uvjetima koji će omogućiti širu primjenu zajedničke vizije u pogledu održivog upravljanja ribljim resursima uzimajući u obzir biološku, ekonomsku i socijalnu kompleksnost upravljanja morskim resursima kao jednim integriranim sustavom

– ADRIREEF – Innovative exploitation of Adriatic Reefs in order to strengthen blue economy (financiran sredstvima programa INTERREG V-A Italija) – svrha je projekta ispitati potencijal grebena u Jadranskom moru radi poticanja Plave ekonomije u području akvakulture i turizma. Koncept Plave inovacije usredotočen je na povećanje atraktivnosti postojećih morskih resursa radi promicanja gospodarskog razvoja

– BE UNIZD – Internacionalizacija plavog obrazovanja Sveučilišta u Zadru (financiran sredstvima Europskoga socijalnog fonda), Odjel za ekologiju, agronomiju i akvakulturu će putem projekta razviti novih šest kolegija u sklopu diplomskog studija Održivo upravljanje vodenim ekosustavima. Kolegiji će biti namijenjeni stranim studentima, ali i studentima Sveučilišta u Zadru koji čak i nisu s Odjela za ekologiju, agronomiju i akvakulturu, budući će biti ponuđeni kao izborni kolegiji

– SCOOOL – Sklerokronologija kao alat za otkrivanje dugoročnih okolišnih promjena u Jadranu (financiran sredstvima Hrvatske zaklade za znanost), projekt čija je svrha da primjenom recentnih sklerokronoloških metoda izgradimo kronologije za tri relativno dugo živuće vrste školjkaša (životni vijek oko pola stoljeća) koje obitavaju u istočnom Jadranu. Ciljane vrste uključuju školjkaše *Glycymeris glycymeris*, *G. bimaculata* i *Callista chione*. Kronologije će biti paralelno analizirane s dugoročnim in situ podacima oceanografskih parametara, kao i podacima klimatskih modela, putem kojih bi se kvantificirao utjecaj okoliša na rast školjkaša.

SURADNJA

Odjel za ekologiju, agronomiju i akvakulturu u dva preddiplomska studija, Primijenjena ekologija u poljoprivredi i Podvodne znanosti i tehnologije, te diplomski studij Održivo upravljanje vodenim ekosustavima ima dobro razvijenu suradnju s lokalnom zajednicom te mnogim tvrtkama iz sektora ribarstva, marikulture te upravljanja zaštićenim područjima Zadarske županije i šire. To su tvrtke u kojima studenti Odjela obavljaju stručnu praksu ili su već zaposleni, primjerice Cromaris d.d., Omega 3, Kali sloga, Zavod za javno zdravstvo Zadarske županije, N. P. Kornati, Park prirode Telaščica, Park prirode Vransko jezero, Javna ustanova Natura Jadera, Kornat Ittica, udruga školjkaša Novigradska dagnja, Trešnja d.o.o., Vitakemija d.o.o., Maraska d.d., Colić Trade d.o.o., Nasadi d.o.o. te čitav niz obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i poljoprivrednih tvrtki koje se bave proizvodnjom i uređenjem na poljoprivrednim i drugim površinama.

Nastavnici i studenti kao i pomoćno i tehničko osoblje Sveučilišta u Zadru nastoje osigurati pozitivno i komunikativno okruženje studentima u studiranju te profesionalnu susretljivost u razvoju novih stručnjaka i karijerama orijentiranim na održivi razvoj i izvrsnost za budućnost koja se temelji na ekonomskom i ekološkom napretku društva.

OŠ STJEPANA BENČEKovića, HORVATI – ZAGREB

UČITELJICA STAROGA

NAPISAO Branko Nad

/////

U mjestu Horvati, samo dvadesetak kilometara od Trga bana Jelačića, interneta više nema nego ima, mnogi učenici ne mogu pristupiti internetskom sučelju u realnom vremenu. Tako je učiteljici Zrinki Babić najjednostavnije bilo snimati predavanja i objaviti ih na Youtube kanalu kad se uspjela spojiti na mrežu

Više od tri desetljeća, točnije 34 godine, Zrinka Babić učiteljica je razredne nastave. U svojoj Osnovnoj školi Stjepana Benčekovića, u prigradskom zagrebačkom naselju Horvati, sa školskim radostima upoznala je dosad brojne generacije djece. Pamti lijepo i teške trenutke, dječje osmijehe i pokoju suzu, svašta je doživjela radeći ono što voli, za što je stvorena. Ali ništa je, kaže, nije moglo pripremiti za ovu najneobičniju školsku godinu ikad.

Nastava na daljinu predstavljala joj je poseban i nikad viđeni izazov. A u svojim 55 ljeta, učiteljica Zrinka suočila se s mnogim izazovima. I baš kao pravi, uporni prosvjetar, sve ih je prevladala. Pa je tako uspješno odradila i tu nastavu na daljinu, iako za sebe navodi da je učiteljica staroga kova, ne baš vična modernim tehnologijama. Ali ima kćeri i sina koji su joj bili glavni džokeri u korištenju svim suvremenim čudima.

Učiteljici Zrinki 55 je godina i kaže nam da je svih 55 godina u školstvu. Pitamo se kako to moguće i već naslućujemo odgovor.

SPUŽVE ŽELJNE ZNANJA

Šali se da je rođena u školskom dvorištu. Prve korake načinila je u školskom dvorištu, prve riječi progovorila na istome mjestu. Otac joj bio učitelj, majka tajnica škole, a prvi prijatelji djeca čiji su roditelji također bili učitelji. Jednostavno, škola je njezin život:

– Moj je otac 1962. godine završio Učiteljsku školu u Zagrebu. Kao dijete sa sela, siromašnih roditelja, morao je tražiti stipendiju za školovanje. Stipendiju je dobio od Podravske Slatine te se nakon završetka škole zaposlio kao učitelj u OŠ u Gornjem Miholjcu, gdje je radio do odlaska u vojsku. Nakon povratka nastavio je rad u školi u Kusunjama. U Gornjem Miholjcu upoznao je moju mamu koja je završila Ekonomsku školu u Slatini. Godine 1965. javljaju se na natječaj u OŠ Ivana Gorana Kovačića u Lopatincu – Sv. Jurju na Bregu kraj Čakovca. Tata kao učitelj, a mama kao tajnica škole. Škola je imala stanove za svoje djelatnika u stambenoj zgradi u školskom dvorištu. Zato slobodno mogu reći da sam rođena u školskom dvorištu... Godine 1972., iz obiteljskih razloga, vratili smo se u Horvate, na tatinu djedovinu gdje i danas živim. Iste sam godine krenula u prvi razred u OŠ Stjepana Benčekovića u Horvatima, gdje danas radim kao učiteljica razredne nastave – prisjeća se naša sugovornica i zaključuje – kad su je, kao malo dijete, pitali što će biti kad odraste, odgovor je bio – učiteljica.

Nikad nije, ističe, promijenila mišljenje i postala je učiteljica po zvanju, ali ponajprije po životnom pozivu. A u tome zvanju

KAD SU ME, KAO MALO DIJETE, PITALI ŠTO ĆU BITI KAD ODRASTEM, ODGOVOR JE UVIJEK BIO: UČITELJICA. NIKAD NISAM PROMIJENILA MIŠLJENJE I POSTALA SAM UČITELJICA PO ZVANJU, ALI PONAJPRIJE PO ŽIVOTNOM POZIVU. A U TOME ZVANJU NAJVAŽNIJA SU MI DJECA, TE MALE SPUŽVE ŽELJNE ZNANJA

najvažnija su joj djeca, te male spužve željne znanja.

Priznaje nam učiteljica Zrinka da ju je uhvatila jeza od samog naziva tog novopredloženog modela – *nastava na daljinu*. Uvijek je sebe, učiteljicu, doživljavala kao drugu majku, koja često provodi više vremena s djetetom od njegovih roditelja. Pa se pitala kako će raditi „na daljinu“, ne vidjeti djecu, ne vidjeti njihove oči, ne čuti njihov smijeh, njihove svađice...

Krenula je tako učiteljica Zrinka sa svojim razredom, ispočetka bojažljivo, nesigurno. Prva tri dana probali su sa Školom na Trećem, ali kao i u brojnim drugim školama

i razredima, ni ovdje se plan i program njezinog četvrtog razreda nije se poklapao s tim TV gradivom.

TREMA PRED KAMEROM

Potom je, uz pomoć kolegica vićnijih novih tehnologijama, otvorila stranicu virtualne učionice. No, kako nije baš sklona kvizovima, prezentacijama, interaktivnim igrama, kupila je kameru (od vlastitog novca) i krenula sa snimanjem svojih predavanja, kao da je u školskoj učionici pred učenicima.

– Na bijeli zid dnevnog boravka zalijepila sam prozirnu plastičnu foliju, po kojoj sam pisala flomasterima *piši-briši*. Isprva sam namjeravala zid obojiti zelenom vodootpornom bojom, po kojoj bih mogla pisati kredom, ali nije bilo vremena za sušenje te je moja ploča ostala – plastična folija.

Provođenje *online* nastave u mjestu gdje se nalazi škola, Horvatima kraj Zagreba, imalo je još jednu veliku prepreku. Naime, kako nam govori učiteljica Zrinka, u tom selu samo dvadesetak kilometara jugozapadno

NEDAVNO SAM VIDJELA KARIKATURU U KOJOJ UNUK PITA DJEDA ČIME SU SE KORISTILI U ŠKOLI KAD NIJE BILO MOBITELA, RAČUNALA, PAMETNIH PLOČA... DJEDOV JE ODGOVOR BIO VRLO KRATAK: „MOZGOM.”

PROSVJETARSKA INOVATIVNOST NA DJELU

KOVA NA YOUTUBEU

od Trga bana Jelačića interneta više nema nego ima, mnogi učenici ne mogu pristupiti internetskom sučelju u realnom vremenu. Stoga je shvatila kako je najjednostavnije i za djecu najbolje rješenje bilo snimljena predavanja objaviti na Youtube kanalu i zalijepiti ih u razrednu virtualnu učionicu. Tako bi djeca mogla pratiti nastavu kad im internetska veza to dopusti.

– Moram napomenuti da je sva tehnologija moje vlasništvo. Četvrti razred, naime, u ovoj školskoj godini nije bio obuhvaćen Školom za život pa ni učenici ni ja nismo dobili laptop, tablete, kartice za internet...

Jednom do dva puta tjedno, kad internetska veza nije pucala, bila je s učenicima putem Zooma, dok se komunikacija s roditeljima odvijala unutar razredne WhatsApp grupe, mailovima ili telefonskim kontaktima.

Nastup pred kamerama stresan je i za prave profesionalce; nekmoli za amatere poput naše sugovornice. Zato se ne srami priznati da je imama veliku tremu. Čak si je za nekoliko prvih videa napisala scenarij. Kći joj je znala prigovoriti na način izražavanja, na ton, kazavši da tako kako govori „u kameru” sigurno ne govori u učionici pred djecom.

– Jednostavno, imala sam neki strah od kamere, nedostajala mi je reakcija učenika. Znalo mi se dogoditi da napravim kardinalnu pogrešku koju bih otkrila tek nakon objave videa. Tad sam taj video morala brisati i ponovo snimati. Najveći mi je problem bio što video nije smio trajati dulje od 15 minuta, jer se nije mogao učitati na Youtube, a ja se ne znam koristiti programom Movie Maker niti sličnim aplikacijama za uređivanje videa – priznaje učiteljica Babić.

SHVATILI VAŽNOST UČITELJA

Bilo je to svakako vrijedno životno i stručno iskustvo, a sretna je i što su djeca to prihvatila. Prepoznala trud i želju svoje učiteljice da im pomogne, izađe ususret. Na takav način, pun

OVU ĆU ŠKOLSKU GODINU PRIJE SVEGA PAMTITI PO REFORMI KOJE NEMA, ŠKOLI ZA ŽIVOT KOJA TO NIKAKO NIJE, BEZ OBZIRA NA TVRDNJE I SAMOHVALE NAŠE MINISTRICE. NARAVNO, PAMTIT ĆU JE I PO ŠTRAJKU, KOJI ZAHVALJUJUĆI MINISTRICI, VLADI I SINDIKALNIM VOĐAMA IPAK NIJE POLUČIO REZULTATE ZBOG KOJIH SMO U ŠTRAJK I KRENULI

entuzijazma i ideja, Zrinka Babić radi već više od tri desetljeća. I zato nikad nije imala problema s motivacijom svojih đaka, iako zna da je (ne)motiviranost novih generacija možda i najveći problem s kojim se prosvjetari danas susreću:

– Za nedostatak motiviranosti djece najviše krivim pretjeranu zaštićenost djece. Većina roditelja pruža djeci sve što pozele, u kući nemaju neke bitnije obveze. Pretežno uče radi

O STATUSU UČITELJA DANAS:

– Učitelji su nekad bili mnogo cijenjeniji nego danas. Imali su riješeno stambeno pitanje, od škole su dobili zemljište za vlastiti vrt, imali su pravo na ogrjev za zimu, putne troškove, cipelarinu... No nikad nisu bili odgovarajuće plaćeni za rad koji su radili, uzimajući u obzir važnost i odgovornost posla. Ipak bili su iznimno cijenjeni, bili su takoreći Bog i batina. Nažalost, danas su, zbog poremećenih društvenih vrijednosti, nesposobnosti vodstva u resornom ministarstvu, spali na izrazito niske grane. Najviše od svega mi smeta što naša ministrica nijednom nije stala u našu obranu; čak štoviše, često je u javnosti naš rad i trud omalovažavala i obezvrjeđivala. Takav odnos resornog ministarstva stvorio je uvjerenje javnosti da smo neradnici koji rade četiri sata na dan, uz tri mjeseca godišnjeg odmora, monstumi koji maltretiraju djecu. A ako smo ljubazni prema djeci, onda smo pedofili. Zapošljavamo se na lijepe oči, jer smo većina djeca prosvjetara... Svi znaju naš posao bolje od nas samih!

ocjene, a ne radi znanja. Nemaju potrebe rješavati neke probleme, snalaziti se u određenoj situaciji. Napredna tehnologija, takoreći, u dva-tri klika rješava sve... Nedavno sam vidjela karikaturu u kojoj unuk pita djeda čime su se koristili u školi kad nije bilo mobitela, računal, pametnih ploča... Djedov je odgovor bio vrlo kratak: „Mozgom.”

Tijekom ovih nekoliko tjedana, dodaje, i roditelji su shvatili koliko im u životima znače učitelji i škola. A sad je sve palo na njih, sve se odrađivalo kod kuće, unutar obitelji. Za vrijeme nastave na daljinu trebalo je provesti od četiri do sedam sati „nastave” doma, što su djeca inače radila u školama, i još nekoliko sati za rješavanje zadaće. Mnogoj je djeci bila potrebna pomoć roditelja koji inače u normalnim okolnostima ne provode toliko vremena s njima u obavljanju školskih obveza. Neki roditelji pak nisu imali ni mogućnosti ni znanja, na djeci prihvatljiv i razumljiv način, objasniti gradivo. Zato, kaže učiteljica Zrinka, možemo imati najnapredniju tehnologiju, ali živu riječ i učitelja ništa ne može zamijeniti:

– Često u svojim predavanjima djeci ubacim neku anegdodu, događaj iz vlastitog života... Povežem ono što učimo sa stvarnim svakodnevnim životnim situacijama, glumim, takoreći ludiram se i upravo to djeci pomaže da lakše zapamte gradivo. A to što nas neki ne smatraju važnima, kriva je politika i društveni odnos spram vrijednosti znanja.

Svjesna je pomalo da će cijela ta priča oko korone, izoliranosti, nastave na daljinu ostaviti traga na njezinim četvrtinama. Ali zna isto tako da za njih još nije kasno, jer će sve stići nadoknaditi u višim razredima. Neki su učenici postali samostalniji, neki su se malo ulijenili, a ima i onih kojima je dosadio virtualni život. Svi su učenici rekli da im je draža prava škola, a najviše im je nedostajalo druženje.

NE PONOVILO SE!

A kakvog je traga cijela ova avantura ostavila na učiteljici Zrinki, pitamo je na kraju našeg razgovora. Vrlo je precizna, jasna, sigurna u svoje tvrdnje, jer iz nje progovara veliko radno i životno iskustvo:

– Ovu ću školsku godinu ponaprije pamtiti po reformi koje nema, Školi za život koja to nikako nije, bez obzira na tvrdnje i samohvale naše ministrice. Naravno, pamtit ću je i po štrajku, koji, zahvaljujući ministrici, vladi i sindikalnim vođama, ipak nije polučio rezultate zbog kojih smo u štrajk i krenuli. Mene i moju školu potres nije znatno pogodio, barem ne u materijalnom smislu. No zato mi je korona donijela tri najgora mjeseca u mom radu. Ne ponovilo se!

O jeseni, kaže, i eventualnom drugom valu koronapandemije ni ne razmišlja.

Budući da je učiteljica, uvjeren je da će se snaći bez obzira na situaciju. A svojim jesenskim prvašićima bit će i dalje druga mama i učiteljica, podrška, vodilja, utabana staza u novi život...

PLATFORME GDJE SE MOGU POGLEDATI VIDEOPREDAVANJA UČITELJICE ZRINKE BABIĆ

YOUTUBE
<https://www.youtube.com/user/zrinkababic/>

VIRTUALNE UČIONICE
<https://zrinkababic3.wixsite.com/mysite>
<https://zrinkababic3.wixsite.com/website>

/ PRAVO /

ŠKOLSKI
ODBOR (2)

NAPISALA
Olivera Marinković, dipl. jur.

U skladu s člankom 146. stavkom 3. Zakona o radu („Narodne novine” broj 93/14, 127/17, 98/19), ministar nadležan za rad pravilnikom propisuje postupak izbora radničkih vijeća, obveznike, rokove i način dostave podataka o izabranim radničkim vijećima. Važeći je Pravilnik o postupku izbora radničkog vijeća („Narodne novine” broj 3/16, 52/17). Stoga, ako u školskoj ustanovi nije utemeljeno radničko vijeće odnosno imenovan radnički vijećnik, sindikalni povjerenik koji prema odredbama Zakona o radu preuzima sva prava i obveze radničkog vijeća, ne može „preuzeti” funkciju predstavnika radnika u školskom odboru niti imenovati predstavnika radnika u školski odbor na način na koji je to ovlašteno radničko vijeće odnosno radnički vijećnik. U tom je slučaju obvezatno provesti izbor predstavnika radnika u školski odbor, a

KAD ČLANU ŠKOLSKOG ODBORA IMENOVANOM IZ REDA RADNIKA PRESTANE MANDAT PRIJE VREMENA, A U ŠKOLSKOJ JE USTANOVI UTEMELJENO RADNIČKO VIJEĆE, ONO ĆE IMENOVATI NOVOGA ČLANA BEZ PROVEDBE PONOVIPOG POSTUPKA

postupak se provodi prema Pravilniku o postupku izbora radničkog vijeća. Postupak koji se provodi prema Pravilniku o postupku izbora radničkog vijeća dosta je kompliciran i traje oko tri tjedna, stoga je bolje u školskoj ustanovi utemeljiti radničko vijeće.

Kad članu školskog odbora imenovanom iz reda radnika prestane mandat prije vremena na koje je imenovan, a u školskoj je ustanovi utemeljeno radničko vijeće, ono će imenovati novoga člana školskog odbora, do isteka mandata člana umjesto kojega je imenovan, odlukom, bez provedbe ponovnog postupka izbora predstavnika radnika prema navedenom Pravilniku što je jednostavnije i bolje.

Vijeće roditelja imenuje jednog člana školskog odbora iz reda roditelja koji nije zaposlenik školske ustanove na način propisan statutom školske ustanove javnim odnosno tajnim glasovanjem. Mandat članu školskog odbora iz reda roditelja prestaje najkasnije u roku od 60 dana od dana kad je prestalo školovanje učenika u školi prema članku 119. stavku 6. ZOOSŠ-a. Završetak školske godine, tj. 31. kolovoza datum je otkad se računa prestanak školovanja učenika, iako se u praksi izbori za novog člana školskog odbora iz reda roditelja, kad je to potrebno, u pravilu provode tijekom rujna. Članove školskog odbora imenuje se na vrijeme od četiri godine i mogu biti ponovno imenovani, a mandat im teče od dana konstituiranja školskog odbora prema stavku 5. članka 119. ZOOSŠ-a.

Zapreke za imenovanje člana školskog odbora propisane su člankom 119. stavkom 3. ZOOSŠ-a prema kojemu članom školskog odbora ne može biti imenovana osoba koja je pravomoćno osuđena, odnosno protiv koje je pokrenut kazneni postupak za neko od kaznenih djela iz članka 106. stavaka 1. i 2. ZOOSŠ-a.

Uvjerenje kojim se dokazuje da se protiv osobe ne vodi kazneni postupak izdaju općinski sudovi a uvjerenje se može pribaviti i putem sustava e-građani i to se uvjerenje izdaje fizičkim osobama.

Evidencija pravomoćno osuđenih osoba vodi se pri Ministarstvu pravosuđa koje dostavlja opće uvjerenje na zahtjev nadležnog državnog tijela, kad se radi o povjeravanju određenih poslova i zadataka u državnoj službi osobi za koju se traže ti podatci. U skladu s navedenim treba pribaviti dokaze da ne postoje zapreke za imenovanje članova školskog odbora.

/ PSIHLOGIJA /

NAPISALA Sanja Režek,
profesor psiholog

Čitanje je za mozak poput trčanja. Kad čita, mozak simulira izmišljeni događaj i kao da je stalno u treningu. Ljudi koji mnogo čitaju ostaju dulje mentalno sposobni i rjeđe pate od demencije. Svima je jasno koliko je čitanje važno za život i obrazovanje pojedinca, nešto bez čega on ne može doseći kvalitetnu razinu znanja i intelektualno se uzdizati u različitim fazama svog života. Rezultati istraživanja provedenog na studentskoj populaciji pokazuju da studenti najviše čitaju elektroničke PDF-inačice tiskanih knjiga, i to na računalima, tabletima i pametnim telefonima.

Čitanje je vještina bez koje moderni čovjek ne može i važno je usvojiti je u dječjoj dobi, jer na njoj u velikoj mjeri počiva djetetova spoznaja svijeta i mogućnost budućega profesionalnog osposobljavanja. Zato je mnogo istraživanja u psihologiji koja traže bitna svojstva procesa stjecanja čitalačke vještine i otkrivaju koje su učinkovite metode poučavanja čitanja. U knjizi „Psihologija čitanja: od motivacije do razumijevanja” Mira Čudina Obradović navodi da je „kvalitetno čitanje utemeljeno na dvama procesima automatizacije bez kojih je nemoguće postići brzinu i razumijevanje. Prva se automatizacija postiže u razdoblju učenja zamjene slova glasom i posljedica je nastanka jedinstvenih simbola koji sadržavaju i glasovnu i vizualnu interpretaciju, a koja se kao cjelina sprema u vizualnom dijelu moždane kore. Druga se automatizacija događa u kasnijem razdoblju, kad se cijele riječi spremaju u posebni dio vizualnoga korteksa, i to riječi koje su cjelina vidnog, zvučnog i značenjskog zapisa”.

S KNJIGOM NISI SAM

ISTRAŽIVANJA SU DOKAZALA DA DJECA KOJA SU PUNO ČITALA TE KOJA SU POSJEĆIVALA KNJIŽNICE IMAJU BOLJI USPJEH U KASNIJEM FORMALNOM OBRAZOVANJU I RAZVOJU

Kada dijete postigne automatizaciju procesa čitanja, razvije fonemsku svjesnost i razumijevanje pri čitanju, potrebna je stalna vježba kako bi se mogla razvijati sposobnost čitanja i dalje i prelaziti na kompleksnije tekstove i dobivati sva znanja koja mu pisana riječ nudi. Fonološka svjesnost jest osnova za razvoj vještine početnoga čitanja i pisanja. Dijete, usvajajući jezik, treba ovladati svim njegovim razinama: značenjskom, gramatičkom i uporabnom. Prema početnom čitanju i pisanju u Hrvatskoj, mi se svrstavamo u red europskih zemalja s najmanjim brojem sati materinskoga jezika tjedno. Dok udio materinskoga jezika u ukupnoj satnici u prvome razredu primarnog obrazovanja u Engleskoj iznosi 24 posto (190 sati), u Sloveniji 27 posto (210 sati), a u Mađarskoj 40 posto (296 sati), u Hrvatskoj je 22,7 posto (175 sati).

Za čitanje nam ne treba mnogo – knjiga, miran kutak i vrijeme. Čitanje je najbolja zabava! U tren oka vas smješta na pusti otok, nudi pustolovinu u vlastitoj sobi, otkrivanje nerazjašnjena ubojstva, obiteljske drame, humor i mnogo događaja. Koliko li je samo čarobnih svjetova na dohvata ruke. Uspjeh cjeloživotnog obrazovanja dokazano je povezan s razvojem rane pismenosti. Brojna istraživanja dokazala su da većina djece kod koje je razvijena rana pismenost, koja su bila izložena knjigama, časopisima, čitanju i koja su posjećivala knjižnice imaju bolji uspjeh u kasnijem formalnom obrazovanju i razvoju. Čitanje tjera ljude da proširuju svoje vidike. „Čitanje je najbolje učenje”, rekao je Puškin.

/ ZDRAV ŽIVOT /

SOL JE NUŽNA ZA ZDRAVLJE

NAPISAO dr. Ivo Belan

SOL NIJE NEZDRAVA TE NEMA RAZLOGA DA JE POTPUNO IZBACIMO IZ PREHRANE. PRENIZAK UNOS SOLI MOŽE POVEĆATI RIZIK OD MOŽDANOG UDARA I SRČANOG INFARKTA

Za sol se kaže da je jedna od triju bijelih opasnosti: druge su dvije masti i šećer. U doba stare Grčke bila je cijenjena kao zlato, ali vremena su se promijenila. Medicinska je znanost učinila svoje. Sol više nije obожavana i dragocjena supstanca. Liječnici i nutricionisti smatraju da sol, konzumirana u količinama većima od preporučenih, može izazvati mnoge zdravstvene probleme – povišenje krvnog tlaka, srčane i bubrežne bolesti. Objavljen je rat jakoj zasoljenoj hrani, međutim izgleda da si ne možemo pomoći. Prekomjerna konzumacija soli postala je svojstvena današnjoj dobi. Procjenjuje se da svatko od nas godišnje pojede pet kilograma soli, a posljedice toga više su nego očite. Svaka treća odrasla osoba ima povišeni krvni tlak, a to znači i povećan rizik za moždani udar, bolesti srca i krvni žila, bubrega i raka. Među posljedice spada i poremećaj metabolizma i brže debljanje.

Činjenica je da bi prosječnom čovjeku bio dovoljan jedan prstohvat soli dnevno (2 grama), međutim velik broj ljudi pojede dnevno 10 do 12 grama, a 70 posto konzumirane soli ljudi unose gotovom hranom. Za orijentaciju nudimo nekoliko temeljnih informacija. Količina soli u 100 grama proizvoda: 58 grama u mješavini povrća koja se dodaje jelima; 3,5 grama kiseli krastavac; 40 grama kokošja ili goveđa kocka za juhu; 13,5 grama juha iz vrećice; 3,2 grama tartar sos ili majoneza.

Američki Institut za medicinu naglašava da preporuka za unos soli manja od jedne čajne žličice dnevno treba ostati upravo zbog „skrivenih” soli u raznim proizvodima čiji unos ne možemo kontrolirati.

A upravo smanjenjem unosa soli možemo snažno utjecati na vlastito zdravlje. Brojne grickalice, štapići, razne vrste gotove industrijske hrane, suhomesnati proizvodi, paštete, riba u salamuri, zreli sirevi, masline, konzervirano povrće zasićeni su solju, a mi ih još dodatno zasolimo! Besmisleno i nezdravo.

Treba li iz prehrane izbaciti sol? Ne. Bez soli ne možemo. Sasvim izbjegavati soljenje hrane je pogrešno, jer je manjak soli jednako opasan za zdravlje kao i višak. Ta napomena posebno važi u vrućim, sparnim vremenima, kad se pojačano znojimo i znojenjem gubimo više soli nego obično. Slično je i kod raznih bolesnih stanja (visoka temperatura, dehidracija, proljev itd.), kad liječnici nastoje popraviti stanje davanjem pacijentima otopine raznih soli. Dakle, sol je nužna za zdravu probavu, za regulaciju tekućine u tijelu te za normalno funkcioniranje živčanog sustava. Sol nije nezdrava te nema razloga da je potpuno izbacimo iz prehrane. Upravo suprotno, potpuno izbacivanje soli može biti loše, jer prenikak unos soli može povećati rizik od moždanog udara i srčanog infarkta.

Do 20 posto od ukupnoga dnevnog unosa soli potječe od namirnica koje prirodno sadrže sol (jaja, meso, riba). Dosoljavanjem hrane unesemo oko 15 posto od ukupno unesene soli. Ostatak od 75 posto potječe od procesuiranih namirnica (skrivena sol), proizvedenih bilo industrijski, bilo kućne proizvodnje. Danas liječnici i nutricionisti preporučuju isključivo morsku sol. Maknite solenke sa stola! Smanjite količinu soli koja se upotrebljava za vrijeme kuhanja!

BRIGOM O EKOLOGIJI BRINEMO SE ZA BUDUĆNOST DJECE

**ŠKOLU SMATRAM SVOJIM DRUGIM
DOMOM, UČITELJI KOJI SU MI
PREDAVALI DANAS SU MI KOLEGE.
SVOJU SAM LJUBAV PREMA NASTAVI
STEKLA OD KOLEGICA KOJE I
DAN-DANAS RADE KAO UČITELJICE
U OVOJ ŠKOLI. ONE SU NA MENE
UTJECALE, USADILE MI LJUBAV
PREMA OVOM ZANIMANJU**

RAVNATELJICA ROBERTINA ŠTAJDOHAR

////// NAPISAO Branko Nad

Prije Domovinskog rata, na području grada Gline nastava se izvodila u osam osmogodišnjih i čak dvadeset područnih škola u kojima je nastavu polazilo oko 2300 učenika. Nažalost, ratna stradanja ostavila su dubok trag na glinsko školstvo. Uništene su sve škole, osim ove o kojoj pišemo. Danas su gotovo sve školske zgrade u gradu porušene ili devastirane, a broj učenika višestruko je smanjen. Tako iz cijeloga grada danas učenici polaze nastavu u OŠ Gina te njezinim područnim školama Viduševac i Maja.

Trenutačno je pohađaju 503 učenika. Školska je zgrada u središtu Gline, grada hrvatske himne i bana Josipa Jelačića s bogatstvom povijesne tradicije koju nose u sebi, na prostornom dijelu Banovine podno Zrinske gore.

Jedina je ovo škola u Hrvatskoj koja u svojem glavnom holu ima postavljen kartohod – digitalnu ortofotokartu veličine 8 x 10 metara, u izvornom mjerilu 1 : 1000 koji prikazuje prostor grada Gline i okolice. Kartohod kao i kartozid na kojem je službena topografska karta Hrvatske poklon su Državne geodetske

uprave i njihova glavnog ravnatelja dr. sc. Damira Šanteka.

Naime, Šantek je kao osnovnoškolac pohađao glinsku Područnu školu Viduševac, koja je prije Domovinskog rata bila samostalna škola, a danas je područni objekt, objašnjava nam ravnateljica glinske osnovke Robertina Štajdohar:

– Škola je prošla energetske obnovu te je njezin vanjski dio potpuno uređen, no unutrašnjost zgrade zahtijeva kompletnu adaptaciju. Stoga se svake godine javljamo na raspisane natječeje pokušavajući urediti zgradu da bi našim učenicima bio što ljepši i ugodniji boravak u njoj. U sklopu je škole i potpuno nova školska dvorana koja je opremljena s mnogo sportskih rekvizita.

POMAGANJE POTREBITIMA

Dvoranu je gradio Grad, a u svibnju 2018. darovao ju je školi. Svakodnevno se u njoj održavaju treninzi na kojima su većinom učenici uključeni u klubove Zajednice sportskih udruga grada Gline. U njoj su ugostili Lina višebojca, Plazma športske igre mladih, Coca Cola kup te razna međugradska i Županijska natjecanja, saznajemo od ravnateljice.

OSOBNNA KARTA ŠKOLE

Broj učenika: **503**

Broj zaposlenih: **78**

Najstariji zaposlenik: **Dinko Bakšić, Glazbena kultura, 64 godine**

Najmlađi zaposlenik: **Jelena Krčelić, Informatika, 31 godina**

Ima li škola sportsku dvoranu: **da**

Broj smjena: **dvije**

Vlastita kuhinja: **da**

Ponos škole: **dijamantni ekostatus, međunarodni projekti, ulaganje u opremu i usavršavanje nastavnika**

Osim u infrastrukturu i materijalne uvjete, mnogo se u ovoj školi ulaže u nova znanja i kompetencije nastavnika. Tako su digitalne alate u nastavi počeli primjenjivati svakodnevno i mnogo prije aktualne kurikularne reforme. Time su, doznajemo, svojim đacima omogućili spajanje hrvatskoga sa svjetskim školskim kurikulumima, razvitak digitalnih vještina te aktivno istraživačko učenje. Daka-ko, unatoč uspješnom provođenju nastave na daljinu posljednjih tjedana, svi djelatnici OŠ Glina s kojima smo razgovarali željno iščekuju kraj pandemije koronavirusa i povratak svih učenika u školske učionice. Ponajprije jer se već godinama učitelji i stručni suradnici trude svoju ustanovu pretvoriti u drugi dom u kojem će uvijek svi đaci i njihove obitelji biti dobrodošli.

Brojni su primjeri gdje škola izlazi u susret svojim đacima i time se još više zbližava s njihovim obiteljima, koje pak onda rado sudjeluju u brojnim školskim aktivnostima.

Zbog slaboga socijalnog statusa većine roditelja, Grad Glina i Sisačko-moslavačka županija financiraju ili sufinanciraju školsku prehranu za gotovo 400 učenika. Grad Glina

PEDAGOG ZORAN KIRINIĆ

RAZVOJ PODUZETNIČKIH VJEŠTINA

Od 2011. godine OŠ Glina uključuje se u mnogobrojne projekte na europskoj i međunarodnoj razini. Tako smo 2012. godine sudjelovali u prvom projektu Comenius u sklopu Programa za cjeloživotno učenje. Tema je projekta samoodrživi razvoj s naglaskom na očuvanju prirode, a u projektu je sudjelovalo devet zemalja. Godine 2015. godine počeli smo prvo školsko partnerstvo Erasmus+ u kojem je sudjelovalo sedam zemalja. Projekte aktivnosti bile su vezane za inovativne i kreativne metode poučavanja te razmjenu iskustva s kolegama vezanima za poučavanje temeljnih vještina kod učenika razredne nastave. Nakon završetka projekta, izdan je priručnik s opisima nastavnih metoda kao pomoć učiteljima u svakodnevnom radu. Godine 2016. počeli smo novo školsko partnerstvo Erasmus+ sa šest škola.

U sklopu nastave građanskog odgoja i obrazovanja u projektima aktivnostima razvijamo poduzetničke vještine kod mlađih učenika, što rezultira otvaranjem školske tvrtke koja se bavi izradom suvenira s motivima našega grada.

A prošle, 2019. počeli smo s novim partnerstvom Erasmus+ u suradnji sa školama iz Španjolske i Portugala. Tijekom dvije godine radit ćemo na projektima aktivnostima vezanima za moderan i inovativan pristup poučavanju, a naši će učenici prvi put putovati u posjet partnerskim zemljama. Svi ovi projekti pridonose kvalitetnijoj nastavi u kojoj učenici postaju europski građani te se nadam da će ih u budućnosti biti još više.

ŠKOLA JE POVEZANA, BOLJE REĆI PREPLETENA S LOKALNOM ZAJEDNICOM. UČENICI SE UKLJUČUJU U SVE GRADSKJE MANIFESTACIJE POPUT DANA KRUHA, GRADSKIH MAŠKARA, SUDJELUJU NA BOŽIČNOM SAJMU, ORGANIZIRAJU SA SREDNJOM ŠKOLOM GLINA HOD ZA AFRIKU... ČESTI SU VOLONTERI U DOMU ZA STARIJE, A S VIJEĆEM RODITELJA SVAKE GODINE U VELJAČI ORGANIZIRAJU VELIKI HUMANITARNI KONCERT NOTE DOBROTE

Djelatnici škole

također učenicima financira sav potreban radni materijal.

Škola je povezana, bolje reći prepletena s lokalnom zajednicom. Uključuju se u sve gradske manifestacije poput Dana kruha, gradskih maškara, sudjeluju na Božićnom sajmu, organiziraju sa Srednjom školom Glina *Hod za Afriku...* Česti su volonteri u Domu za starije, a s Vijećem roditelja svake godine u veljači organiziraju veliki humanitarni koncert *Note dobrote*.

Specifičnost je OŠ Glina i u tome što je jedna od rijetkih osnovnih škola koja u sklopu školskoga preventivnog programa ima osnovan Klub učenika pomagača „Ja pomagač“, rekla nam je defektologinja Michaela Grmuša Muža. Klub djeluje posljednjih šest godina i u svom je radu usmjeren na prevenciju nasilja, volonterske akcije te pomoć učenicima s teškoćama u razvoju:

– Najveća je akcija koju klub provodi svake godine *Daruj srcem*, u čiju su podršku i provedbu uključeni svi učenici škole, roditelji, Crveni križ grada Gline te sam Grad. Prikupljamo namirnice i igračke za socijalno ugrožene obitelji naših učenika te obitelji s više djece. Akcija se provodi uoči Božića te je dosad na ovaj način obuhvaćeno 36 obitelji. Niz godina surađujemo i s mobilnim timom SOS Dječjeg sela Hrvatska u Programu jačanja obitelji – navodi Grmuša Muža.

NJEGOVANJE TRADICIJE

Treću godinu zaredom učenici su uključeni i u radionice na kojima imaju priliku razgovarati, razmjenjivati mišljenja, raspravljati o njima, vježbati kako bolje komunicirati, poštivati sebe i druge. A u osiguravanju bolje kvalitete rada s učenicima s teškoćama ostvarena je suradnja s Udrugom UOSI SMŽ te izdavačkom kućom Alka Script čije su bogate donacije uvelike pridonijele modernizaciji i boljoj kvaliteti rada s učenicima s teškoćama, ističe defektologinja.

Takav humanitarni duh i čovjekoljublje u glinskoj se osnovki njeguje od najranijih nogu, otkad mali uplašeni prvašići sjednu prvi put u svoju klupu. Potvrđuje nam to Štefica Ponder, učiteljica razredne nastave. Tijekom svoga radnog vijeka, kaže, primijetila je važnost energije s kojom učitelj pristupa poučavanju. Motiviranost učitelja učenici osjete, prepoznaju i tada i oni s mnogo volje pristupaju radu, jasna je naša sugovornica:

– Potičem učenike da pri radu trebaju dati sve od sebe kako bi njihov uradak bio što bolji, jer se nikad ne zna gdje rad može završiti. Uspjeh i motiviranost kod učenika se postiže samoprocjenom i vršnjačkim vrjednovanjem po jasnim kriterijima koji se kod učenika postupno izgrađuju od dolaska u školu. Uče promatranjem svojih učitelja i svojih suučelnika.

Učiteljica Ponder u svome razrednome odjelu ima učenike koji su vrlo motivirani, pa onda i aktivni te uspješni u svim područjima. Posebice u sportu, glazbenoj i likovnoj kulturi. Ove je godine na likovnom natječaju Dukata za najzabavnije pakovanje mlijeka, za učenike drugog razreda, nagrađen uradak Nee Božić, a Petar Arambajsa izaborio se za sudjelovanje na državnom atletskom prvenstvu Igre mladih u Splitu. Uz prigodne programe u razredu, školi, manifestacijama na razini grada i sudjelovanjem na natječajima učenici stječu znanja i vještine, kulturu ponašanja i preuzimaju odgovornost za svoj rad:

– Tijekom generacija koje sam vodila učenici su ispunili moja očekivanja, a mnogi su postigli i više. Postali su dobri obiteljski ljudi, marljivi i odgovorni djelatnici. Barem ih je trećina iz svake generacije završila visoko obrazovanje i zaposlili su se u struci – zaključuje Ponder. Dodaje tek da uza sve nove tehnologije mnogo energije i ljubavi ulaže u njegovanje žive riječi, u podizanje svijesti novih generacija o prirodnim ljepotama i tradiciji koja im svima život u ovom kraju čini bogatim i lijepim.

S državnog prvenstva u odbojki

Maca Pereković učiteljica je 4. c razreda te se slaže s kolegicama da je mogućnost postizanja uspjeha u razrednoj nastavi vrlo šarolika. Ovdje se njeguju tradicija i običaji koji se provode u folklornoj skupini čija je voditeljica. Osim učenja o starim igrama svog zavičaja, običajima, pjesmama i plesovima, aktivno nastupaju na kulturno-društvenim zbivanjima u školi i izvan nje.

ZANIMLJIVI SADRŽAJI MOTIVIRAJU

– Prošle smo se godine, u dogovoru s roditeljima, prijavili i na Dječji riječki karneval na kojem smo i ove godine sudjelovali. Poseban je to bio doživljaj za djecu, ali i za roditelje i za mene osobno. Svake godine sudjelujemo i u našoj školskoj povorci maškara, kao i na gradskoj, na kojoj smo ove godine osvojili prvo mjesto s maskom Strašila uz prigodnu glazbu i koreografiju. Mislim da je potrebno sustavno osmišljavati i provoditi kreativne aktivnosti koje će motivirati i poticati učenike, odraditi zadatke tijekom igre, birati zabavne zadatke... A svaka pohvala i svi ovi uspjesi poticaj su učenicima za bolji i još uspješniji rad – uvjeren je Pereković.

Vedrana Miljuš predaje prirodu i biologiju od 2011. godine te je i koordinatorka ekoškole, projekta u koji su kontinuirano uključeni od 2006. godine. Time ove godine stječu posebno priznanje – dijamantni status. Unazad godinu dana proveli su i vrlo uspješnu akciju skupljanja starog papira. Također, sudjelovali su u projektu „GlinaTopuskoGvozd za čišći okoliš“, organizirali izložbu u natjecanju kreativnosti s plastikom, Zeleni prodajni štand te predavanja stručnih suradnika iz lokalne zajednice. A uz vrijedne ekologe, učenici su

na natjecanjima iz biologije redovito među najboljima u županiji.

Govori nam Miljuš da nije dosad imala problema s motiviranjem učenika jer voli svoj posao, trudi se biti poštena, zanimljiva, stručna i poštovati svoje učenike. Većinom i oni tu energiju osjete te je vrate svojim zalaganjem i znanjem. No prostora za napredak uvijek ima:

– Što se tiče kurikularne reforme, očekivala sam promjene koje su najavljene, jer su bile prijeko potrebne. Konkretno govoreći o mom predmetu, naglasak je na eliminiranju bubanja činjenica i usmjeravanju učenika u shvaćanje širih bioloških koncepata. Mislim da još uvijek nije došlo do znatnijeg rasterećenja, niti učenika niti učitelja, a pokazalo se i da neki zahtjevi nisu prilagođeni dobi učenika, ponajprije u petome razredu. Voljela bih da se te pogreške u budućnosti isprave – zaključuje ova učiteljica biologije.

IZVORNI GOVORNICI

Za znanje engleskog jezika već se 17 godina brine učiteljica Vesna Netoušek. Sudjeluje u brojnim projektima Erasmus+ i Comenius devet godina, a posljednje tri godine sudjeluje u projektu JDO Foundation u suradnji s partnerskom školom St. Francis Solanus iz američkoga grada Illinoisa. Sudjelovala je na konferenciji ISTE u Chicagu, održala predavanje na Međunarodnoj konferenciji u Rimu i u španjolskoj Ponferradi. Netoušek ističe kako učenici u projektu JDO imaju priliku pristupiti učenju na sasvim novi način:

– Već se tri godine koristimo tehnologijom u nastavi, učimo raditi u raznim aplikacijama, istražujemo, razvijamo suradničko učenje, komuniciramo s međunarodnim partnerima, pripremamo zajedničke istraživačke radove.

U SVIM GENERACIJAMA KOJE SAM VODILA UČENICI SU ISPUNILI MOJA OČEKIVANJA, A MNOGI SU POSTIGLI I VIŠE. POSTALI SU DOBRI OBITELJSKI LJUDI, MARLJIVI I ODGOVORNI DJELATNICI

ŠTEFICA PONDER, RAZREDNA NASTAVA

VEČER MATEMATIKE

Popularizaciji matematike uvelike pridonosi Večer matematike, koju u ovoj školi pripremaju učitelji Ivan Hrkovac, Gordana Ančić i Adela Kadrić Dobrenić. Upravo nam potonja govori kako joj nije teško motivirati djecu da zavole matematiku, jer rado u nastavu uvodi praktične radove, prezentacije, plakate, izrade 3D modela... Zapravo sve ono što se odmiče od redovite nastave.

– Takav je način rada rezultirao obostranim poštovanjem, a uz mnogo izvannastavnih aktivnosti vezanih za matematiku učenici su motiviraniji, aktivniji i uspješniji na redovitoj nastavi matematike – rekla nam je Kadrić Dobrenić.

Večer matematike u glinskoj je školi održana treću godinu zaredom. Odziv je bio velik, sudjelovalo je 250 učenika, roditelja, učitelja i stručnih suradnika.

Večer je počela kratkim natjecanjem u kojem su učenici trebali probušiti balone, pronaći zadatke i riješiti ih, a najbrži i najtočniji učenici osvojili su i prigodne nagrade. Nakon toga zabava se nastavila u manjim grupama po razredima u kojima su se učenici i roditelji igrali, zabavljali, družili i na zabavan način učili matematiku.

Sudjelovali smo i u natjecanju *Kahoot* sa školama iz Indije i SAD-a. Štoviše, imali smo priliku slušati izvorne govornike iz Engleske, SAD-a i Indije. Takav nam je način rada uvelike pomogao i u nastavi na daljinu. Učenici su se osjećali spremno, sigurno i motivirano!

Tajna uspjeha ove učiteljice leži u suradničkom odnosu i dobroj povratnoj informaciji. Njezini učenici znaju da se uvijek mogu osloniti na nju i mogu se obratiti za svaki problem pa joj opraštanje sa svakom generacije bude jako teško:

– Tijekom rada i provedbe projekata uvijek si povežemo, razvijemo poseban odnos tako da mi se učenici javljaju i posjećuju me u školi i nakon završetka osnovne škole. A zbog toga posebnog načina rada i svih naših projekata smatram da su u našim učionicama elementi reforme prisutni već dulje vrijeme.

Ravnateljica škole Robertina Štajdohar otkriva nam da je i sama bila viduševačka učenica pa se ljubav prema ovoj školi rodila još 1986. kad je krenula u prvi razred. U OŠ Glina kročila je 1999. kao studentica Visoke učiteljske škole Petrinja i odradila svoju prvu praksu te tako godinama, sve dok kao apsolvant nije počela predavati engleski jezik u razrednoj nastavi.

GODINA ZA PAMĆENJE

Prije mjesta ravnateljice škole, 16 je godina predavala engleski jezik. A sad je, priznaje, u najzahtjevnijoj ulozi od svih – biti ravnatelj u godini koju su obilježili kurikularna reforma, štrajk prosvjetnih djelatnika, nastava na daljinu i tek očekivani povratak na redoviti rad. Ipak, nikad ne bi mijenjala profesiju:

– Školu smatram svojim drugim domom, učitelji koji su mi predavali danas su mi kolege. Svoju sam ljubav prema nastavi stekla od kolegica koje i dan-danas rade kao učiteljice u ovoj školi. One su na mene utjecale, usadile mi ljubav prema tom zanimanju i iako kao ravnatelj čovjek rijetko održava nastavu, ono što mu to radno mjesto omogućuje jest ponos na svaki pojedini uspjeh učenika ili učitelja – zaključuje Štajdohar.

CRTICE IZ POVIJESTI

Glinsko je školstvo po svojim početcima usko vezano za tzv. Vojnu krajinu, posebno vojno područje sa stalnom vojskom kao obranom od Turaka. Odbrom carice Marije Terezije iz 1764. godine, Glina dobiva svoju školu. Prema podacima Arhiva Hrvatske, škola u Glini proradila je 1765., dok u jednom rukopisu s kraja 19. stoljeća, koji je u vrijeme Domovinskog rata nestao, stoji: „Godine 1763. bijaše u Glini trivijalna škola osnovana i u jednokatnu drvenu zgradu smještena...“

Naredbom cara Franje I. 1820. godine izgrađena je nova školska zgrada u koju su išla djeca iz Gline i okolnih sela sve do 1968. Godine 1810. za francuske uprave otvorena je djevojačka učionica koja je bila smještena u istoj zgradi s dječacima, a polazile su je djevojčice iz Gline, Jukinca i Donjeg Selišta. Godine 1856. u glinskoj školi uveden je četverorazredni sustav, a 1873. godine osnovana je osmorazredna građanska škola...

NAŠA SVAKIDAŠNJIKA

SVI IDU
U ŠKOLU

//////

NAPISALA
Marija Drobnjak Posavec– Nemaš ti veze s matema-
tikom!– Ja da nemam veze? Pa ja
sam trideset godina bio šef računovod-
stva, to ti dobro znaš!

– Drugo je bilo onda, sad je matematika drukčija.

– Otkud bi ti pak znala matematiku?

– Ja pedeset godina vodim računa da bismo sastavili
kraj s krajem. Da ja ne znam matematiku praktično, ti sa
svojom mirovinom ne bi imao ni za jogurt!

Kad su mama, tata, baka i djed shvatili da škola na daljinu nije ni izbliza onakva kakvoj su se oni nadali, onda je svaki član te kućne zbornice predlagao da se hitno napravi reforma, i to radikalna

Ovaj je verbalni sukob na svu sreću morao završiti. Da nije u sobu ušao unuk, koji je ustvari trebao pomoć i poticaj od djeda i bake da riješi zadanu zadaću, tko zna kako bi se sve to inače razriješilo.

Do ovakvih rasprava u obitelji dolazi otkako je nastala ova delikatna situacija kad je škola postala domaća radinost zbog poznate elementarne nepogode. Svi članovi obitelji dobili su svaki svoj resor i bilo je važno da se zaduženja obavljaju strogo precizno, odgovorno i stručno.

Baka je bila zadužena za društvene predmete, a smatrala je da ona, kao bivša učiteljica, ima prednost i neupitne kompetencije i da zna najbolje rješavati ovu problematiku. Djed, još uvijek s patrijarhalnim pogledom na život, nije mogao olako nikome prepustiti svoje mjesto glave obitelji i zauzeo se za to da se on brine o najvažnijem znanju za život, a to je matematika. Mama je nadzirala strogo sve, za svojeg sinka tražila je uvijek sve najbolje i stalno je bdjela nad svakim zadatkom i svakim rezultatom. Tako su svi od prvog dana krenuli u ovu najmoderniju i najsuvremeniju školu dosad neviđenu kod nas.

Svi su se stručno i pedagoški pripremali. Baka je čak iz nekih ladicca izvukla svoje stare pripreme i nudila ih i ostalima da se doškoluju i steknu stručne kvalifikacije. Tata je s vidljivim zadovoljstvom preuzeo tjelesnu i zdravstvenu kulturu.

I sve bi možda išlo po redu i zakonu da nisu članovi obitelji imali vrlo raznolike poglede na školu, obrazovanje i odgoj.

Međutim kad su shvatili da škola na daljinu nije ni izbliza onakva kakvoj su se oni nadali, onda je svaki član te kućne zbornice predlagao da se pod hitno napravi reforma, i to radikalna.

– Ja mislim da se u matematici ustvari nema što reformirati, dva plus dva su uvijek četiri – konstatira deciderano djed.

– Tata, nisi u pravu! – oglašio se sin.

Ako nešto očevi ne vole iz dna duše, to je kad im sino-
vi kažu da nisu u pravu.– Kako to misliš da ja nikad nisam u pravu, u kakvom
ti to svijetu živiš, kako bi ti matematiku reformirao?
Čujete vi njega, što on to govori...

Baka se uznemirila, jer nije nikad podnosila nered i sukobe u školi, ustala je i strogo zaprijetila da se odmah svi umire i zašute jer će biti kažnjeni. Naravno, u škola-
ma se nitko više ne boji kazne, osim učiteljice.

Snaha je cinično progovorila, više sebi u bradu nego
javnosti, kako nekima nedostaje kućni odgoj.

Glavno lice ove scene, najljepši unuk i najbistriji sin,
mamino i tatino srce, bakina ruža i djedov ponos, nije
ništa rekao, mirno je tipkao po svojem pametnom
mobitelu.

– Dobro, a što ti to kuckaš – zapita ga otac. – O tebi je
riječ sinko, kako ćeš riješiti zadatke?

– Već sam riješio – kaže mali miran k'o bonaca. –
Poslala mi je Petra, sve je riješeno.

Kućna škola do daljnega ne će morati raditi. Do jeseni
će biti novih ideja i rješenja.

VARAŽDIN • IV. OSNOVNA ŠKOLA

VIRTUALNI DAN ŠKOLE

Na mrežnoj stranici načinjenoj školi u čast može se vidjeti kako se marljivo i kreativno radi. Tu je *Vremeplov*, koji daje prikaz događanja iz 1953. godine, kad je osnovana škola, projekti te rezultati ankete *Zakaj volim Četvrtu*

Dvjestotinjak djece ponovo sjedi u klupama IV. osnovne škole u Varaždinu. Stoga je slavje nedavnog Dana škole bilo još rado-
snije, iako je sam Dan škole obilježen inovativno, odnosno virtualno!
Obilježavanje 67. rođendana IV. osnovne škole u Varaždinu u vrijeme

ograničenih aktivnosti u školi nije bilo ništa manje aktivno, dinamično i kreativno. Svi učenici, zaposlenici i roditelji aktivirali su se u kreiranje sadržaja za virtualno slavje Dana škole. Na mrežnoj stranici načinjenoj školi u čast može se vidjeti kako se marljivo i kreativno radi.

Tu je *Vremeplov*, koji daje prikaz događanja iz 1953. godine, kad je škola osnovana. Boravkaši su se pohvalili svojim aktivnostima i pokazali važnost cjelodnevne nastave u odgoju i obrazovanju. Projekti su prikazani u zasebnoj padalici, kao i dio *Ponosni smo*, gdje se mogu vidjeti podatci o natjecanjima i uspjesima učenika i zaposlenika. Tu je još Galerija malih umjetnika, zatim Mala zrnca mudrosti te Brain Gym na daljinu. Osobito je zanimljivo pročitati odgovore na provedenu online anketu *Zakaj volim Četvrtu*.

Sretan ti rođendan, draga naša IV. OŠ Varaždin! Hvala svima koji sudjeluju u životu i radu naše škole!

Jasmina Dvorski

RIJEKA • GRAĐEVINSKA TEHNIČKA ŠKOLA

RAZMJENA KREATIVNIH IDEJA

Izložbe nisu samo prikaz presjeka radova nastalih u karanteni, one su i mjesto susreta generacija

Svijet u kojem smo se zatekli ostao je bez tona. Nema više galame na hodnicima, nema školskih zvona, nema predstava i nema izložbi. Ostale su samo slike. Srećom, slike govore više od tisuću riječi, a zahvaljujući digitalnim medijima slike mogu razbiti tišinu u domovima svakog od nas.

Kao što to i priliči dizajnerima, arhitektima, inženjerima i umjetnicima - mi, učenici i nastavnici Građevinske tehničke škole Rijeka odlučili smo odgovoriti izazovu aktualnog trenutka i na temeljima naše školske galerije „Podroom“ pokrenuli smo prvu hrvatsku školsku virtualnu galeriju (barem koliko je nama poznato).

Galerija je mjesto razmjene kreativnih ideja, iskustava i pogleda na svijet. Želja nam je pokazati drugima što stvaramo u karanteni

i motivirati ih da ne posustanu u kreaciji i komunikaciji dobrih ideja. Izlažemo radove naših učenika, ali pozivamo i druge da nam gostuju u našoj virtualnoj galeriji.

Izložbe nisu samo prikaz presjeka radova nastalih u karanteni, one su i mjesto susreta generacija – na „zidu“ naše galerije nalaze se autorski projekti naših učenika, na ponos i zadovoljstvo njihovih roditelja. Uz svaku izložbu ide i kratki edukativni tekst koji komunicira određena poglavlja iz svijeta dizajna, likovne kulture i vizualnih komunikacija te na taj način širi edukacijsko polje puno dalje nego što se mogu čuti i najglasnija školska zvona.

Naš je cilj ovu lošu situaciju pretvoriti u dobru lekciju. Pridružite nam se i posjetite našu galeriju te podijelite našu priču s vašom publikom.

Asja Rukavina Bikić

KOPRIVNICA • OŠ „ĐURO ESTER“

MAJČIN DAN I DAN OBITELJI

Ovo je vrijeme kad su majke i bake, a i ostali članovi obitelji, pomagali da učenici svladaju svoje nastavno gradivo, a iako umorni od svojih poslova, činili su sve što mogu kako bi nadomjestili ono što je djeci tjednima bilo oduzeto

Svake godine u svibnju, povodom Majčina dana i Dana obitelji, učenici Osnovne škole „Đuro Ester“

iz Koprivnice i Područne škole „Vinica“ održavaju priredbu na lijepome mjestu dvorišta Župe Uznesenja Blažene

Djevice Marije u Močilama. Ove godine to nije bilo moguće izvesti onako kako smo svi navikli. No dugu tradiciju nisu uspjeli prekinuti ni karantena, ni koronavirus, ni nastava na daljinu. Marljivi učenici, uz pomoć roditelja i učitelja, zahvalili su Blaženog Djevice Mariji, svojim majkama i obiteljima. Danas je to potrebno više nego inače. Ovo je bilo vrijeme kad su majke i bake, a i ostali članovi obitelji, pomagali da učenici svladaju svoje nastavno gradivo, a iako umorni od svojih poslova, činili su sve što mogu kako bi nadomjestili ono što je djeci tjednima bilo oduzeto.

Radovi učenika objedinjeni su u virtualnoj izložbi unutar koje je i film s priredbom na daljinu.

Saša Špoljarić

ZADAR • OŠ ZADARSKI OTOCI

LIKOVNI NATJEČAJ

Svrha je projekta osvijestiti važnost glagoljice i njezino povijesno značenje kako bi učenici otkrivali, razvijali i njegovali vrijednosti hrvatskoga naroda

Zadarska županija, Grad Zadar i Udruga glagoljaša Zadar četvrto su godinu zaredom pokrovitelji projekta likovnog natječaja „Iskoni bje Slovo“. Organizator je projekta OŠ Zadarski otoci iz Zadra. Ovom je natječaju svoju veliku podršku davao nedavno preminuli mons. dr. sc. Pavao Kero (1940. – 2018.), glagoljaš našega vremena koji je dao neizmjerljiv doprinos čuvanju i promicanju glagoljice u Zadru i Hrvatskoj. Svrha je projekta osvijestiti važnost glagoljice i njezino povijesno značenje kako bi učenici otkrivali, razvijali i njegovali vrijednosti hrvatskoga naroda.

Značenje naslova likovnog natječaja „Iskoni bje Slovo“ – prve su riječi Ivanova Evanđelja napisane glagoljicom. Kao što i samo ime govori na staroslavenskom – Iskoni bje Slovo i Slovo bje u Boga i Bog bje Slovo, što znači: U početku bijaše Riječ i Riječ bijaše u Boga i Riječ bijaše Bog.

Četvrti likovni natječaj „Iskoni bje Slovo“ vodili su i organizirali članovi povjerenstva: ravnatelj Davor Barić, prof. Sunčica Ivin Mikulić, prof. Vesna Dunatov, prof. Mate Čačić, prof. Iva Buljat, prof. Bernarda Kamber, prof. Mate Mustać, prof. Darko Vulin, prof. vjeroučiteljica Nada Šarlija, prof. knjižničarka Mišela Nežić, učiteljice razredne nastave Renata Andrović, Anđelina Grancarić i Željka Diklan.

Na natječaj je pristiglo ukupno sto i deset radova iz dvadeset osnovnih škola iz cijele Hrvatske. Učenici su se natjecali u četirima kategorijama: 1. i 2., 3. i 4.,

5. i 6. te 7. i 8. razredi. Ocjenjivački sud, sastavljen od dvojice profesora likovne kulture i akademskih slikara Borisa Žuže i Bogdana Mogilevskija, 19. svibnja 2020. godine odabrao je najbolje radove.

Kategorija 1. i 2. razreda – 1. mjesto: Ana Turina, 1. r., mentorica Ivana Salopek Turina, Prva osnovna škola, Ogulin; 2. mjesto: Lorena Đudić, 1. r., mentorica Marija Mikić, OŠ Budrovci, Đakovo; 3. mjesto: Nina Špaček, 2. r., mentorica Snježana Supan, OŠ Sirač, Sirač

Kategorija 3. i 4. razreda – 1. mjesto: Sara Cvitan, 4. r., mentorica Helena Šarić, OŠ J. Šižgorić, Šibenik; 2. mjesto: Greta Lonjak, 4. r., mentorica Đurđica Pošta, OŠ Antun Nemčić Gostovinski, Koprivnica; 3. mjesto: Fani Čiklić, 4. r., mentorica Ivana Medić, OŠ Vladimir Nazor, Neviđane

Kategorija 5. i 6. razreda – 1. mjesto: Martina Kosar, 5. r., mentorica Željka Kalabek, IV. osnovna škola Bje-

lovar; 2. mjesto: Ivan Pavlešević, 6. r., mentorica Marija Grgić, OŠ Antun Gustav Matoš, Tovarnik; 3. mjesto: Lea Dejanović, 5. r., mentorica Antonela Stanić, OŠ Kralja Tomislava, Udbina

Kategorija 7. i 8. razreda – 1. mjesto: Marijeta Maras, 7. a, mentorica Zdenka Biliškov, OŠ Visoka, Split; 2. mjesto: Ana Marinić, 8. r., mentorica Inga Galović, OŠ Sveti Matej, Viškovo; 3. mjesto: Marta Blažić, 8. r., mentorica Lucija Lebić, OŠ Antuna Mihanovića, Slavonski Brod

Profesor Boris Žuža dao je osvrt na pristigle dječje radove: „Sami likovni radovi iskazuju raznoliko bogatstvo likovnih pristupa, izvedbenih tehnika i ostvarenih kompozicija. Ipak je osnovnoškolsko doba prava riznica mladenačkih kreativnih ideja i iskazivanja ljubavi prema pismu iz hrvatske prošlosti i likovnom stvaralaštvu.“

Željka Diklan

BUDINŠČINA • OŠ VLADIMIRA NAZORA

NAŠA TV ŠKOLA

Želimo da nam svaki dan proveden daleko od naše učionice bude zanimljiv i poseban pa smo izradili našu slikovnu Abecedu, Proletnu slikovnicu i igračke

Veseli smo, mi prvašići iz OŠ Vladimira Nazora iz Budinšćine. Volimo se igrati i učiti, raditi na novim i zanimljivim zadacima. Redovito pratimo Školu na Trećem i u suradnji s našom učiteljicom Monikom Ban osmišljavamo i samostalno izrađujemo igračke i nastavna pomagala, od otpadnog materija. Želimo da nam svaki dan proveden daleko od naše učionice bude zanimljiv i poseban pa smo izradili našu slikovnu Abecedu, Proletnu slikovnicu i igračke. Naučili smo kako se stari i odbačeni predmeti mogu ponovo iskoristiti i koliko je važno očuvanje okoliša i zaštita prirode.

Monika Ban

IVANEC • OŠ IVANA KUKULJEVIĆA SAKCINSKOG

NATJECANJE U ČITANJU NAGLAS

Najbolja u čitanju teksta na engleskom jeziku bila je Eva Cvek, a na njemačkom Helena Canjuga

Osnovna škola Ivana Kukuljevića Sakcinskog iz Ivanca prvi je put u povijesti bila domaćin natjecanja na daljinu, čime je škola i organizatorica natjecanja, knjižničarka Draženka Stančić, kulturnu djelatnost škole

uspješno preselila u virtualno okružje. Na njezin su poticaj i uz angažman učiteljica stranih jezika učenici njemačkoga i engleskoga pokazali svoje umijeće čitanja naglas. Natjecanje je održano u aplikaciji Microsoft Teams, u kojoj imaju i redovitu nastavu. S obzirom na nužnu izolaciju i zatvorene knjižnice, učenici su čitali online knjige te time pokazali kako ne postoji prepreka ni za što kad to dovoljno želiš i voliš.

U natjecanje su se uključili učenici 5. i 6. razreda, a uvijek su ih učiteljice njemačkoga jezika Jasenka Solina i Ivana Matić te učiteljica engleskoga jezika Lana Čiček. U povjerenstvu za prosudbu bila je učiteljica Marina Đurašek te učenici Lucija Friščić, Marta Majcen i Luka Gladović.

U snažnoj konkurenciji najbolji dojam na povjerenstvo u čitanju teksta na engleskom jeziku ostavila je Eva Cvek, a u njemačkom jeziku najbolja je bila Helena Canjuga.

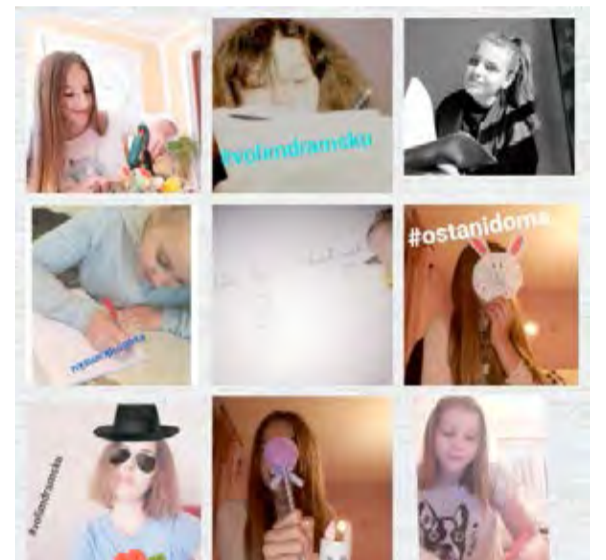
Ivana Matić

TUHELJ • OŠ LIJEPA NAŠA

ISKORISTI VRIJEME KOJE IMAŠ

Članice Dramske družine odlučile su se povezati iako su razdvojene. Fotografirale su se kako se pripremaju za Dan škole u lipnju. Neke pišu tekst, neke izrađuju lutke, rekvizite, a neke glume

U danima nastave na daljinu učenici i učitelji imali su brojne izazove u svom radu. Stekli su nove vještine te su naučili koristiti se novim alatima i služiti se tehnologijom koju nisu ranije upotrebljavali. Učenici, roditelji i učenici komunicirali su putem brojnih društvenih mreža te usvojili pravila uljudnoga komuniciranja na daljinu.

Kako bi nastava tekla što uspješnije uloženi su veliki napori učitelja koji su osmišljavali sadržaje i načine zanimljivog učenja. Učenici, posebno razredne nastave trebali su stalnu pomoć i nadzor svojih roditelja. Savjesno, odgovorno i u skladu sa svojim mogućnostima pristupali su radu i odrađivali dobivene izazove. Hvala im svima, jer smo u ovim teškim danima naučili nešto novo. Zajedničkim naporima učitelja, roditelja i učenika postiže se napredak, stječu se nove vještine i usvajaju nove spoznaje.

Dan planeta Zemlje povezali su učenici s opasnošću od bolesti COVID-19 i osobnim iskustvima čuvanja zdravlja u 3. i 4. razredu.

Organizacija radnog dana na daljinu za učenike 4. razreda nije jednostavna, što se vidi iz njihovih prikaza – dnevni raspored. Kreativni rad i stvaralaštvo, načini učenja iz škole preneseni su u domove učenika (uradci 4. r. – miješanje boja, činkvina, križaljke, voda, ostani doma).

Članice Dramske družine također su se odlučile povezati iako su razdvojene. Fotografirale su se kako se

pripremaju za Dan škole u lipnju. Neke pišu tekst, neke izrađuju lutke, rekvizite, a neke glume, što im i najbolje ide. Sve su odradile uz dvije važne poruke: „Ostani doma!“ i „Volim dramsku!“.

Snježana Romić

SRDOČANCI NA DALJINU

Školska godina 2019./2020. po mnogočemu će ostati zapamćena kao jedna od najkaotičnijih i najčudnijih u povijesti: krenuvši od dugotrajnog štrajka prosvjetara u prvom polugodištu do svjetske pandemije virusa COVID-19 u drugom polugodištu koji nas je sve „zaključao“ u kuće i natjerao da nastavu odradujemo kao nikada dosad – na daljinu. U kakvim uvjetima i na koji način učenici riječke OŠ „Srdoči“ svakodnevno svladavaju svoje zadatke razvidno je iz ovog niza fotografija, koje su rado priložili naši učenici da im ostane za uspomenu na *online* dane. Srećom pa smo se pred kraj nastavne godine vratili u klupe, jer se sva djeca slažu – bez škole i prijatelja baš je bezveze!

Nensi Čargonja Košuta

NASTAVA U PIDŽAMI NA KNINSKI NAČIN

Četvrtaši OŠ Domovinske zahvalnosti u Kninu lako su se priviknuli na nastavu u pidžamama, na novi način rada i učenja. Ozbiljno su shvatili drukčiju organizaciju nastave, obavljali svoje zadatke i redovito ih slali na pregled. Roditelji su također bili uključeni i angažirani. Zahvaljujući svima, ništa nam nije bilo novo niti neobično, brzo smo se prilagodili. Ipak, svi su se radovali kad su se vratili u školu, jer im je nedostajala učiteljica, prijatelji i naša učionica. A i oni su silno nedostajali svojoj učiteljici.

Mira Radović

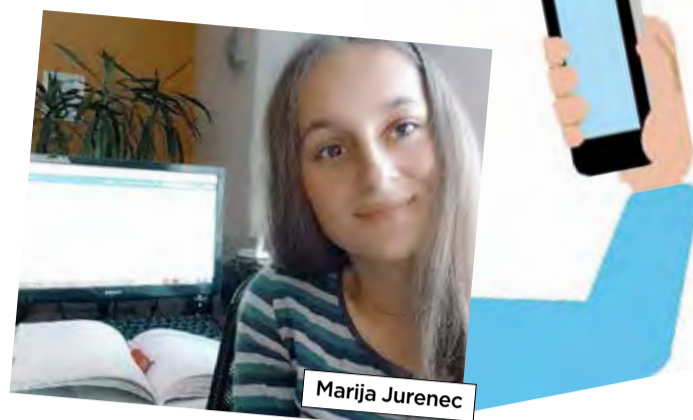
ODGOVORNI ZA VLASTITI USPJEH

/////

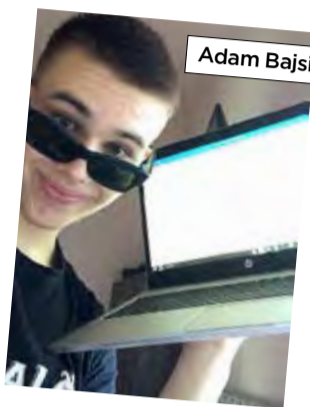
Vrijedni su već tjednima učenici Srednje škole Ivanec, u ovom „novom normalnom”, odnosno nastavi na daljinu. Svojim *online* selfijima to i potvrđuju – od učenika opće gimnazije 1.G1, preko ekonomista iz 1.E razreda, CNC operatera 1.C te kombiniranog razreda stolara i strojara 2.S/D do djevojaka iz kombiniranog razreda prodavača i CNC operatera 3.P/C.

Učenici su složni u konstataciji da je lakše pratiti nastavu i usvajati znanja s nastavnicima u školi, no svjesni su da s nastavom na daljinu preuzimaju veću odgovornost za vlastito učenje!

Iskra Petak

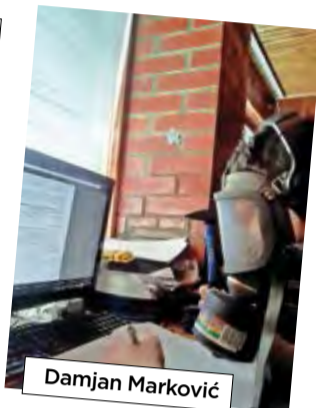
Marija Jurenc

Adam Bajsic

Amon Štefanko

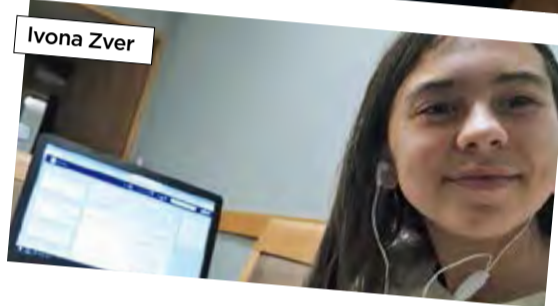
Damjan Marković

Gorana Roginek

Jasmina Balling, prof.
razrednica 1. c

Leonarda Barbir

Ivona Zver

Lana Španić

Lucija Pavleković

Lukrecija Biškup

Martin Koški

Patrik Šantalab

Petra Lazar

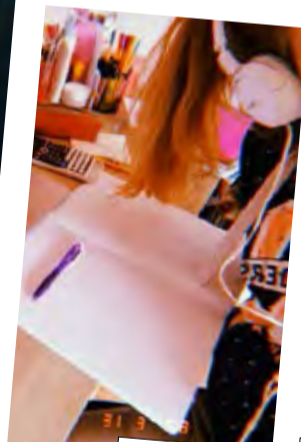
Lorena Brič

Marko Florjanović

Željka Gunek

Tea Komes

Petra Hiržin, prof.
razrednica 1. G1

Dominik Krog

SVAGDJE JE DOBRO, ALI NE KAO U ŠKOLI

/////

Potpuno se slažemo s našim Markom, koji kaže da je svagdje dobro, ali ne kao u školi. Međutim, dok se školskim hodnicima opet ne zaori dječji smijeh, dok ploča ponovno ne bude ispisana, a panoji ispunjeni šarenim radovima, mi marljivo radimo u svojim domovima. Mnogo pozdrava iz OŠ Kraljevica šalju vam učenici 6. a razreda i njihova razrednica Natalija.

Natalija Blažević Frlan

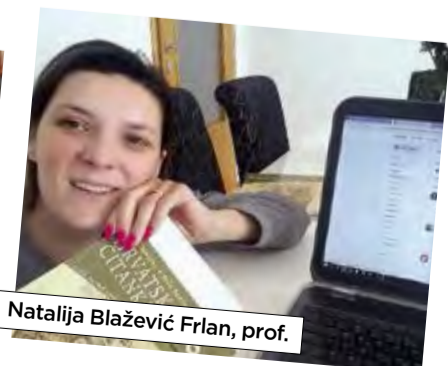
Antonija Popović

Sara Jelaš

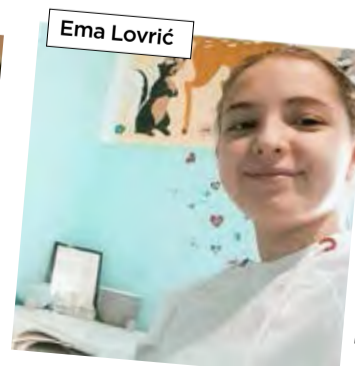
Borna Novković

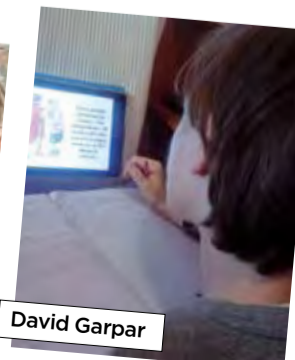
Natalija Blažević Frlan, prof.

Marko Nenadich

Ema Lovrić

David Garpar

OBLJETNICE HRVATSKE HIMNE

Bezvremenska ljubav prema domovini

Naša je himna istinska vrijednost i stvarni simbol političke borbe posljednjih dvjesto godina. Možda je vrijeme da je odjenemo u novo glazbeno-aranžmansko ruho, ali prije svega hvala Antunu Mihanoviću na tekstu koji bezvremeno pokazuje ljubav prema domovini i zbog kojeg nam je himna tako lijepa – navodi profesor glazbe i muzikolog Tomislav Kučinić

NAPISAO Ivica Buljan

Prrije nešto više od 185 godina prvi je put objavljena pjesma „Horvatska domovina” Antuna Mihanovića. Ta je pjesma, koja će kasnije postati hrvatska himna „Lijepa naša domovino”, objavljena u književnom listu Danici u broju od ožujka 1835. godine. Ove se godine krajem prosinca navršava i trideset godina od trenutka kad je utvrđen i službeni notni zapis himne u članku Zakona o grbu, zastavi i himni Republike Hrvatske.

POVIJESNE NEDOUVICE

Himna se ubraja među malobrojne miroljubive himne, jer veliča ljepote domovine, a ne poziva na borbu ili otpor kao himne koračnice, poput Marseljeze.

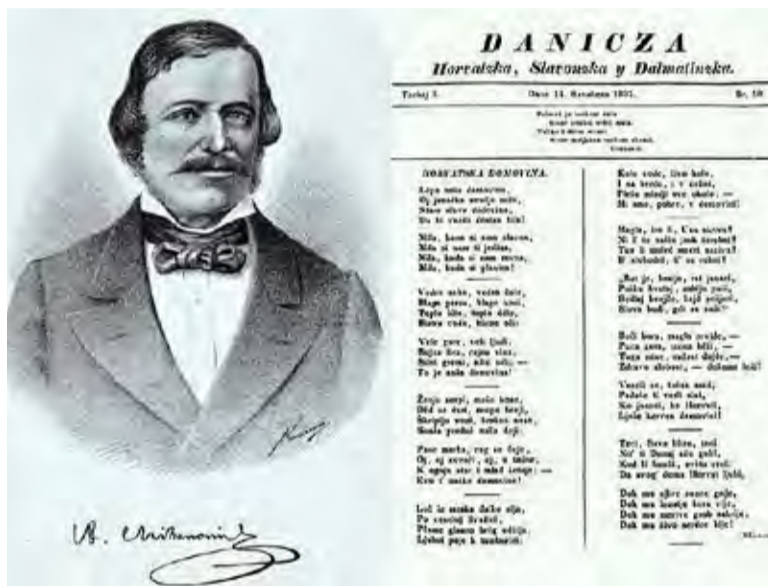
Popijevka „Lijepa naša domovino” nastala je krajem 1840-ih. Ne zna se točna godina njezina nastanka, ali se obično navodi 1848. godina. Nije posve sigurno ni tko je skladatelj, ali se u drugoj polovici 19. stoljeća uvriježilo mišljenje da je to Josip Runjanin, koji nije imao formalno glazbeno obrazovanje, a 1848. godine bio je kadet u graničarskoj 10. pješачkoj pukovniji u Glini. Zato se smatra da je popijevka skladana u Glini.

Muzikolog Tomislav Kučinić koji se sustavno bavi istraživanjem povijesti nastanka hrvatske himne ističe kako su se mnogi divili pjesmi, ne samo Hrvatima, pa je ubrzo nakon prvog objavljivanja u Danici nalazimo na srpskom jeziku i ćirilici 1837. u časopisu Uranija u Beogradu, gdje Mihanović obavlja dužnost konzula.

– Malo će je kasnije pridošli Francuz Henri Carion prevesti odnosno prepjevati na francuski, a ubrzo zatim i Maksim Gorki na ruski jezik. Doživjet će i talijansku inačicu u obliku koji će joj podariti Vladimir Nazor. I to zbog toga što plijeni svojom smirenošću, ljepotom i lirskim sadržajem razumljivim svakoj barem malo pjesničkoj duši – navodi Kučinić te dodaje kako je, otkad je nastala, Horvatska domovina više od rodoljubne popijevke.

O glazbenom autorstvu himne Kučinić među ostalim navodi kako je poznato da se već desetak godina nakon objavljivanja izvodila u krugu glazbenika 1. banske pukovnije u Glini, u kojoj se zatječe Josip (Josif) Runjanin, mladi kadet i glazbenik. Najčešće se spominje 1846. kao godina kad je pjesma uglazbljena, iako u literaturi možemo pronaći i neke druge godine:

– Nažalost, kao što je nastanak melodije nemoguće sa sigurnošću datirati, godinama se nije moglo utvrditi niti njezino autorstvo, budući da notni zapis iz toga vremena ne postoji. Od glazbene ostavštine Josipa Runjanina ostalo je sačuvano vrlo malo, a među time nije notni zapis na tekst Horvat-

SPOMENIK HRVATSKOJ HIMNI

U sred doline na Zelenjaku podignut je spomenik hrvatskoj himni u obliku obeliska visokoga 12,20 m koji je postavljen zalaganjem Društva „Braća Hrvatskoga Zmaja”, 24. studenoga 1935. godine. Ovdje je, navodno, Mihanović bio nadahnut za pisanje himne. Na otkrivanju spomenika unatoč vremenskim nepogodama bilo je nazočno više od 20 000 osoba koje su otpjevale himnu nekoliko puta. Hrvatski književnik i političar Antun Mihanović rođen je 10. lipnja 1796. godine u Zagrebu, gdje je završio pučku školu, gimnaziju i studij filozofije. U Beču je studirao pravo u vrijeme kad se tamo razvijala filologija te se i sam počeo zanimati za nju. Tad je više počeo cijeniti svoj jezik te je u tome duhu napisao brošuru Reč domovini od hasnovitosti pisanja vu domorodnom jeziku 1815. godine, koja se čuva u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Mihanović je umro 1861. godine.

Josip Runjanin rođen je u Vinkovcima 1821., a umro u Novom Sadu 1878. Bio je hrvatski skladatelj i časnik u austrougarskoj vojsci, uglazbio je pjesmu Antuna Mihanovića Horvatska domovina. Godine 1847. služio je kao kadet u 10. „Banskoj” graničarskoj pješачkoj pukovniji pod zapovjedništvom pukovnika Josipa Jelačića. Kao predstavnik Prve banske pukovnije ušao je 1865. godine u Hrvatski sabor. Runjanin je glazbeno izobrazbu stekao kod vojnoga kapelnika u Glini, a svirao je i glasovir. Kao carski kadet služio je u Glini gdje je često zalazio u društvo ilirskih rodoljuba koji su održavali književne skupove i čitali radove ilirskih pisaca. Nakon umirovljenja povukao se iz javnoga života i nakon toga živio je u Novome Sadu do smrti.

ske domovine. Runjanin je poživio do 1878., kad je umro u Novom Sadu. No još je za njegova života Mihanovićeve pjesma doživjela veliku popularnost. Od prvoga notnog zapisa koji datira iz 1862. godine, a potpisuje ga Vatroslav Lichtenegger u svojoj Sbirci različitih četveropjevah mužkoga zbora, u mnogim će se notnim zbirkama naći upravo Lichteneggerovo ime kao potpis onoga koji je glazbu uredio, a mjesto skladatelja ostat će prazno. Budući da je Runjanin sigurno bio svjestan da ga se eksplicitno ne navodi kao autora glazbe, čudno je da ne nalazimo nikakve dokaze o tome da je on to autorstvo i tražio. Polemika o autorstvu potrajala je još dugo, dok konačno nije prevagnulo mišljenje našega istaknutog muzikologa Franje Ksavera Šandora Kuhača da je glazbu skladao Josip Runjanin.

BROJNE NARODNE HIMNE

U godinama koje su uslijedile popijevka se pojavljivala u raznim zbirkama pod naslovom Hrvatska Domovina, a pod imenom Lijepa naša nalazimo je prvi put 1864. godine u zbirci „raznih četveropjev(h) što ih izdade Glasbeno društvo duh(ovne) mlad(eži) Zag(rebačke)”. Ta su se dva naslova izmjenjivala do 1890-ih godina, kad se kao naslov uvriježio prvi stih, Lijepa naša domovino.

Bilo je i drugih glazbenih inačica nakon Lichteneggera. Popijevka se uređivala za različite zborove i pritom mijenjala, a današnja inačica potječe od Franje Dugana starijeg. Tijekom 19. stoljeća „Lijepa naša” pjevala se u svečanim nacionalnim prigodama kao i razne druge popijevke. Bila je samo jedna od mnogih narodnih himna, koje je zapisao Antun Mihanović 1846. godine (Bože živi, Još Horvatzka ni propala, Mi smo, braćo ilirskog i ine).

Uz brojne društvene i političke promjene od vremena objavljivanja Horvatske domovine u Gajevoj Danici, bilježimo i pokušaj izbora pjesme Bože živi Petra Preradovića za narodnu hrvatsku himnu 1870. godine. Premda su je uglazbljivali veliki hrvatski skladatelji poput Ivana pl. Zajca, Ferde Livičića i Vjekoslava Klaića, narod je uz mnoge druge rodoljubne pjesme Horvatsku domovinu odnosno Lijepu našu odabrao kao najvažniju. I napokon, 1891. na gospodarskoj izložbi u Zagrebu dogodilo se neslužbeno proglašenje popijevke Lijepa naša domovino narodnom himnom.

Savez hrvatskih pjevačkih društava obratio se Hrvatskom saboru 1907. godine „glede uzakonjenja, odnosno službenog proglašenja pjesme Lijepa naša domovino hrvatskom himnom”. Iako Sabor nije reagirao, Lijepa naša postala je neslužbena hrvatska himna, a u svečanim se prigodama izvodila odmah nakon Carevke. Tako je već te 1907. za vrijeme međunarodne nogometne utakmice u Pragu između reprezentacije Hrvatske i praške Slavije, koja je u to vrijeme bila ponajbolji klub u Europi, uredno intonirana hrvatska narodna himna.

– Igrači su imali nacionalna obilježja na dresu i otad možemo utvrditi da premda himna nikad nije službeno zakonski upisana i potvrđena kao nacionalni i politički simbol hrvatskoga naroda, ona je to sasvim sigurno postala jer je tu ulogu imala u svim kasnijim

državnim i društvenim zbivanjima u 20. stoljeću – navodi Kućinić.

PJEVALI I PARTIZANI I USTAŠE

Kad je Hrvatska 29. listopada 1918. godine stekla kratkotrajnu neovisnost, Sabor je pjevao Lijepu našu. Također se neslužbeno pjevala između dvaju ratova. Za vrijeme Drugoga svjetskog rata pjevali su je i ustaše i partizani. Tijekom narodno-slobodilačkog rata Lijepa naša nastavila je biti simbolom hrvatske političke tradicije i identiteta. Status himne neformalno joj je priznat na osnivačkoj skupštini ZAVNOH-a održanoj 13. i 14. lipnja 1943. godine u Otočcu i Plitvičkim jezerima, kad je prvo zasjedanje ovoga tijela zaključeno svečanim izvođenjem Lijepa naše. Poslije rata nije ugušena, nego se u svečanim prigodama svirala odmah nakon jugoslavenske himne. Program Radio Zagreba završavan je svake noći njezinim orkestralnim intoniranjem.

Lijepa naša domovino...

*Lijepa naša domovino,
Oj junačka zemljo mila,
Stare slave djedovino,
da bi vazda sretna bila!*

*Mila, kano si nam slavna,
Mila si nam ti jedina.
Mila, kuda si nam ravna,
Mila, kuda si planina!*

*Teci Dravo, Savo teci,
Ni ti Dunav silu gubi,
Sinje more svijetu reci,
Da svoj narod Hrvat ljubi.*

*Dok mu njive sunce grije,
Dok mu hrašće bura vije,
Dok mu mrtve grobak krije,
Dok mu živo srce bije!*

Prvi put u povijesti službeno je proglašena državnom himnom u prvom ustavnom amandmanu dana 29. veljače 1972. godine. U točki je pisalo da je „himna Socijalističke Republike Hrvatske (...) Lijepa naša domovino“, što je preneseno i u Ustav SR Hrvatske 1974. godine. Ustav Republike Hrvatske iz 1990. godine navodi da Lijepa naša domovino ima status i funkciju hrvatske državne himne, a Zakon o grbu, zastavi i himni Republike Hrvatske te zastavi i lenti Predsjednika Republike Hrvatske navodi njezin službeni tekst i notni zapis, koji su time postali obvezatni.

– Neizmjerne je važnost himne Lijepa naša domovino. Ona je spontano prihvaćena u narodu od svojeg nastanka, plebiscitno čuvana označavala je narodnu i političku samobitnost, dokazujući svima da hrvatski narod postoji. Njezina je vrijednost umjetnička, ali već gotovo dva stoljeća znači mnogo više. Ne smije se prema njoj odnositi kao prema nekom sporednom reliktu prošlosti, već s poštovanjem, ali i zakonskom odrednicom; treba biti ponosan i zadovoljan što je sve značila generacijama. Naša je himna istinska vrijednost i stvarni simbol političke borbe posljednjih dvjesto godina. Možda je vrijeme da je odjenemo u novo glazbeno-aranžmansko ruho, ali prije svega hvala Antunu Mihanoviću na tekstu koji bezvremeno pokazuje ljubav prema domovini i zbog kojeg nam je himna tako lijepa – zaključuje Kućinić.

KULTURNE RUTE

OČUVATI PRIRODU I KULTURNU BAŠTINU

Uz očuvanje prirodne i kulturne baštine, program promiče održivi razvoj, obrazovanje, edukativnu i kulturnu razmjenu, a obogaćivanjem kulturne turističke ponude otkriva manje atraktivna i poznata odredišta u kojima potiče kulturni, društveni i ekonomski razvoj

Ministarstvo kulture, uz podršku Europskog instituta za kulturne rute Vijeća Europe i u suradnji s predstavnicima Kulturnih ruta u Hrvatskoj, izdalo je brošuru o Kulturnim rutama Vijeća Europe. Brošura čija je svrha promidžba kulturne baštine promiče rute koje prolaze Hrvatskom i sadrži podatke o njima, njezinim nositeljima i predstavnicima, kontaktima i sadržaju. Vijeće Europe pokrenulo je program Kulturne rute Vijeća Europe 1987. godine, radi predstavljanja zajedničke kulturne baštine, boljeg razumijevanja europskoga kulturnog identiteta te oblikovanja zajedničkoga kulturnog prostora.

Uz očuvanje prirodne i kulturne baštine, program promiče održivi razvoj, obrazovanje, edukativnu i kulturnu razmjenu, a obogaćivanjem kulturne turističke ponude otkriva manje atraktivna i poznata odredišta u kojima potiče kulturni, društveni i ekonomski razvoj. Kulturne rute u svom djelovanju podržavaju temeljna načela Vijeća Europe: ljudska prava, demokraciju, kulturnu raznolikost i međukulturni dijalog.

Svaka ruta predstavlja europske vrijednosti koje su zajedničke najmanje trima državama, a kao rezultat znanstvenog istraživanja multidisciplinarnog tima stručnjaka oslikavanjem europske memorije, povijesti, baštine i identiteta pridonosi interpretaciji raznolikosti suvremene Europe. Odbor ministara Vijeća Europe 2010. godine donio je Prošireni djelomični sporazum o kulturnim rutama (EPA) kako bi omogućio bolju suradnju država članica.

RUKSAK (PUN) KULTURE

U rujnu, početkom nove školske godine, nastavlja se umjetničko-edukativni program Ruksak (pun) kulture u kojem je dosad sudjelovalo više od 34 400 djece i mladih. S obzirom na novonastalu situaciju vezanu za epidemiju COVID-19, realizacija programa Ruksak (pun) kulture planirana je u dogovoru škola i izvoditelja programa.

Ministarstvo kulture objavilo je popis odabranih dječjih vrtića, škola i centara za odgoj i obrazovanje u kojima će se u prvom polugodištu školske godine 2020./2021. odvijati umjetničko-edukativni program Ruksak (pun) kulture.

Podsjetimo kako je u uspješnu provedbu programa Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi u 2019. godini bilo uključeno 178 odgojno-obrazovnih ustanova, 49 dječjih vrtića, 91 osnovna škola, 30 srednjih škola i osam centara za odgoj i obrazovanje. U suradnji s Ministarstvom regionalnog razvoja i fondova Europske unije realiziran je „otočki“ Ruksak (pun) kulture, čiji su se programi održavali na 21 otoku, u pet dječjih vrtića, 26 osnovnih škola i četiri srednje škole.

U studenome 2019. godine realiziran je eksperimentalni program Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi u Subotici za djecu Hrvate izvan Republike Hrvatske. U osam umjetničko-edukativnih programa sudjelovalo je oko 400 djece i mladih u odgojno-obrazovnim ustanovama u Subotici.

Sporazum okuplja 34 države članice s Republikom Hrvatskom, koja mu je pristupila 2016. godine. Za provedbu i dodjelu certifikata Kulturna ruta Vijeća Europe, koji je dokaz i jamstvo izvrsnosti, zadužen je Upravni odbor EPA-e, a pod pokroviteljstvom Vijeća Europe mrežom certificiranih kulturnih ruta koordinira Europski institut za kulturne rute u Luxembourg. Otkad je Vijeće Europe 1987. godine predložilo prvu kulturnu rutu Hodočasnički put Santiago de Compostela, do danas je certificirano 38 kulturnih ruta Vijeća Europe.

Republikom Hrvatskom prolazi 11 kulturnih ruta, čime je Hrvatska prepoznata kao odredište bogatoga kulturnog naslijeđa. Putem različitih tema program podiže svijest o europskoj i hrvatskoj kulturi te potiče njezine građane na promišljanje o svojem naslijeđu, dok uključivanjem lokalnih projekata omogućuje samoodrživost i stvara kulturni kapital. Time je Hrvatska u samom vrhu promicanja svojega nepokretnog, pokretnog i nematerijalnog naslijeđa u europskom okružju. (ib)

U KNJIŽARAMA

SNJEŽANA BANOVIĆ: KAZALIŠTE ZA NAROD – HNK U ZAGREBU 1945. – 1955. OD SOCREALIZMA DO SAMOUPRAVLJANJA

POVIJEST VREMENA I LJUDI KROZ KAZALIŠTE

Izdavač: Fraktura
Uvez: meki
Broj stranica: 872

Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu već je gotovo dva stoljeća naša središnja kulturna institucija, lakmus-papir ne samo kulture već i društva i politike. Novo razdoblje za kazalište počinje odmah nakon

Drugoga svjetskog rata, 10. svibnja 1945., kad Kazališna trupa narodnog oslobođenja Hrvatske na čelu s prvacima zagrebačkoga HNK-a, koji su se pridružili partizanskoj borbi, kreće u obnovu kazališne djelatnosti.

Kazalište za narod knjiga je koja se bavi ulogom HNK-a u prvom desetljeću nakon završetka Drugoga svjetskog rata, u vremenu obnove, ali i mnogih prijevora, u doba kulturnoga lutanja od želje da se prati socrealizam sovjetskoga tipa do suvremenoga europskog kazališta. Vrijeme je to zanosa i poleta kad se osnivaju mnogobrojna nova kazališta i kulturne institucije. Doba u kojemu se upravo kroz potrebe HNK-a u Zagrebu otvaraju mnoge umjetničke škole, među njima i Akademija dramske umjetnosti. Kazalište i kulturu općenito obilježile su snažne intendantske osobnosti Ive Tijardovića, Marijana Matkovića i Ferdinanda Nanda Roje, ali i odvajanje od matičnoga kazališta skupine mladih glumaca na čelu s redateljcem Brankom Gavellom.

Snježana Banović minuciozno, s mnogo detalja, a istovremeno čitko i pregledno opisuje mijene koje doživljavaju HNK i hrvatsko glumište. Kazalište za narod nije samo povijest kazališta od prvih poratnih izvedbi posvećenih revoluciji do senzacionalnoga gostovanja u Londonu 1955., već je prije svega povijest vremena i ljudi u njemu – glumaca, redatelja, političara – koji su stvarali i utemeljili našu suvremenu scenu, a kroz čije se sudbine prelama i naše današnje vrijeme.

O knjizi je teatrolog Darko Lukić kazao: – Autorica objektivno i nepristrano sučeljava posve različita viđenja istih događaja, pokazuje posve različite vizure poraženih i pobjednika, sjećanja ili svjedočenja onih koji novo kazalište u tom vremenu doživljavaju kao ostvarenje svojih snova i onih koji na takvo kazalište s prijezirom gledaju kao na vulgarnu karikaturu uzvišene građanske umjetnosti u jednoj nacionalnoj ustanovi.

Povjesničar Hrvoje Klasić istaknuo je kako osim svoje neposredne vrijednosti knjiga ima i ulogu „svjetionika“ i „putokaza“ budućim istraživačima, jer daje odlične smjernice kako istraživati i pisati o složenim, intrigantnim i kontroverznom temama iz (hrvatske) povijesti:

– Knjiga Snježane Banović u punom smislu riječi pokazuje kako bi trebalo izgledati suočavanje s prošlošću. Umjesto ideologiziranog, tendencioznog i selektivnog pristupa, prošlost treba sagledavati u svim aspektima, ukazujući i poštujući sve pozitivne prakse i posljedice, ali istodobno naglašavajući i sve one negativne primjere i tendencije. (ib)

BRANKO BOŠNJAK – POVIJEST FILOZOFIJE – RAZVOJ MIŠLJENJA U IDEJI CJELINE

KLJUČNO DJELO HRVATSKE FILOZOFIJE

Premda je od prvoga izdanja (1993.) prošlo četvrt stoljeća, Bošnjakova je Povijest filozofije i danas neprevladani pothvat u žanru povijesti filozofije u nas i u hrvatskoj filozofiji općenito – ambicijom i kvalitetom ističe se i u kontekstu prije objavljenih povijesti filozofije te u kontekstu filozofske produkcije u posljednjih dvadesetak godina

Trodijelna Povijest filozofije: razvoj mišljenja u ideji cjeline Branka Bošnjaka, istaknutoga hrvatskog filozofa i akademika, općepoznato je djelo ne samo u užim filozofskim nego i u širim znanstvenim i kulturnim krugovima te najširoj javnosti, gdje je u proteklih četvrt stoljeća prepoznato i potvrđeno kao jedan od ključnih pothvata hrvatske filozofije, znanosti i kulture uopće.

– Kao dugogodišnji profesor filozofije, Branko Bošnjak odgojio je i filozofski usmjerio čitave naraštaje studenata. Živio je u burnom vremenu ideolojske, političke i filozofske isključivosti, što je ostavilo traga i na njegovu djelu, poglavito u području filozofije religije – zapisao je u časopisu Filozofska istraživanja Mislav Kukoč.

Premda je od prvoga izdanja (1993.) prošlo četvrt stoljeća, Bošnjakova je Povijest filozofije i danas neprevladani pothvat u žanru povijesti filozofije u nas i u hrvatskoj filozofiji općenito – ambicijom i kvalitetom ističe se i u kontekstu prije objavljenih povijesti filozofije te u kontekstu filozofske produkcije u posljednjih dvadesetak godina.

Iako je riječ o informativnom i pouzdanom prikazu povijesnoga razvoja filozofske misli od prvih filozofa do druge polovice 20. stoljeća, Povijest filozofije Branka Bošnjaka nipošto nije suhoparno, činjenično nizanje filozofskih imena, škola, pravaca, djela itd. Štoviše, kako sugerira i njezin podnaslov „razvoj mišljenja u ideji

„cjeline“, ona počiva na autorovoj tezi, potvrđenoj i u njegovu tekstu, da se filozofsko mišljenje (i mišljenje općenito) razvijalo „u ideji cjeline“, odnosno u obliku ideje cjeline što je – osobito u vremenu rascjepkanoga i „tehnološkošću“ obuzetoga znanja – ujedno i isticanje prednosti filozofije među svim drugim znanostima te zauzimanje za shvaćanje svijeta kao cjeline, odnosno za cjelovito mišljenje.

Osim toga, Bošnjak pokazuje da „povijest filozofije“ nije puka „historija (historiografija) filozofije“, nego da između povijesti i filozofije postoji supstancijalna povezanost o kojoj se, kao što autor i čini, može i treba razmišljati na različitim razinama.

Primarna je svrha Bošnjakove Povijesti filozofije filozofsko-istraživačka i filozofsko-obrazovna, no riječ je o djelu koje ima i važnu društvenu ulogu, jer pokazuje što filozofija može ponuditi suvremenom društvu u spoznavanju i razumijevanju bitnih fenomena, tema i problema, kao što može ponuditi filozofe na samoosmišljavanje i pronalaženje svojega mjesta, uloge i svrhe u suvremenom svijetu.

Vrijednost Povijesti filozofije Branka Bošnjaka pokazuje se na filozofskoj, znanstvenoj, stručnoj, obrazovnoj, kulturnoj i društvenoj razini. U tom će smislu novo izdanje Povijesti filozofije sigurno pronaći svoju publiku u filozofskim krugovima, među istraživačima, profesorima i studentima filozofije te u širim akademskim i intelektualnim krugovima. Dakako, može računati i na popularnost i korisnost i u široj čitateljskoj javnosti, i to ne samo u Hrvatskoj nego i u drugim zemljama u kojima se hrvatski jezik neposredno razumije. (ib)

ODNOS FILOZOFIJE I KRŠĆANSTVA

Branko Bošnjak (1923. – 1996), hrvatski filozof, na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirao filozofiju, jugoslavenske književnosti i jezike 1950., a grčki jezik i književnost 1958., doktorirao je 1956. Od 1960. bio je docent, od 1963. izvanredni, a od 1970. redoviti profesor filozofije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Bio je predsjednik Hrvatskoga filozofskog društva (1965. i 1978. – 1979.), član hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (od 1985. izvanredni, a od 1991. redoviti).

Pod utjecajem Marxove filozofije i stoičke tradicije te osobito Jaspersove filozofije egzistencije, u središte svoga filozofskog razmatranja postavlja odnos filozofije i kršćanstva. Kao religija koja ima najrazrađeniji sustav tumačenja eshatona, kršćanstvo treba biti predmetom filozofske kritike u smjeru utemeljenja čovjekova autentičnog bitka. Time se filozofija mora uključiti u život zalažući se za istovjetnost znanja i djelovanja kako ne bi ostala samo na spekulativnoj razini odnosa prema svijetu.

Glavna su mu djela: Grčka filozofija od početaka do Aristotela (1956.), Filozofija od Aristotela do renesanse (1957.), Filozofija i kršćanstvo (1966.), Filozofija. Uvod u filozofsko mišljenje i Rječnik (1977.), Sistematika filozofije (1977.), Smisao filozofske egzistencije (1981.), Filozofija i povijest (1983.), Filozofija istine (1996.) te Povijest filozofije (I – III, 1990. – 1993.; 2019.).

Izdavač: Školska knjiga
Uvez: tvrdi
Broj stranica: 1880

Četrnaestogodišnja Leonora Mazzi, članica Knjižnice Jelkovec, proglašena je najčitateljicom Knjižnica grada Zagreba 2019. godine u kategoriji djece starije osnovnoškolske dobi. Odlikašica OŠ Jelkovec lani je pročitala ukupno 134 knjige,

LEONORA MAZZI – NAJČITATELJICA U 2019. GODINI

što iznosi tri knjige tjedno. Leonora pohađa glazbenu školu, a najdraži su joj predmeti matematika i biologija. Obožava fantastiku, avanturističke i ljubavne romane. Najdraže su joj knjige „Prijestolje od stakla“ (Sarah J. Maas), „Šest vrana“ (Leigh Bardugo), „Tiho, tiho anđele“ (Becca Fitzpatrick) i „Howlov putujući dvorac“ (Diana Wynne Jones). Nakon osnovne škole namjerava upisati MIOC ili gimnaziju Vladimir Prelog zato što želi postati biofizičarka.

Izbor najčitatelja godine već devetnaesti put organiziraju Knjižnice grada Zagreba, a Leonorina titula potvrđena je pregledom podataka u statistici posudbe informatičkog sustava KGZ-a. Leonori

su, kao pobjednici izbora, uručene vrijedne nagrade: članska iskaznica za besplatno korištenje usluga u svim Knjižnicama grada Zagreba do 18. godine, komplet knjiga uglednih izdavačkih kuća Mozaik knjiga, Profil knjiga, Školska knjiga te tablet tvrtke Microline d.o.o. Atraktivne nagrade osigurane su i za 39 finalista ovog izbora.

– Drago nam je što su naši partneri i u izazovnim vremenima podržali ovaj projekt kojim kod populacije tinejdžerske dobi već godinama nastojimo poticati zanimanje za knjigu i čitanje – istaknula je ravnateljica Knjižnica grada Zagreba Višnja Cej.

Koliko su Knjižnice grada Zagreba uspješne u tome govori

i podatak da se svake godine povećava broj članova, odnosno svaki peti Zagrepčanin član je KGZ-a, pojasnila je Cej. Pritom je istaknula projekt „Ja čitam“ kojim KGZ od 2017. godine u suradnji s Gradom Zagrebom omogućuje besplatan upis djece od rođenja do navršanih 15 godina. U protekloj se godini besplatnim članstvom koristilo više od 47 tisuća djece, od čega je 9438 novoupisanih članova. Mnoga od te djece obnavljaju svoje članstvo svake godine.

Svečanost dodjele nagrada za najčitatelja godine zbog epidemije koronavirusa nije se mogla održati uživo, već je obilježena u virtualnom okružju. (ib)

UMJETNIČKI OPTIMIZAM KAZALIŠTA GAVELLA

Ove će godine Kazalište Gavella biti glavni partner Projekta Ilica: Q'ART. Riječ je o projektu društvene i socijalne inovacije koji se bavi transformacijom napuštenih javnih prostora u središtu Zagreba, odnosno u njegovoj glavnoj ulici Ilici. Svrha je dugoročno promijeniti urbano iskustvo participativnim društvenim djelovanjem mladih, umjetnika, udruga, sveučilišne zajednice, obrta i građana u lokalnoj zajednici

Kazalište Gavella obilježava 67. obljetnicu, podsjetivši da je skupina mladih glumaca i redatelja, na čijem je čelu kao „primus inter pares” bio dr. Branko Gavella, preuzela 29. svibnja 1953. zgradu Malog kazališta u Frankopanskoj 10 i osnovala Zagrebačko dramsko kazalište.

– Zbog obnove prostora prva je predstava izvedena na gostovanju u Subotici, a naše je kazalište gledateljima otvorilo svoja vrata 30. listopada 1954., s Golgotom Miroslava Krležu, u režiji Branka Gavella. Tijekom više od šest desetljeća trajanja teatar u Frankopanskoj izrastao je u jednu od najcijenjenih i najpostojanijih kazališnih kuća u Zagrebu i Hrvatskoj. Godine 1970. ime mu je promijenjeno u Dramsko kazalište Gavella, kojem je kasnije dodano i gradsko. U 67 godina postojanja teatru u Frankopanskoj se, kao i svakom kazalištu koje toliko traje, događalo mnogo toga, no najvrjednijom se doima činjenica da smo još uvijek tu i da ne zaboravljamo, kako nas je podu-

čio dr. Branko Gavella, temeljno naše uvjerenje: umjetnički optimizam. I bez obzira na to što trenutačno nismo u mogućnosti igrati predstave u svojoj dvorani, ipak nastavljamo s produkcijskim planovima i aktivnostima. Prije nekoliko dana počeli smo s online probama Višnjika A. P. Čehova, predstave koja će se u koprodukciji s HNK-om u Osijeku izvesti početkom srpnja u sklopu 20. Osječkog ljeta kulture. Sljedeće sezone predstava će naizmjenice igrati u Osijeku i Zagrebu. Predstavu režira Dražen Ferencina, dramaturg je Dubravko Mihanović, kostimografkinja Marita Čopo, a od članova ansambla Kazališta Gavella u Višnjiku igraju Anja Đurinović Rakočević, Antonija Stanišić Šperanda, Enes Vejzović, Ivan Grčić te u zagrebačkim izvedbama Tara Rosandić – navode iz uprave Kazališta.

U tijeku je i rad na projektu „Sanjam(o) predstavu”, u sklopu Gavelline daleKOVIDnice, a pod autorskim vodstvom Filipa Šovagovića, u spisateljskoj suradnji s Dubravkom Mihano-

vićem, a koji se odvija u tri faze: kratke snimljene scene, s glumicama i glumcima Gavellina ansambla prikazivat će na Youtube kanalu Kazališta. Prikazane će scene gledateljice i gledatelji biti pozvani komentirati i sugerirati nastavke, odgovorom na pitanje „Što će se dalje događati?”

– Na taj će način publika s nama usmjeravati razvoj materijala i sustvarati ga. U dosad snimljenim prizorima igraju Boris Svrtan, Bojana Gregorić Vejzović, Janko Rakoš, Ankica Dobrić, Sven Šestak, Enes Vejzo-

vić, Filip Križan, Ranko Zidarić, Jelena Miholjević, Anja Đurinović Rakočević, Tara Rosandić, Nikola Baće, Martina Čvek, Tena Nemet Brankov i Amar Bukvić. Nadamo se da će nas ovako nastala cjelina dovesti i do izvedbe uživo, kad se za to stvore uvjeti – dodaju iz uprave.

„Sanjam(o) predstavu” počinje se emitirati na Youtube kanalu Kazališta Gavella, pet dana uzastopce, počevši od 29. svibnja.

Ove će godine Kazalište Gavella biti glavni partner Projekta Ilica: Q'ART. Riječ je o projektu

društvene i socijalne inovacije koji se bavi transformacijom napuštenih javnih prostora u središtu Zagreba, odnosno u njegovoj glavnoj ulici Ilici. Svrha je dugoročno promijeniti urbano iskustvo kroz participativno društveno djelovanje mladih, umjetnika, udruga, sveučilišne zajednice, obrta i građana u lokalnoj zajednici.

U produkcijskom je planu Kazališta Gavella i projekt koji se razvija po ideji Enesa Vejzovića, radnog naslova „Sedam soba za jednog gledatelja”. Koncept je osmišljen kao kazalište za jednog gledatelja koji fizički obilazi sedam „stanica” (soba), gdje se susreće, u skladu s epidemiološkim napatkom o dopuštenom razmaku, s izvođačima.

Planirana premijera predstave „Usidrene”, po drami Elvise Bošnjaka, u režiji Anastasije Jankovske, koju radimo u koprodukciji s HNK-om Split i HNK-om Zadar, zbog epidemioloških mjera ne će biti održana na ovogodišnjem Splitskom ljetu, već gledatelje očekuje početkom prosinca. (ib)

IŠTVANČIĆEV FILM „POUKE O ČOVJEČNOSTI” NA FESTIVALU „BEYOND BORDERS”

Dokumentarni film „Pouke o čovječnosti” redatelja Branka Ištvančića, o herojstvu hrvatskih branitelja i spašavanju bolesnika iz bolnice u Pakracu 1991., sudjelovat će u natjecateljskom programu Festivala „Beyond Borders” u Grčkoj od 23. do 30. kolovoza. Kako su izvijestili iz Udruge za audiovizualno stvaralaštvo Artizana, nakon dodijeljene nagrade u Parizu Ištvančićev dokumentarac „Pouke o čovječnosti” odabran je za sudjelovanje u natjecateljskom programu 5. Festivala „Beyond Borders” koji će se održati na grčkom otoku Castellorizo. Na svečanosti zatvaranja Festivala 30. kolovoza bit će dodijeljene nagrade najboljima u međunarodnoj kategoriji za najbolji povijesni dokumentarni film, najbolji društveno-politički film, najbolji kratki dokumentarni film, a sve uz potporu grčkog parlamenta. Bit će dodijeljena i nagrada za najbolji grčki dokumentarac, koji sponzorira Aristotelovo sveučilište u Solunu, te posebna nagrada mediteranskog prijateljstva EKOME Media.

Film „Pouke o čovječnosti” nastao je prema istoimenoj knjizi autora prof. dr. Veljka Đorđevića. Ovaj dokumentarac koji promiče istinu i vrijednosti Domovinskoga rata snimljen je u produkciji Udruge Artizana 2019. uz financijsku potporu Ministarstva hrvatskih branitelja, Grada Zagreba, Grada Pakraca i Zaklade Adris. Pokretači su projekta autor filma Branko Ištvančić i producent Antun Ivanković.

To je priča o jednoj od najhumanijih akcija hrvatskih branitelja koji su, u ratnom vihoru, 29. rujna 1991. uz pomoć medicinskog osoblja evakuirali i spasili iz neprijateljskog okruženja u šest autobusa više od 300 psihijatrijskih bolesnika iz bolnice u Pakracu, od kojih su većina pacijenata bili srpske nacionalnosti. U Pakracu danima nije bilo elementarnih uvjeta za život. Bez pitke vode i hrane ostalo je više od 300 teških psihičkih bolesnika i medicinsko osoblje. Velikosrpski agresori stalno su napadali Pakračku bolnicu, a posljednji Odjel koji je ostao u ratnom okruženju bio je psihijatrijski.

– Kad je krajem rujna 1991. Banjalučki korpus došao na područje Pakraca počeli su divljački napadi iz svih vrsta naoružanja na bolnicu. Ono što su izveli hrvatski branitelji i medicinsko osoblje 29. rujna 1991., to je ishodište dobročinstva, čovječnosti, humanosti, medicinske etike – navode iz Udruge Artizana.

Podsjećaju da je na Festivalu „Beyond Borders” prije četiri godine nagradu za najbolji dokumentarac u međunarodnoj kategoriji dobio također Ištvančićev dokumentarni film „Sve je bio dobar san”, koji proučava događaje iz vremena početka Domovinskoga rata u Hrvatskoj i velikosrpske agresije, dolazak mladoga francuskog dragovoljca Jean-Michela Nicoliera u Hrvatsku, njegovu borbu, tragiku obrane grada Vukovara kao i Jean-Michelovu mučeničku smrt na Ovčari. (ib)

KULTURNO-UMJETNIČKI PROJEKT LJETO U TEHNIČKOM

Projekt Ljeto u Tehničkom powered by Pločnik od početka lipnja Zagrepčanima donosi ljetnu kulturno-umjetničku oazu u kojoj će se tijekom tri mjeseca nizati izložbe, kazališne predstave, koncerti, nastupi DJ-a, pub-kvizovi, paneli. Program će se održati u prostorima Tehničkog muzeja Nikola Tesla, Hale V i tamošnjeg vrta, svakodnevno od 17 do 23 sata.

Ljeto u Tehničkom suradnički je projekt Tehničkog muzeja Nikola Tesla i udruge Scuderia Zagreb i već je u prva dva izdanja, 2018. i 2019. godine, izazvao veliko zanimanje posjetitelja, navodi se u najavi te dodaje kako se ovo ljeto pridružuje i Pločnik, gradski multifunkcionalni prostor kod Zapadnoga kolodvora, koji će svoju ljetnu inačicu oživjeti u vrtu.

Na otvaranju Ljeta u Tehničkom nastupili su stand-up komičari te je sve pratila glazbena podloga Radio 808 DJ-a Ilka Čulića, a održan je i kviz znanja te kazališna predstava „Tužne pjesme za sretno susrete”, autorski projekt Romana Nikolića.

Nakon završetka projekta, na istoj lokaciji od 27. do 29. kolovoza održat će se Art Zagreb sajam, a od 1. do 6. rujna Zagreb Design Week.

Ljetna škola tehničkih aktivnosti jedinstvena je škola tehničkih aktivnosti u Republici Hrvatskoj, jer uključuje visoku razinu tehničkog opismenjavanja djece i mladih u različitim područjima tehničke kulture. Svake godine Ljetnu školu pohađa više od stotinu polaznika osnovnoškolske i srednjoškolske dobi koji aktivnim sudjelovanjem u radionicama različitih područja tehničke kulture izrađuju i unaprjeđuju tehničke tvorevine, pritom usvajajući i osnovne principe sigurne i pravilne uporabe opreme i alata za rad. Korisnici programa Ljetne škole tehničkih aktivnosti u svojim sredinama prenose stečena iskustva u različitim programima formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja te s vremenom postaju nositelji novih programa tehničke kulture u svojim sredinama. Od 2008. godine kvalitetu Ljetne škole tehničkih aktivnosti prepoznaje sve više djece i mladih i njihovih roditelja, zbog čega Hrvatska zajednica tehničke kulture od 2017. godine održava tri desetodnevna termina tijekom ljetnih školskih praznika, navode organizatori. (ib)

DV RADOST, ZAGREB U VRIJEME PANDEMIJE

Kako smo pre(o)živjeli koronu

Kad se vrtić zatvorio, svakodnevne su se rutine promijenile, ostali smo na brisanom prostoru bez jasnih uputa, ali s velikom željom da uspostavimo kontakt međusobno – s djecom, roditeljima, kolegama. Bio nam je prioritet uspostaviti ravnotežu, potaknuti psihološku otpornost u svima nama i jačati kroz te nepovoljne okolnosti u kojima živimo

NAPISALE Vesna Marić, ravnateljica
Ljubica Duspara, psihologinja
Marija Birer Perlić, logopedinja
Alka Požnjak Malobabić, pedagoginja
Dijana Majetić, zdravstvena voditeljica

Zadnji put smo se pozdravili u našem vrtiću sredinom ožujka misleći da ćemo se za dva tjedna ponovno vidjeti. Onda su događaji krenuli drugim tijekom, najmanje željenim. Koronavirus nekako je doputovao u naš vrtić i zarazio neke naše odgajateljice i stručne suradnice. Kontakata je bilo mnogo, kako to već biva u bliskim i povezanim kolektivima. Bili smo iznenađeni, zatečeni.

Potres koji se dogodio 22. ožujka donio je nove nevolje. Naš je vrtić u Dubravi i mnogi su naši djelatnici koji stanuju u blizini ostali bez svojih domova ili su im oštećeni u potresu. Protresle su se kuće i duše, razmišljanja i prioritete. Uvukla se nelagoda, odrasli su osjetili nesigurnost, djeca osobito na takva događanja reaguju s pojačanom tugom, nemotiviranošću, jakim osjećajem gubitka, bezvoljnošću, ali katkad i ljutnjom.

RADOSNI „VIRTOVRTIĆ“

A vrtić je zatvoren, svakodnevne su se rutine promijenile, izgubila se sigurnost i predvidivost, nekako smo ostali na brisanom prostoru bez jasnih uputa, ali s velikom željom da uspostavimo kontakt međusobno – s djecom, roditeljima, kolegama. Bio nam je prioritet uspostaviti ravnotežu, potaknuti psihološku otpornost u svima nama i jačati kroz te nepovoljne okolnosti u kojima živimo.

Nedostajala su nam djeca i naša zajednička svakodnevica prožeta igrom, učenjem, kreativnošću i smijehom. Roditelji su preko WhatsApp grupa (nekad rizičan, a sad važan oblik komunikacije, poveznica s prijateljima malima i velikima) javljali svojim odgojiteljima kako djeci nedostaju prijatelji, odgojitelji i vrtić.

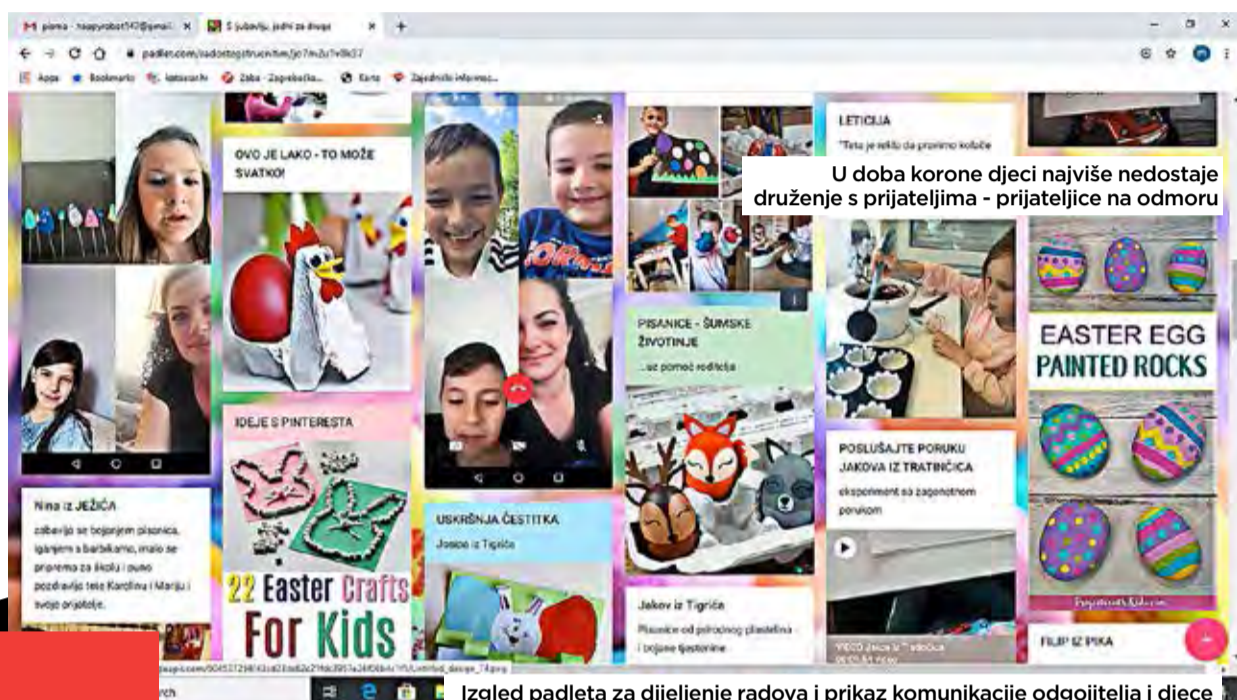
Zajednička WhatsApp grupa nas djelatnika i dnevno telefoniranje, slanje poruka, audio i videosnimki davale su nam snagu i podršku kroz razgovor i šalu potičući osjećaj privrženosti i važnosti brige jedni o drugima.

Mi stručni suradnici, s ravnateljicom, u navali adrenalina koji se uvijek dogodi kad se stvara nešto novo, lijepo i korisno – organizirali smo „Virtovrtić“, mjesto susreta sviju nas iz naše Radosti.

AKTIVNOSTI ZA DJECU I OBITELJ

Naša „pozitivna“ psihologinja doslovce preko noći načinila je dopunu našoj mrežnoj stranici u obliku platforme Padlet, a ostale stručne suradnice vrijedno su je obogaćivale. Započeli smo s „Psihokutkom“ gdje je pružena „prva pomoć“ roditeljima u snalaženju u nepovoljnim okolnostima, strahovima svoje djece – i vlastitim tjeskobama.

Kako bismo roditeljima ponudili aktivnosti koje mogu provoditi sa svojom djecom, stručni su suradnici i odgajatelji nudili razne ideje, snimali se dok čitaju priče ili izvode neki edukativni sadržaj kako bi im djeca čula glas, vidjela ih na snimci i tako ponovno

U doba korone djeca najviše nedostaje druženje s prijateljima - prijateljice na odmoru

Izgled padleta za dijeljenje radova i prikaz komunikacije odgojitelja i djece

TEK SAD VIDIMO KOLIKO SE TOGA DOGODILO U VRIJEME KARANTENE, KOLIKO JE STRUČNIH I TOPLIH LJUDSKIH SADRŽAJA, KONTAKATA I RAZGOVORA VEĆ BILO I KOLIKO ĆE IH DOĆI. NE DAMO SE MI, OBITELJ I PREDŠKOLSKI ODGOJ GNIJEZDO JE IZ KOJEGA PTIČI POLIJEĆU U ŽIVOT

Izgled padleta sa sadržajem aktivnosti za djecu i obitelj

osjetila bliskost i pripadnost. Aktivnosti smo razvrstali po kategorijama – kutak predškole, kutak zdravlja i prehrane, kutak za najmlađe, kutak jezično-govornih aktivnosti, kutak stranog jezika... To je bila naša prva padlet-stranica koju smo osmislili, nazvali smo je „Zabavne aktivnosti za djecu i odrasle“.

Uskoro nam je taj padlet-zid postao premalen pa smo otvorili i drugi, gdje su odgojitelji slali, a vrijedna pedagoginja stavljala pristigle fotografije i snimke djece

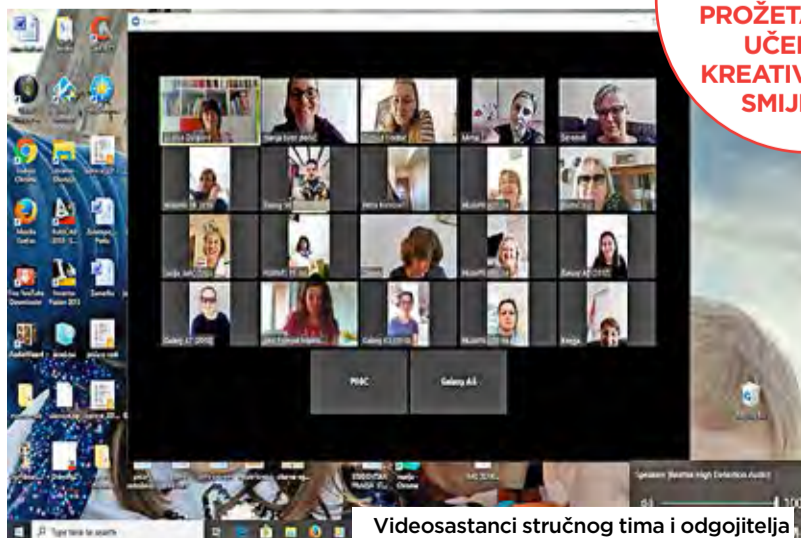
– kako provode vrijeme, kako su napravili određenu aktivnost koju su im odgajatelji poslali – ili jednostavno žele pozdraviti prijatelje i reći kako im nedostaju... Nazvali smo ga „S ljubavlju jedni za druge“ – jer to i jest.

STRUČNI VIDEOSASTANCI

No pokazala se potreba da se prošire sadržaji vezani za psihološku otpornost djece i suočavanje s nemilim događajima pa smo otvorili novi padlet-zid „Psihološka otpornost“ koji sadrži savjete i prijedloge psihologinje vrtića kao i razmišljanja roditelja i djece vezano za doživljaj potresa i koronavirusa. Dijeljenje emocija i doživljaja pruža olakšanje, normalizira neugodne osjećaje kad vidimo da je i drugima teško te pruža nadu kad vidimo da ima raznih mogućnosti kako se drugi nose s istim problemima. Ponuđene su brojne aktivnosti koje roditelji mogu raditi s djecom kako bi se bolje osjećali – vježbe potpune svjesnosti, obiteljske aktivnosti, letci i slikovnice. Važno je integrirati iskustva, steći osjećaj za „ovdje i sada“ i planirati budućnost vedro i optimistično.

Ravnateljica Vesna nebrojenim je telefonskim pozivima, kontaktima putem WhatsAppa, a u konačnici putem aplikacije Zoom svima bila

NEDOSTAJALA SU NAM DJECA I NAŠA SVAKODNEVNICA PROŽETA IGROM, UČENJEM, KREATIVNOŠĆU I SMIJEHOM

Videosastanci stručnog tima i odgojitelja

podrška, uvijek prisutna i pozitivna, sigurni oslonac. Na aplikaciji Zoom sazvala je prvi stručni videokolegij, bile smo sretne da smo opet zajedno i kažemo jedna drugoj koliko smo zahvalne za to. Zatim je organizirala videosastanak s odgojiteljima po manjim grupama. Posebno nam je bio važan sastanak uoči blagdana Uskrsa da se vidimo i čujemo, bio je to sastanak pun smijeha, radosti, zadovoljstva da smo se okupili, da se vidimo i da smo svi – dobro. Čestitke su sadržavale svima istu želju, biti zdravo i što prije vidjeti se na starome mjestu, u našem vrtiću!

Na videosastancima s odgojiteljima čuli smo kako komuniciraju s djecom i roditeljima iz svoje grupe. Naš „Virtovrtić“ rastao je i rastao! Posebno su radosna bila djeca i njihovi odgojitelji koji su se dogovorili za sastanak i druženje preko aplikacije Zoom, a to nam je druženje i bilo inspiracija za naziv „Virtovrtić“. Ondje su se vidjeli svi koji su se mogli prijaviti u dogovoreno vrijeme – kao da su u vrtiću, svi prijatelji bili su zajedno. Djeca su unijela život u druženja, a odgojitelji nadu da je sve dobro i da će biti dobro kad se opet vidimo, jer prijatelji i dalje postoje, samo ih ne vidimo izravno, vrtić je još uvijek tu i čeka njihov povratak. Sve će biti u redu!

Nakon kraćega pozdravljanja i prozivanja (jutarjni virtokrug) tko je sve stigao u „Virtovrtić“, odgojitelji obično pripreme neku igru, pjesmicu, priču ili slično te se dogovore s djecom što će učiniti tijekom tjedna, odnosno do ponovnoga susreta. Tko kaže da vrtić ne radi?

RADOST PONOVOGA DRUŽENJA

Roditelji se uključuju i šalju svojim odgojiteljima dječje uratke, razmišljanja i ideje... Djeca ugledavši svog prijatelja i sama žele predstaviti svoj uradak. Roditelji su zahvalni i radosni što smo im dostupni, otvoreni i brinemo se o njima i djeci.

Evo što kaže majka naše jasličarke Mije:

„Hvala cijelom vrtiću na ovako lijepom trudu i volji da u ovim trenucima pomogne roditeljima i djeci da ovu situaciju lakše podnesu, za svaku pohvalu! S vremenom počinje biti teško radi te distance i nemogućnosti druženja s najbližima, ali vjerujem da ćemo svi iz ovoga izaći jači.“

Svoje je dojmove s nama podijelila i majka naših Josipa iz njemačke skupine Entchen i Rite iz Montessori skupine:

„Na vašem padletu sviđa mi se jasna podjela aktivnosti – npr. aktivnosti za predškolce, psihokutak i prezentacija, pa se lako odabere sadržaj. Sviđa mi se i individualiziranost stranice, ima listića za rješavanje, ideja za igre. Sviđa mi se prikaz rutina i svakodnevnih aktivnosti...“

Naravno, stručni suradnici i ravnateljica odavno već na internetu imaju objavljen raspored kad su dostupni na mobitele za sva pitanja roditelja, njihove dvojbe i podršku. Dva puta tjedno psihologinja ima rezervirano vrijeme za videorazgovore putem Zooma s roditeljima koji osjete potrebu za time.

I dok ovo pišemo, tek sad vidimo koliko se toga dogodilo u posljednja tri tjedna, koliko stručnih i toplih ljudskih sadržaja, kontakata i razgovora već je bilo i koliko će ih doći. Ne damo se mi, obitelj i predškolski odgoj gnijezdo je iz kojega ptici polijeću u život. Ovo nam je vrijeme dalo priliku jačati neke kompetencije koje bi lako mogle ostati zanemarene u onako brzom tempu života.

I ako se pitamo kamo će nas sve ovo dovesti, optimistično kažemo – u radost ponovnoga druženja kad bude prilika! Mi ćemo se sigurno pripremiti.

A to se upravo dogodilo – od 1. lipnja DV Radost ponovno je otvorio vrata mališanima. Istinabog zasad samo u centralnom objektu i uz stroge epidemiološke mjere.

U DV Radost ponovno stanuje – radost.

NASTAVA NA DALJINU ZA UČENIKE S TEŠKOĆAMA

INKLUZIJA BEZ ILUZIJA

Učenici s teškoćama zbog prirode svojih teškoća ne mogu se koristiti informatičkom tehnologijom onako kako se to zamislilo nastavom na daljinu, pa su takvi učenici najčešće prepušteni sami sebi. Stoga se nastava na daljinu u tim slučajevima oslanja na kreativnost učitelja i stručnih suradnika

NAPISALA

Valerija Boras, mag. rehab. educ.
učiteljica u Posebnom razrednom odjelu
OŠ Mate Lovraka, Zagreb

//////

Republika Hrvatska otvorila je vrata inkluziji prije 20-ak godina. Sve je više učenika s teškoćama u redovitim školama, a sve je manje posebnih odgojno-obrazovnih ustanova. Posebni razredni odjeli postoje u mnogim školama i na prvi pogled čini se kao da je hrvatsko društvo jako osviješteno o važnosti izjednačavanja prava i prihvaćanja različitosti.

Međutim, zagrebemo li samo malo ispod površine dolazimo do velikih problema s kojima se susrećemo u odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama, počevši od uvjeta u kojima se radi, premalih učionica, poteškoća u nabavi sredstava i materijala za rad, preko zakonskih okvira koji godinama nisu mijenjani... Čini se da je hrvatski zakonodavac samo otvorio vrata inkluzije, a sve ostalo prepustio zauzimanju i kreativnosti stručnjaka koji rade s učenicima s teškoćama.

PREPUŠTENI SAMI SEBI

Jednako kao što se postupalo za vrijeme nastave u školi, tako se krenulo i s nastavom na daljinu. Nastava na daljinu pojavila se doslovno preko noći. Vrlo su se teško snašli i redoviti učenici, a kamoli učenici s teškoćama. Učenici s teškoćama zbog prirode svojih teškoća, a vrlo često zbog socioekonomskog statusa ne mogu se koristiti informatičkom tehnologijom na način na koji se to zamislilo nastavom na daljinu. Uporaba tableta koja se dijelila po školama zahtijevala je za učenike s teškoćama, ali i za njihove roditelje, određenu vrstu edukacije za koju se nije imalo vremena. Roditelji učenika s teškoćama često imaju i sami određene teškoće ili se radi o socijalno i kulturno depriviranim skupinama, stoga se rijetko možemo osloniti na podršku roditelja ili nekoga drugog člana obitelji. Ukratko, učenici s teškoćama prepušteni su sami sebi. Stoga se nastava na daljinu u

ovim slučajevima oslanja na kreativnost učitelja i stručnih suradnika.

Kako to izgleda u praksi?

S obzirom na to da nismo imali vremena educirati roditelje i učenike za korištenje nekima od ponuđenih platformi, nastava za njih odvija se preko društvenih mreža (WhatsApp, Viber, Messenger...), dok se za dio učenika tiskani materijali šalju poštom ili ostavljaju na porti škole gdje ih roditelji mogu preuzeti. Uglavnom, svakom od njih potrebna su dodatna objašnjenja i poticaj pa su učitelji i stručni suradnici primorani svakodnevno telefonski kontaktirati s učenicom.

Uzmemo li u obzir sve navedene okolnosti, nastava na daljinu za učenike s teškoćama nije nastava nego održavanje hladnog pogona. Gotovo je nemoguće obraditi neko novo gradivo, jer učenik to ne može sam, a podršku roditelja ne može dobiti. Teško je pratiti napredak i rad učenika jer nemamo stvarnu povratnu informaciju, stoga je i samo planiranje obrade novoga gradiva vrlo otežano, jer nismo sigurni je li učenik usvojio ono prethodno obrađeno.

ŠTO MOŽEMO NAUČITI

Od početka nastave na daljinu, sve upute i smjernice za rad koje je propisao MZO ne odnose se na Posebne razredne odjele. Na gotovo svako pitanje postavljeno u rubrici Česta pitanja i odgovori ističe se da su to specifične situacije koje nisu u domeni MZO-a.

I tako nastava na daljinu i dalje ide prepuštena zauzimanju, kreativnosti i dosjetljivosti stručnjaka edukacijsko-rehabilitacijskog profila i učitelja koji traže sve moguće načine kako ovu situaciju prilagoditi potrebama učenika s teškoćama.

Nastava će na daljinu proći, prošle su i gore stvari koje su zadesile Republiku Hrvatsku. Učenici će završiti razrede, život će krenuti dalje i uskoro ćemo se samo sjećati ovoga „ludog vremena“.

Što možemo naučiti iz ovoga?

Inkluzija ne znači samo pustiti učenike s teškoćama da uđu u školu. Nastava nije prepustiti sve zauzimanju pojedinca. Možda je vrijeme da na nacionalnoj razini počnemo više pozornosti posvećivati obrazovanju učenika s teškoćama, počevši od zakonskih okvira preko podrške učiteljima i stručnjacima edukacijskim rehabilitatorima.

SUVREMENA ŠKOLA RAD S NADARENIMA

PROAKTIVNI UVIJEK, PA I U DOBA KORONE

Koliko se nadarenih učenika samo javilo svojem učitelju i izrazilo želju da ide na neko natjecanje ili da pripremi literarni ili likovni uradak i pošalje to na natječaj koji je sam otkrio? Ili je tu uvijek bio učitelj koji je nekoga „pogurao”, procijenivši da je riječ o učeniku koji bi mogao postići neki uspjeh... Znači li to da šansu imaju samo oni koji su „pogurani”?

NAPISAO Denis Vincek
stručni suradnik mentor
dipl. bibliotekar i dipl. novinar
OŠ Ante Kovačića, Zlatar

Postoje učenici koji prolaze s 5,00, odlaze na smotre i natjecanja, sve do državne razine, osvajaju nagrade i prva mjesta. Za svaku pohvalu i uzor svima. No uvijek se postavlja pitanje koliko se tih učenika samo javilo svojem učitelju i izrazilo želju da ide na natjecanje iz nekog predmeta ili da sam učenik pripremi samostalni scenski nastup, da napiše rad ili snimi fotografiju i pošalje to na neki natječaj koji je sam otkrio. Ili je tu uvijek bio učitelj koji je nekoga „pogurao”, procijenivši, vrlo često opravdano, da je riječ o učeniku koji ima kapacitet da na događaju na koji je „poguran” postigne neki uspjeh.

Znači li to da ostali učenici ne bi mogli napraviti ostvaraj koji bi negdje bio prepoznat? Znači li to da šansu imaju samo oni koji su „pogurani”?

Često su ti učenici koje se „gura” tihi, čak i plahi, „odradit” će sve što se od njih očekuje. Na ponos sebi, roditeljima, svom mentoru, školi...

JEDNOSMJERNA „ŠKOLA ZA ŽIVOT”

No upitno je hoćemo li ikad od takvih učenika čuti neku samostalnu ideju, riječi „ja bih napravio, ja bih pokušala to i to.” U razgovoru s kolegicama i kolegama razvidno je da toga uglavnom nema. Poljakov didaktički trokut je jednosmjernan. Učitelj „šalje” sadržaje prema učeniku. Nema obrnuto. I još jedanput, nitko ne umanjuje pritom uspjeh i rezultate takvih „guranih” učenika.

No ima i onih drugih. Proaktivnih. Mogli bismo ih nazvati učenicima koje krasi samoinicijativnost, smjelost – hrabrost. Jer, treba procijeniti okolnosti, odnosno okolinu: kojim se učitelju može doći s idejom. I tako se Poljakov didaktički trokut „učitelj – nastavni sadržaji – učenik”, star pola stoljeća, pretvara u, donekle, dvosmjernan oblik. Tad to postaje Škola za život.

Razgovarali smo s nekoliko takvih učenika, koji su uvijek puni ideja i hrabro ih iznose svojim mentorima. Fran Rabuzin (14) osmaš je koji pohađa OŠ Novi Marof. Sve razrede prošao je s 5,00, osim sedmoga koji je, kaže, „odradio” s 4,93 – zbog matematike koja mu „malo zapinje”. Ove se godine nada istom ili, u optimističnoj verziji, boljem prosjeku. Brojni su mu hobiji: gluma, pisanje, sviranje harmonike, košarka i LoL.

Harmonika?

– Harmoniku sviram od glazbene predškole u Glazbenoj školi Ivan Padovec u Novom Marofu i sad sam šesti, završni razred. Harmonika je bila samo moja želja. Nitko me nije tjerao na to. Kao mali, slušao sam djeda kako svira i zavolio sam takvu melodiju. Imao sam sreće da je u mjestu gdje živim glazbena škola pa sam nagovorio mamu i tatu da me upišu.

Svestrani Fran Rabuzin

PROAKTIVNIMA BISMO MOGLI NAZVATI UČENIKE KOJE KRASE SAMOINICIJATIVNOST, SMJELOST – HRABROST. JER, TREBA PROCIJENITI OKOLNOSTI, ODNOSNO OKOLINU: KOJEM SE UČITELJU MOŽE DOĆI S IDEJOM

DAR OD BOGA ILI – OD MAME?

Ima li još nešto osim harmonike?

– Privlače me mediji i javni nastupi; oduvijek sam se lako oslobađao treme kad je nešto trebalo izgovoriti. Obožavam biti na sceni, to mi je u krvi, glumim otkad znam za sebe. Jednako tako lako dobivam inspiraciju kad treba nešto napisati, a radio, kao medij, počeo sam više upoznavati prije tri godine kad je u mojoj školi pokrenuta Radijska družina. Došao, pitao, primili me. Već sam se okušao i kao novinar i kao snimatelj. U svim tim aktivnostima postizem vrhunske rezultate.

Znači, sve je to baš tvoj izbor?

– Već su me tete u vrtiću prepoznale kao dobrog glumca i dodijelile mi prvu ulogu, nastavio sam se razvijati u sklopu dramskih radionica, a dar je ili od Boga ili od mame. Prve sam stihove napisao kraj bake koja mi je recitala odmalena. Radijsko stvaralaštvo nametnulo se kao nastavak mog dramskog stvaralaštva. Da odgovorim na pitanje – to je sve moj izbor. U ovoj fazi ja biram, a roditelji su podrška i oslonac. Učitelj je taj koji mentorira. Uvijek sam pun inspiracija i sam predlažem čak i neke glumačke role. Sve monologe i kazivanja poezije izabirem i predlažem sam. Smatram da jedino sam mogu prepoznati nešto što mi u potpunosti odgovara. Kad snimam radijske emisije, isto tako često osmislim temu. Eto, ni ova karantena i rad od kuće nisu me spriječili da snimim neobični intervju. Bila je to potpuno moja ideja i iznenadila je voditelja radionice koji je dobio gotovu radijsku emisiju. Da, trebao sam biti i ove godine u Školi stvaralaštva Novigradsko proljeće, vjerujem i na Državnom LiDraNu, no okolnosti to nisu dopustile.

TKO KOGA (NE) RAZUMIJE?

Kad ti na pamet padnu takve ideje?

To je izvrsno pitanje jer nema pravila; ne osmišljam nešto dugo, već bubnem prvu stvar koja mi padne na um, ma gdje bio i što radio.

Uvaži li učitelj tvoju ideju, kad je kažeš?

Da, uglavnom. Naravno, ako je teško izvediva – onda se nekako prilagodi.

Kako te gleda okolina s obzirom na tvoju darovitost i svestranost?

Prihvaćaju me takvoga kakav jesam, možda sam katkad malo čudan, ali imam mnogo prijatelja i svi me podržavaju u tome što radim. Ne mogu reći da me razumiju, ali ni ja katkad ne razumijem njih pa je to u redu, hahaha.

USTRAJATI UNATOČ ZAPREKAMA

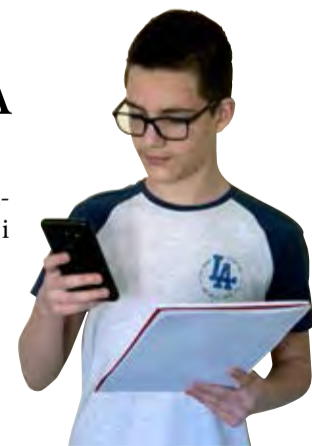
Matija Mikulec, 8. a, OŠ Ante Kovačića, Zlatar

Bio sam urednik *Zlatarskih Iskrice* broj 61. Ljudi misle da je to lagan posao, ali baš suprotno. To je komplicirani zadatak koji ne može svatko odraditi. Najteže je pronaći vršnjake koji su zainteresirani i uvijek spremni za akciju. Potrebno je svakoga znati u dušu, da mu možeš dati savršen zadatak. Najgore je kad ti se počnu vrtjeti misli u glavi kako nema rješenja, kako je sve gotovo. U takva vremena najbolje je ostati čvrst, hladne glave i u zajedništvu s najdražima. Meni je to uspjelo.

Karla Bingula, 8. a, OŠ Ante Kovačića, Zlatar

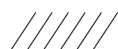
Dosad smo u našoj knjižnici svake godine obilježavali Noć knjige. Predložila sam našem knjižničaru da i ove godine to nekako izvedemo, a čitali smo veselu dječju poeziju Stjepana Jakševca. Oduševilo me to što su svi – naš voditelj i ostali članovi Multimedijske skupine – prihvatili moju ideju, no bio je to vrlo zahtjevan izazov. Zbog karantene ovog puta nismo mogli napraviti zajedno, u knjižnici, no svatko je snimio svoj dio i u online okruženju uspjeli smo u našoj nakani. Korona nas nije u tome spriječila.

RAD NA DALJINU S NADARENIM UČENICIMA

VELIKI IZAZOV I DRAGOCJENO ISKUSTVO

NAPISALA Melanija Zavec, prof.
učiteljica slovenskoega jezika
OŠ Breg, Ptuj
Slovenija

Rad s nadarenim učenicima na daljinu veliki je izazov i nešto potpuno novo za sve nas. Bez iskustva u tome radu mi učitelji borimo se s neistraženim načinima rada. No u ova dva mjeseca već smo stekli prvo iskustvo. Način rada na daljinu zahtijeva mnogo mašte, fleksibilnosti, znanja, dodatnoga rada, tehničkoga znanja, međusobne suradnje, obrazovanja, uzajamne pomoći...

U Osnovnoj školi Breg u Ptuj nadarenim učenicima pružamo dobre radne uvjete i mogućnosti za napredovanje. Važno je da nadarene učenike otkrijemo pravodobno i za njih pripremimo individualizirani program rada, koji provodimo tijekom školske godine. U planiranju programa sudjeluju nadareni učenici, nastavnici, školsko rukovodstvo, školski savjetnici, roditelji i po potrebi vanjski suradnici. Redovito kontinuirano pratimo program i pregledavamo ga na kraju školske godine.

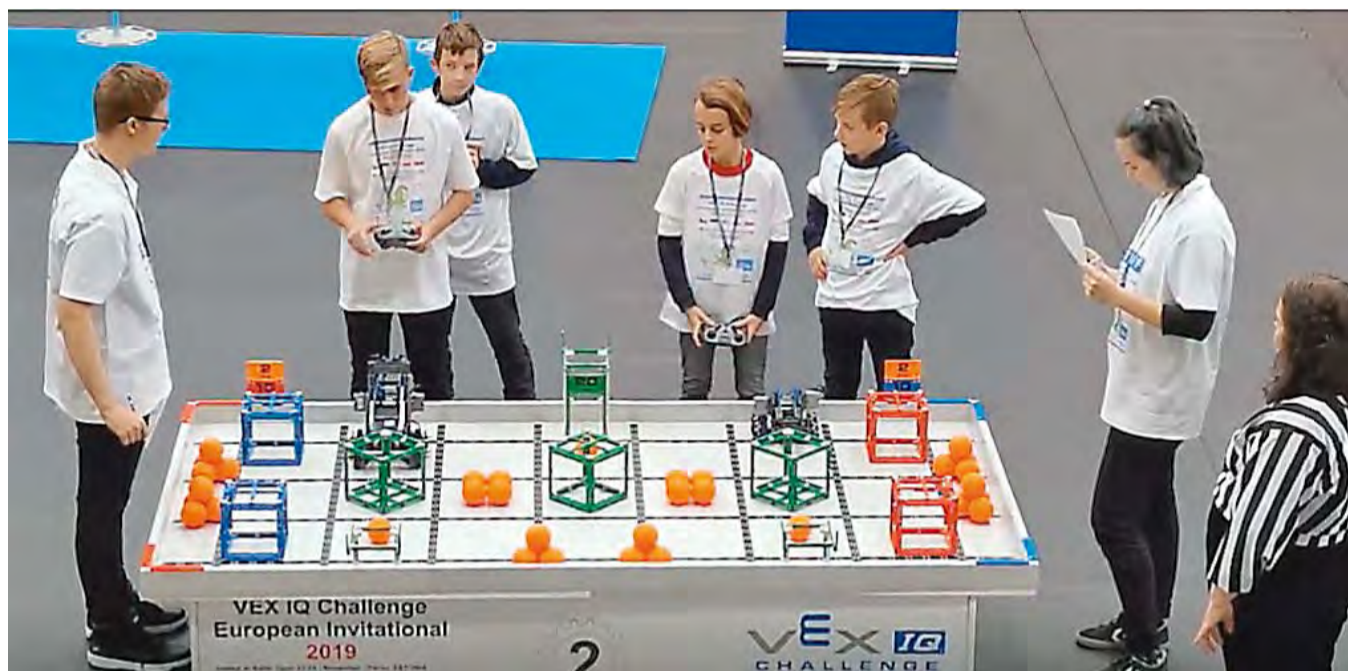
BEZ PRISILE

Vodimo brigu o njihovu osobnom rastu, osiguravamo njihov optimalni razvoj, naglašavamo i razvijamo njihova snažna područja u školi i izvan nje. Želimo da nadgrade svoje znanje i sposobnosti. Naša je namjera da se nadareni učenici u školi ne dosađuju i da su dovoljno motivirani za različite aktivnosti unutar škole te da razvijaju svoje sposobnosti u sportskim ili kulturnim ustanovama. Pritom ne smijemo zaboraviti interese učenika. Nastojimo da učenici iskoriste svoje sposobnosti za kreativnost i produktivnost. Ne prisiljavamo ih ni na što, jer možemo postići suprotan učinak, što nije dobro ni za koga.

U nastavi provodimo unutarnju, fleksibilnu ili djelomičnu vanjsku diferencijaciju (u osmom i devetom razredu, homogene ili heterogene skupine) kako bi učenici mogli iskazati svoj potencijal. Nadarenim učenicima dajemo posebne pojedinačne zadatke u nastavi ili za rad kod kuće. Potičemo ih da sudjeluju u dodatnim aktivnostima, gdje obavljaju teže i zahtjevnije zadatke i pripremamo ih za natjecanja na različitim poljima. Uključujemo ih u mnoga školska, regionalna, državna i međunarodna natjecanja. Pri tome redovito postižu brončana, srebrna i zlatna priznanja. Učenici su presretni kad postignu dobre rezultate. Sav trud učenika i njihovih mentora nagrađen je, radost je uistinu neopisiva.

Prošle je godine sedmoškolac iz naše škole sudjelovao na olimpijadi iz astronomije, koju su organizirali u Sankt Peterburgu, i završio je na 5. mjestu. Slovenija, Hrvatska, Bugarska, Rusija, Bjelorusija i Kazahstan sudjelovale su na ovogodišnjoj olimpijadi iz astronomije. Naš je nadareni osmaš ove godine ponovno sudjelovao na ovoj olimpijadi. Riješio je zadatke najviše razine teškoće i poboljšao prošlogodišnji rezultat. Stigao je najviše i dobio zlatno priznanje, za što je zaslužio iskrene čestitke.

Nadarene učenike uključujemo u međunarodne projekte, pri čemu surađujemo s raznim europskim zemljama. Šesta godina zaredom Osnovna škola Breg uključena je u projekt Erasmus+. Tijekom ove školske godine mentori i učenici provode aktivnosti vezane za robotiku koristeći se robotskom opremom VEX IQ. Konačno, učenici naše škole sudjelovali su na europskom natjecanju iz robotike i ušli su na svjetsko natjecanje VEX ROBOTICS u Louisvillu (Kentucky, SAD). Oni su jedini u državi postigli takav pothvat. Natjecanje je trebalo biti održano

u travnju 2020, ali je otkazano zbog brzoga širenja koronavirusa u svijetu.

ZNANJE, ALI I SOCIJALNE VJEŠTINE

Već nekoliko godina sudjelujemo na sastancima talentiranih učenika s različitim školama u državi, u organizaciji savjetnika i uprave škole. Ove će se godine susret održati u našoj školi. Naslov je ovogodišnjega susreta Tehnologija budućnosti. Za učenike pripremamo raznolik izbor radionica, da motiviramo što više nadarenih. Na sastancima nadareni učenici dubinski upoznaju određeno područje (na primjer vještine 21. stoljeća), razmjenjuju međusobna iskustva i znanja, razvijaju svoje vještine, šire svoje horizonte, stječu nova iskustva, uče kako rade u drugim školama, sklapaju nova prijateljstva. Socijalne su komponente važne koliko i samo znanje. Nadamo se da ćemo realizirati ovogodišnji susret.

Mlađi učenici već nekoliko godina sudjeluju u interesnoj aktivnosti Lego Mindstorms. U siječnju ove godine sudjelovali su u kvalifikacijama za natjecanje u First LEGO LEA-

■ ■ ■ ■ ■
UČENIKE NE PRISILJAVAMO NI NA ŠTO, JER MOŽEMO POSTIĆI SUPROTAN UČINAK, ŠTO NIJE DOBRO NI ZA KOGA
■ ■ ■ ■ ■

GUE. Obavili su mnogo različitih zadataka, uspješno su se plasirali u finale. Korona je ponovno spriječila daljnje natjecanje.

Nadareni učenici sudjeluju na brojnim školskim, općinskim i regionalnim događanjima. Pomažu u sastavljanju i provođenju školskoga i lokalnoga kulturnog programa (glazba, sport, drama, ples) i tako izražavaju svoj talent. Pismeno i usmeno izražavaju se kao novinari i kreatori školskih novina. Sudjeluju na raznim književnim i likovnim natjecanjima, u pripremi za dan škole, na tematskim izložbama...

Marljivo sudjeluju u programu Značka za čitanje iz materinskog jezika i osvajaju značku. Učenici koji devet puta osvoje značku postaju zlatni čitatelji. Za nagradu dobivaju posebno priznanje i knjigu. Nadareni također vježbaju i osvajaju značku za čitanje na engleskom jeziku.

SVE U KORIST UČENIKA

Situacija je u posljednje vrijeme sve okrenula naglavačke. Rad s nadarenim učenicima na daljinu veliki je izazov i nešto potpuno novo za sve nas. Bez potrebnog iskustva mi učitelji borimo se s neistraženim načinima rada. No već smo stekli prvo iskustvo. Učenicima šaljem interaktivne zadatke, komuniciramo s njima i raspravljamo o težim zadacima putem videopoziva. Šaljemo im dodatne zadatke, na primjer da napišu članak o danu aktivnosti na daljinu za školske novine, da skladaju neku pjesmu ili priču... Organizirali smo noć čitanja na daljinu za čitatelje, koji uživaju u čitanju zanimljivih knjiga i drugo.

Način rada na daljinu zahtijeva mnogo mašte, fleksibilnosti, znanja, dodatnoga rada, tehničkoga znanja, međusobne suradnje, obrazovanja, uzajamne pomoći, pronalaženja načina za rad s učenicima koji imaju individualne programe, tako da nam katkad ponekad stane vremena, energije, ideje i motivacije. Trudimo se i uvijek tražimo sve bolje i bolje načine rada – sve u korist naših učenika.

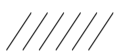
PROJEKT ERASMUS+ POVEZAO UČENIKE IZ SLOVENIJE, HRVATSKE, AUSTRIJE I NJEMAČKE

Pčele – poveznica među zemljama i narodima

Uz pomoć pčela, kao kulturnih nositelja u pojedinim državama, učenici su upoznavali jedni druge, različite kulture, načine života i tako se oslobađali straha pred nepoznatim i drukčijim. Tim projektom također želimo već malu djecu naučiti dobrom odnosu prema pčelama te im osvijestiti njihovu važnost za naš život i cijeli svijet u budućnosti

NAPISALA Valerija Osterc, prof. učiteljica razredne nastave i članica BEErasmus tima
OŠ Ivana Cankara, Ljutomer, Slovenija

Osnovna škola Ivana Cankara iz Ljutomera u školskoj je godini 2017./2018. dobila europska sredstva projekta Erasmus+ za izvođenje trogodišnjega međunarodnog projekta. U projektu, čiji je radni naslov *BEErasmus*, učenici nižih razreda osnovne škole (od šest do deset godina) i učitelji partnerskih država (Slovenija, Njemačka, Austrija i Hrvatska), kroz međunarodne susrete u pojedinim državama zajedno su upoznavali pčele. Uz pomoć pčela, kao kulturnih nositelja u pojedinim državama, upoznali su i jedni druge, različite kulture, načine života i tako se oslobađali straha pred nepoznatim i drukčijim. Tim projektom također želimo već malu djecu naučiti dobrom odnosu prema pčelama te im osvijestiti njihovu važnost za naš život i cijeli svijet u budućnosti. Radni je jezik ovog projekta njemački zato što smo htjeli motivirati učenike za učenje toga jezika.

PČELINJI BOŽIČNI SAJAM

Učenici su se međusobno već upoznali preko konferencije putem Skypea u međunarodnom likovnom natjecanju i zajedno napravili logotip projekta, razmijenili novogodišnje čestitke i upoznavali pčele i partnerske države na danu za predstavljanje projekta u školi. Za pčelinju poučnu stazu skupljali smo prva donatorska sredstva kad su iz pčelinjeg voska stvarali i izrađivali poklončice za pčelinji božićni sajam.

U sklopu projekta s međunarodnim su partnerima napravili višejezičnu dječju internet-sku stranicu o pčelama (<https://www.facebook.com/BEErasmus-1915414252072835/>), napisali knjigu na više jezika o pčelama, izradili interaktivni didaktični materijal na

više jezika o pčelama i izradili interaktivnu poučnu stazu o pčelama oko škole koja će biti dostupna i za lokalno stanovništvo i za turiste, zato što će pčela biti predstavljena na više jezika.

Prvi susret *uživo* bio je u Sloveniji, u Ljutomeru, od 14. do 19. svibnja 2018. godine. Prvo smo gostima pokazali našu osnovnu školu u Ljutomeru, a nakon toga smo organizirali različite radionice. Učenici su pogledali školsku košnicu, izrađivali ukrase od voska, pekli medenjake i pravili osvježavajuće napitke od meda. Sljedeći smo dan otišli u podružnicu škole s prilagođenim programom Cvetko Golar u Ljutomeru. Djeca te škole pripremila su nam kazališnu predstavu *Bee Maja* na tri jezika kojom su nam na vrlo slikovit i zanimljiv način prikazali uzgoj mladih pčela. Ponosno su nam pokazali i svoj permakulturni vrt, uz napomenu da bi njihov vrt bez pčela bio bez prinosa. U drugoj područnoj osnovnoj školi u Cvenu traktorom su nas odvezli u Pčelarski muzej Tigeli u Krapju (<http://cebelarski-muzej.si/tigeli/>).

PČELINJA POUČNA STAZA

Put se nastavio na Bio farmu Topolovec iz Veržeja gdje proizvode brašno uz pomoć kamenoga mlina. Dan smo završili sportskim igrama. Naše goste također smo odvezli u Razkrižje, prapovijesno naselje, gdje smo pogledali repliku života prije 5500 godina. Kod Ivanova izvora isprali smo oči, napunili naše bočice izvorskom vodom za koju smatraju da ima moć ozdravljenja, da pomaže boljem vidu i poboljšava raspoloženje. Za posljednji dan našeg susreta pripremili smo međunarodni dan otvorenih vrata uz pomoć lokalnoga pčelarskog društva i općine Ljutomer. Dobrotvornom pčelinjom utrkom počeli smo slaviti prvi službeno priznati Međunarodni dan pčelica (20. svibnja) i s međunarodnim partnerima trčali smo za pčele. Skupljenim sredstvima za vrijeme projekta izradit ćemo višejezičnu interaktivnu poučnu stazu o pčelama iz mjesta Ljutomer do škole

Pčelinjak – pregled saća

koji će biti dostupan širem krugu, također i turistima.

Drugi susret održan je u mjestu Seiersberg-Pirka u Austriji, od 13. do 18. listopada 2018. Ondje smo se svako jutro okupljali u njihovoj osnovnoj školi gdje bismo se upoznali s programom za tekući dan. U školi su se odvijale zanimljive radionice – učenici su postali i pjesnici te izradili *Knjigu o pčelama*. Pokazali su nam okolinu Siersberga, a dojmila nas se posebna vožnja tramvajem po Grazu. Posjetili smo i uredništvo revije *Kleine Zeitung* i Radio Antenne. Zanimljiv nam je također bio i muzej na otvorenom, u Stubingu, kao i posjet lokalnom pčelaru gdje smo isprobali pčelinje proizvode.

Sljedeći susret bio je u Njemačkoj, u Klosterfeldeu od 11. do 18. svibnja 2019. Klosterfelde je oko 40 kilometara istočno od Berlina, a mi smo bili smješteni u selu Dorado. U tom su selu bile i organizirane radionice u kojima smo izrađivali materijal za *bee box* – pčelinju kutiju koja sadrži sve što se treba znati o pčeli.

Svaki domaćin želi goste upoznati sa znamenitostima i ljepotama svoga kraja, stoga smo posjetili zoološki vrt Eberswalde, doživjeli kružnu vožnju po Berlinu te pogledali Legoland.

NOVA ISKUSTVA

Posljednji susret bit će održan u Hrvatskoj, u Varaždinskim Toplicama.

Ovim su projektom učenici naučili o značenju i brizi o pčelama, produbili su znanje njemačkoga jezika u životnim situacijama i stekli nova međunarodna prijateljstva.

Kad kreneš na duga putovanja, doživiš mnogo novih neočekivanih stvari, npr. prvi let avionom ili doživiš novo iskustvo. Tako su učenici spoznali kako preživjeti šest dana bez interneta ili da se uvečer ne možeš vratiti kući niti se javiti svojim. Ta su iskustva vrijedna – shvatimo da se sve ne podrazumijeva i postanemo svjesni da katkad zaboravimo biti zahvalni za sve ugodnosti koje imamo kod kuće.

Jedna je učenica rekla: „Lijepo je putovati zato što tad shvatiš kako je lijepo biti kod kuće.”

KAD KRENEŠ NA DUGA PUTOVANJA, DOŽIVIŠ MNOGO NOVIH NEOČEKIVANIH STVARI ILI DOŽIVIŠ NOVO ISKUSTVO ILI SE VOZITI AVIONOM. TAKO SU UČENICI SPOZNALI I KAKO, PRIMJERICE, PREŽIVJETI ŠEST DANA BEZ INTERNETA

Zajednička snimka za uspomenu

PREVENCIJA NASILJA NAD DJEVOJČICAMA: TRENERI OSMISLILI PROGRAM U SVLAČIONICAMA

Novo su studije pokazale da razgovori u svlačionici na treningu zapravo mogu promicati poštovanje prema djevojčicama. Naime, tinejdžeri su postali manje nasilni u vezama nakon što su sudjelovali u programu *Coaching boys into men* (*Osposobiti dječake da postanu muškarci*), koji su osmislili treneri. Također, postali su i motiviraniji reagirati pa uskočiti i pomoći kad primijete nasilje nad drugom osobom.

– Treneri su vrlo važni mentori, ali i uzori mladim sportašima – istaknula je dr. Elizabeth Miller iz Dječje bolnice UPMC iz Pittsburgha u SAD-u.

Svrha je ovog programa bila pronijeti jasnu i jaku poruku o sprječavanju nasilja nad ženama. Počeo se provoditi još prije 15 godina posredstvom neprofitne udruge *Futures Without Violence* (Budućnost bez nasilja), kako bi se pokazala učinkovitost prevencije nasilja i seksizma. U programu su treneri pripremali „trening-kartice” svakoga tjedna tijekom tri mjeseca, koje su sadržavale 15-minutnu raspravu, a bavila se temama poput nepoštovanja i lošeg ponašanja među vršnjacima, uz glorifikaciju seksualne agresije prema djevojkama,

ali i pozitivne načine reakcije svjedoka ovakvih događaja.

– Mladi su uvijek spremni učiniti ono što im trener kaže. Trener je vrlo često autoritet kojeg iznimno poštuju, ali i okuplja ekipu koja je puna pozitivne energije – naglasila je Kathryn Laughon, profesorica na Sveučilištu Virginia.

Godine 2018. ovaj je program uključivao 283 trenera koji su razgovarali s više od 1800 sportaša, 63 ekipe u 31 školi. Do kraja te sportske sezone dječaci su bili mnogo spremniji intervenirati kad vide nepoštovanje ili nasilje nad drugim osobama u odnosu

na sportaše koji nisu sudjelovali u tom programu. Također, bili su sposobniji prepoznati nasilje i razumjeti zašto je rodna jednakost važna. Osim toga, kod dječaka koji su sudjelovali izgledi da budu seksualno nasilni smanjile su se za 76 posto. Ova su istraživanja objavljena u siječnju ove godine u časopisu *JAMA Pediatrics*.

– Najvažnije je što smo pokazali da se nasilje nad ženama može spriječiti – rekla je Elizabeth Miller, a Laughon dodala:

– Mnoge su studije proučavale namjere i mišljenja. Ovo je način na koji se ulazi u srž problema. (ič)

Prema *US News*

UČITELJICA U IZOLACIJI ISPLELA 23 LUTKE NALIK NA NJEZINE UČENIKE

Dok je većina roditelja uglavnom nervozna što su škole širom svijeta zatvorene i nemaju više slobodnih nekoliko sati za sebe, mnogi su zaboravili na obrazovne radnike koji su se također našli u neugodnom položaju. Nekima jednostavno nedostaju učenici, a takav je slučaj i s učiteljicom Ingeborg Meister-Van der Duin iz Haarlema u Nizozemskoj, kojoj njezini učenici toliko nedostaju tijekom pandemije da je došla na preslatku ideju: isplela je 23 male lutke koje nalikuju na njezine učenike. Tim je projektom oduševila mnoge.

Rekla je da su škole već dugo zatvorene i da joj djeca jako nedostaju pa je morala učiniti nešto kako bi se utješila, a pritom razveselila djecu. Slične je lutke vidjela na Pinterestu i pomislila kako bi

i ona to mogla napraviti. Svakoj je lutkici isplela odjeću koja odgovara određenom djetetu – dječaci koji vole tamniju odjeću dobili su sive i plave pulovere, a djevojčice koje vole nositi haljinice i suknjice dobile su upravo takve odjevne predmete. Lutkice čak imaju i kosu, ukosnice, gumice, pa i naočale. Da bi isplela svaku lutkicu bila su joj potrebna od tri do četiri sata, a napravila ih je s toliko pažnje da se svaki učenik odmah prepoznao. A onda je isplela i lutkicu koja predstavlja nju.

Kad su krajem prošlog mjeseca djeca došla u školu da uzmu stvari koje su ostavili prije početka pandemije učiteljica ih je nakratko vidjela te je tom prilikom svakome poklonila lutku s njegovim likom. Bili su oduševljeni. (ič)

Prema *Telegraph*

ZAŠTO VIDEOPOZIVI TOLIKO UMARAJU

Naši su umovi zajedno, ali naše tijelo osjeća da nismo. Ova disonanca znači i da u isto vrijeme možemo osjećati sasvim suprotne osjećaje, i to nas iscrpljuje

Ako ste učitelj koji trenutačno nastavu održava putem videopoziva, sigurno vam se dogodilo da vam se ekran smrzne ili da se pojavi čudan odjek. Uz to pokušavate pričati jasno jer u vas gleda (najmanje) desetak glava. Kad završite nastavu imate sastanak s kolegama, a potom i obiteljski videopoziv... Otkako je zavlada pandemija, svi se sve više koriste videopozivima. Stoga su stručnjaci u području komunikacije na daljinu objasnili zašto je učiteljima, ali i drugim profesionalcima napornije raditi putem kamera.

Gianpiero Petriglieri profesor je u poslovnoj školi Insead i istražuje održivo obrazovanje i razvoj na radnome mjestu, dok se Marissa Shuffler, profesorica na Sveučilištu Clemson, bavi istraživanjem o zdravlju na radnome mjestu i učinkovitosti rada u timovima. Objasnjavaju kako postoji velika razlika između videokomunikacije i razgovora licem u lice.

– Videokomunikacija zahtijeva višu razinu usredotočenosti. Naš mozak mora napornije raditi kako bi procesu-irao neverbalnu komunikaciju, što zahtijeva više energije. Naši su umovi zajedno, ali naše tijelo osjeća da nismo. Ova disonanca znači i da u isto vrijeme možemo osjećati sasvim suprotne osjećaje, i to nas iscrpljuje. Ovakva komunikacija nije prirodna – kaže Petriglieri.

Tišina je još jedan od negativnih čimbenika – u normalnom razgovoru tišina daje prirodan ritam, a u videorazgovoru ona stvara anksioznost ili nelagodu, kaže profesorica Shuffler i dodaje da su ljudi, kad razgovaraju putem kamera, mnogo svjesniji da ih sugovornik pažljivo promatra te da to pridonosi pojavi stresa, jer je ljudima teško promatrati vlastito lice dok govore ili ne razmišljati o tome na koji bi se način trebali ponašati pred kamerama.

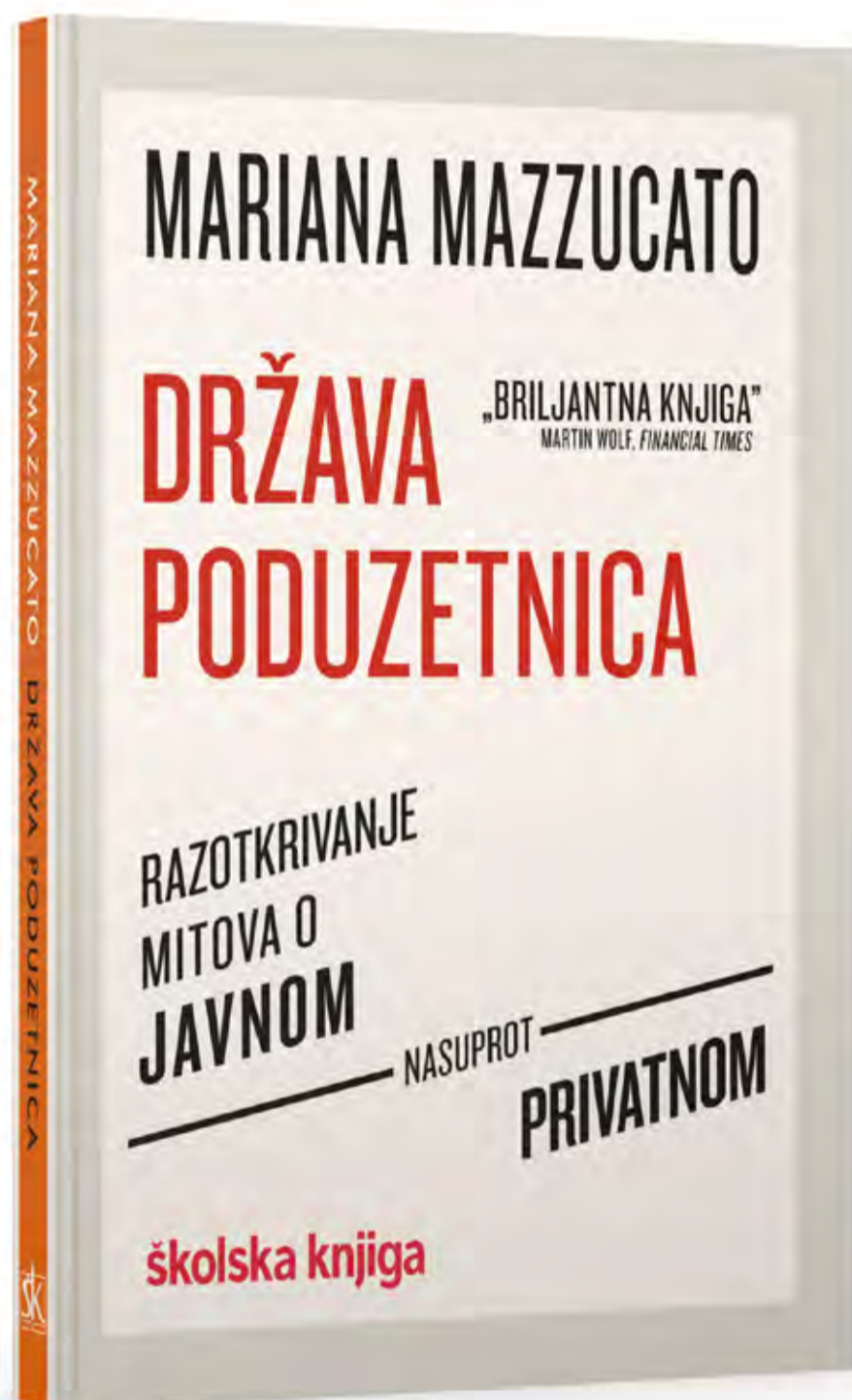
Naglašava da trenutačna situacija, bilo da se radi o zabrani kretanja, karanteni ili radu od kuće, ima dodatni negativni utjecaj na profesionalce koji rade *online*. Također ističe kako je nedostatak odmora izraženiji kad se radi od kuće te da mnogi osjećaju kako moraju raditi napornije da bi zadržali posao. Na pitanje opuštaju li videopozivi s prijateljima, profesorica Shuffler odgovara da se to ne će dogoditi ako su ti pozivi shvaćeni kao obveza.

– Kad se radi o videopozivima s mnogo ljudi, situacija je drukčija. Ljudi vole gledati TV jer mogu pustiti da im mozak odluta. U videopozivima s velikom skupinom ljudi imate osjećaj da gledate TV, ali i da TV gleda vas. Vaša je individualna moć umanjena, a problem je i u tome što se koristite istim medijem kojim se koristite za posao – kaže Petriglieri.

Upitani kako se odmoriti od videopoziva, oboje se slažu da ih treba ograničiti i sudjelovati samo u onima koji su zaista potrebni. Uz to predlažu da katkad treba razmotriti i mogućnost slanja dokumenata s jasnim uputama umjesto objašnjenja putem kamere. Shuffler dodaje da nastavnici sat ili sastanak treba početi ležernim razgovorom, a između satova i sastanaka preporučljivo je raditi vježbe istezanja i unositi tekućinu u organizam. (ič)

Prema *BBC*

MARIANA MAZZUCATO: DRŽAVA PODUZETNICA

DOBITNICA NAGRADE LEONTIEF ZA 2018. GODINU ZA POMICANJE GRANICA EKONOMSKE MISLI

Predstavljamo vam knjigu koja je nastala kao reakcija na krizu 2008. i koja je uvelike pridonijela stručnoj raspravi o ulozi javnog sektora nasuprot privatnom. Pomaže li politika štednje i rezanja potrošnje gospodarskom rastu ili mu šteti? U svojoj briljantnoj knjizi Mariana Mazzucato potaknut će vas da preispitate svoja stajališta.